

MARKSİST BAKIŞ

Yıl: 2- Sayı: 8

www.bolsevik.org

Fiyatı: 1.5 YTL

Akıntıya Karşı ÖRGÜTLEN!

- . *Bir Dönem Analizi: Kritik Bir Döneme Girerken*
- . *Laik Cephecilik: Bir Hegemonya Projesi*
- . *Nepal'de Tarih Yazılırken Devrimci Durum Analizi*
- . *Anarşist Özgürlük Miti*
- . *Proletarya Partisinin Din Konusundaki Tutumu (V.İ.Lenin)*

8. Sayıdan Merhaba,

Danıştay 2. Dairesine 17 Mayıs günü düzenlenen saldırıda bir yargıcın ölmesi ve dört yargıcın yaralanması gündeme bomba gibi düştü ve derin bir siyasal bunalımın doğmasını yol açtı. Saldırının hemen ardından Cumhurbaşkanı, Danıştay Başkanı, Genelkurmay Başkanı ve CHP Genel Başkanı'nın açıklamalarının yanısıra Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay'ın ortak açıklamasında da doğrudan AKP'ye yüklenilmesi ve hatta AKP'nin saldırıdan sorumlu tutulması, suikastın egemen sınıf arasındaki bir iç hesaplaşmanın ürünü olduğunun ilk işaretleriydi.

Yaklaşan cumhurbaşkanlığı seçimleri, komuta kademesinin belirleneceği 30 Ağustos YAŞ süreci egemen sınıf arasındaki gerilimin tırmanmasına neden oluyor. Kürt sorununun geldiği uluslararası boyut, ekonomik kriz sinyalleri, AB sürecindeki tikanıklık, Irak ve İran belirsizlikleriyle dünya ekonomisindeki sıkışmanın yarattığı kırılganlık oldukça hassas bir döneme girdiğimizin göstergeleri. **“Bir Dönem Analizi: Kritik Bir Döneme Girerken”** yazısı bu konuyu masaya yatırıyor. Egemen sınıf arasındaki çatışmanın ideolojik çerçevesi haline gelen laik-antilaik çatışması topluma bir kez daha empoze edilmek isteniyor. Laik cephe üzerinden yaratılan bölünmelerle sivil-askeri bürokrasi kendi konumunu güçlendirmek istiyor. Laik cephecilik bir hegemonya projesi olarak potansiyel muhalefet odaklarının kilitlenmesine neden oluyor. 28 Şubat sürecinde çok iyi kullanılan bu ideolojik araç solun büyük oranda güç kaybetmesini sağlamıştı. Bunda solun bu söyleme doğru bir çizgiyle karşılık veremesinin büyük payı vardı. Tekrar pompolanan bu gündemin bu sefer de toplumsal muhalefet üzerinde çok olumsuz bir etki yaratmaması için doğru politik-ideolojik perspektifin ortaya konması ve yaygınlaştırılması gerekiyor. İkinci yazımız olan **“Laik Cephecilik: Bir Hegemonya Projesi”**, böyle bir perspektifin kazanılması hedefiyle yazıldı.

Lenin'in **“Proletarya Partisinin Din Konusundaki Tutumu”** adlı yazısı devrimci Marksistlerin din sorunundaki tarihsel maddeci bakış açısını ortaya koyuyor. Dinin toplumsal ağırlığının bir hayli fazla olduğu Türkiye'de devrimcilerin öğrenmesi gereken birçok ilkeyi ortaya tartışıyor.

Marksist Bakış'ın geçen sayısında sol, çeyrek asırlık tarihinin zirvesinde tespitinde bulunmuştuk. En son Şili, Yunanistan ve Meksika'da işçi ve öğrenci direnişleri yükseliş zincirinin birer halkası haline geldiler. Sosyal mücadelelerdeki bu yükselişin en önemli örneklerinden biri de halen devrimci durumun yaşandığı Nepal. Nepal, Latin Amerika'dakiler de dahil olmak üzere 21.yy'ın başındaki devrimci süreçler arasında koşulların sosyalist devrim için tamamen olgunlaşmasıyla çok özgün bir örnek olarak sivrilmektedir. Nepal'deki devrimci süreci inceleyen yazımız bu anlamıyla önemli bir belge durumunda.

Sınıf mücadelesinin gerici dönemlerinden birindeyiz. Sol saflarda derin bir demoralizasyon ve çaresizlik hissi mevcut. Bu geri gidişe ancak birlikte örgütlü durarak karşı koyabiliriz. **“Karanlığı Yırtmak İçin Örgütlen”** yazısı bu süreci tarih bilinciyle ele alan bir yazı.

“Marks'ın Kapital'i” yazısında Engels bu başyapıtı incelerken, **“Anarşist Özgürlük Miti”** adlı yazımızda Anarşizmi felsefe ve politik boyutlarıyla mercek altına alıyoruz.

Egemen sınıfların dünya çapında olağanüstü hal rejimlerinin tuğlalarını döşemesinin aygıtları olan Terörle Mücadele Yasası Türkiye'de de meclisten geçti. Bu yasanın getirdikleri kamuoyunda hatta devrimci saflarda bile çok konuşulmasına rağmen yeterince bilinmiyor.

Marksist Bakış, okurlarından kendisine ulaşan mektuplara düzenli olarak cevap vermektedir. Bu mektuplardan kimileri yapılması gereken tartışmaları içerdiğinden dergimizin sütunlarında yerini bundan sonra da alacaktır. **“Bir Mektup, Bir Cevap”** köşesi bundan sonraki sayılarımızda da okurlarımızla aramızdaki tartışmaları kamuoyuna yansıtacaktır.

MARKSİST BAKIŞ

Üç Aylık Politik Dergi

Yıl: 2 Sayı: 8 Temmuz 2006

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ayşe Şensöz

Yayın İdare Adresi: Mithatpaşa Cad. 34-F Blok Daire No: 28

Kızılay/ANKARA **Tel:** 0 312 480 95 60

Baskı: Yön Matbaacılık -Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi B Blok

1. Kat No: 366 Topkapı, İstanbul **Tel:** 0-212-5446630

Yayın Türü: Yaygın süreli, üç aylık

İletişim İçin:

E-mail: marksistbakis@yahoo.com

Büro-Adres: Mithatpaşa Cad. 34-F Blok Daire No: 28

Kızılay/ANKARA

TEMEL İLKELERİMİZ

Ya Barbarlık Ya Sosyalizm: Tüm toplumsal ve ekonomik hayatın bir avuç kapitalistin çıkarları doğrultusunda şekillendiği kapitalist sistem varlığını, ancak savaşlarla sürdürmektedir. İşsizlik, açlık, yoksulluk, savaşlar ve doğanın tahribatının sorumlusu kapitalizm ve onun içkin özellikleri olan kar hırsı ve rekabettir. Kapitalizmde bütün zenginliği işçiler yaratır. Bu zenginliğin çoğunluğun ihtiyaçları için kullanılabilmesi ancak işçi sınıfının kolektif olarak bütün zenginliğe, üretim araçlarına el koymasıyla, üretimi ve dağıtımı kontrol etmesiyle yani proletarya diktatörlüğü ile mümkündür.

Aşağıdan Sosyalizm: Sosyalizm, ancak tüm ezilenlerin ve yoksulların desteğini alarak onlara öncülük eden işçi sınıfının kitlesel, doğrudan, mi-litan mücadelesiyle; işçi sınıfının kendi eylemleriyle mümkündür. Sosyalizm, küçük bir azınlığın kendini kitleler yerine ikame etmesiyle kurulamaz. Sosyalizm ancak işçi konseyleri aracılığıyla aşağıdan yukarıya örgütlenen bir işçi iktidarı ile gerçekleştirilebilir. Bunun dışındaki kestirmeci, maceracı, tepeden inme her yol kaçınılmaz olarak bir azınlık iktidarıyla, kapitalizmle sonuçlanır. Marks'ın dediği gibi işçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaktır.

Sosyal Devrim: Bu düzenin kurumları işçi sınıfına karşı kapitalistleri korumak için vardır. Bu kurumlar işçi sınıfı tarafından ele geçirilip kullanılmaz. Mevcut sistem iyileştirmeler yapılarak, yani reformlarla düzeltilemez. Sosyalizm parlamento aracılığıyla gerçekleşemez. Bir sosyal devrim zorunludur.

Yurtseverlik değil Enternasyonalizm: Bütün dünya işçileri kardeşler. İşçilerin vatani yoktur. Küresel bir sistem olan kapitalizmin tarihin çöp tenekesine atılabilmesi için işçi sınıfının uluslararası birliği zorunludur. Marks bu yüzden bütün dünyanın işçileri birleşin çağrısı yapmıştır. Ulus içindeki bütün sınıfsal ayrımları perdeleyen yurtsever ideoloji ise işçi sınıfını uluslararası düzeyde böler, bize kapitalizmin çizdiği ulusal sınırları benimsememizi öğütler. Özünde işçi sınıfını mevcut sisteme eklemlenyen bu ideoloji yönetici sınıfların en büyük silahıdır.

Tek Ülkede Sosyalizm Mümkün Değildir: Kapitalizm dünya ölçeğinde bir sistemdir. Bunun alternatifi olan sosyalizm de ancak dünya ölçeğinde gerçekleşebilir. Tek ülkede sosyalizmin olamayacağına görmek için Marksist olmaya bile gerek yoktur. Dolayısıyla herhangi bir ülkede gerçekleşebilecek başarılı bir devrimin kaderi (dolayısıyla tüm insanlığın kaderi), devrimin diğer ülkelere sıçramasına bağlıdır. Bu mümkündür, çünkü kapitalizmin krizleri küresel, devrimler seridir.

Ulusal Sorun: Devrimci Marksistler ezilen halkların kendi kaderini tayin hakkını savunur, ezilen halkın politik temsilcisine ulusal sorunla ilgili konularda devlet karşısında koşulsuz eleştirel destek verir. Devrimci Marksistler her türlü etnik ve dini azınlığın üzerindeki baskılara karşı çıkar, onların örgütlenme hakkını savunur.

Cinsiyetçilik: Yaşadığımız sistem kadınları ezmektedir. Kapitalizm, kadınları işyerinde ucuz iş gücü olarak, aile içinde ise yeni kuşak işçi sınıfının bedavaya yetiştirilmesinde ve ev işlerinin bedava halledilmesinde kullanmaktadır. Bu durum kadınların hayatın her alanında geri planda kalıp ezilmesine yol açmaktadır. Devrimci Marksistler her yerde cinsiyetçiliğe karşı mücadele edip, kadınların her alandaki eşitliğini savunurlar. Devrimci Marksistler insanların cinsel tercihleri nedenleriyle ezilmelerine, eşcinsellerin aşağılanmasına karşı mücadele ederler.

Devrimci Parti: İşçi sınıfının kendiliğinden mücadelelerinin bir işçi devletiyle sonuçlanabilmesi için devrimci parti zorunludur. Bu parti işçi sınıfının en ileri devrimci unsurlarını bünyesinde toplar, onların sınıf içerisindeki dağınık etkisini merkezileştirir, onları koordine eder ve aktif siyasi hayata ve sınıf mücadelesine müdahale eder. Bu parti tüm işçi sınıfına öğretir ve ondan öğrenir. İşçi sınıfı içinde kök salmış, kitlesel bir devrimci işçi partisinin sınıf mücadelesinin kritik anlarında ve özellikle devrimci durumlarda var olması devrimin başarıya ulaşması için çok hayattır, bu yüzden böyle bir partiyi inşa etmek ertelenemeyecek bir görevdir.

Devrimci Görev: Bu ilkelere katılan herkesi Marksist Bakış Dergisi faaliyetlerini büyütme çağırıyoruz..

İçindekiler

8. Sayıdan Merhaba	 1
Bir Dönem Analizi: Kritik Bir Döneme Girerken	 2
Laik Cephecilik: Bir Hegemonya Projesi	 7
Nepal'de Tarih Yazılırken Devrimci Durum Analizi	 10
Karanlığı Yırtmak İçin Örgütlen!	 15
Marks'ın Kapital'i (F. Engels)	 17
Anarşist Özgürlük Miti	 19
Terörle Mücadele Yasasının Anlamı	 24
Proletarya Partisinin Din Konusundaki Tutumu (V.İ.Lenin)	 26
Bir Mektup, Bir Cevap	 31

Bir Dönem Analizi

Kritik Bir Döneme Girerken

AB'nin kapitalist bir birlik olduğu ve Türkiye ile olan ilişkisinde eşyanın doğası gereği kapitalist ve emperyalist dürtüler içinde hareket ettiğini birçok kez ifade ettik. Söz konusu süreç içerisinde AB, ekonomik-hukuki ve idari alanlarda atacağı adımlarla kendi içinde daha sağlam bir entegrasyon sağlayıp, dünya siyasetine yön veren güçlü emperyalist bir blok olma hedefiyle birçok hamle yaptı. Bu nokta, Türkiye'nin AB üyeliği açısından da kritikti. Zira, AB kendi iç birliğini sağladığında, emperyalist rekabette ağırlık kazanma eğilimi güçlenecek, böylece genç işgücü, büyük ve ucuz ordusu ve Ortadoğu'ya açılan sınır kapısı olma özelliğindeki jeopolitik konumuyla Türkiye'yi hazmetme isteği artacaktı.

Türkiye; egemen sınıf içindeki yoğunlaşan mücadele, tıkanan AKP iktidarı, ayak sesleri işitilen bir ekonomik kriz, ilerlemeyen AB süreci, olası İran Savaşı, derinleşen Kürt sorunu ve yaklaşan seçimlerle kritik bir döneme girdi. Bu yaz sonu- güz başında, söz konusu fay hatlarından bir veya birkaçında yeniden bir hareketlenme olması çok muhtemel. Bu hareketlenmelerin hepsinin sonuçları ayrı ayrı epey sarsıcı olacağı gibi herhangi bir yarıktaki kırılmaların diğer yarılmalara da etkilemesi kaçınılmaz. Bütün bunları alt alta koyup incelediğimizde kısa vadeyi kapsayan bir dönem analizi karşımıza çıkıyor. Bunun için geçtiğimiz aylarda yaşanan bir kısım olayı incelemekle işe başlayalım.

Danıştay 2. Dairesine 17 Mayıs günü düzenlenen saldırıda bir yargıcın ölmesi ve dört yargıcın yaralanması gündeme bomba gibi düştü ve derin bir siyasal bunalımın doğmasını yol açtı. Saldırının hemen ardından Cumhurbaşkanı, Danıştay Başkanı, Genelkurmay Başkanı ve CHP Genel Başkanı'nın açıklamalarının yanısıra Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay'ın ortak açıklamasında da doğrudan AKP'ye yüklenilmesi ve hatta AKP'nin saldırıdan sorumlu tutulması, suikastın egemen sınıf arasındaki bir iç hesaplaşmanın ürünü olduğunun ilk işaretleriydi. Tam da 19 Mayıs'a denk gelen ölen yargıç Mustafa Yücel Özbilgin'in cenaze töreni, görmeye hiç alışık olmadığımız olaylara sahne oldu. Erdoğan cenaze törenine gelmeye cesaret edemezken, törene katılan bakanlar, teşvik edildikleri belli olan kalabalıklar tarafından itilip kakıldı, kovalandı, tartaklandı. Oysa suikastın failinin bir ülkücü olduğu, eski yüzbaşılar vb. kişiler aracılığıyla derin bağlantılara sahip olduğu hemen ortaya çıkmıştı. Geriye dönüp bakıldığında şurası net bir şekilde görülüyor ki hedef lanse edildiği gibi "laik-demokratik cumhuriyet" değil, tam tersine AKP iktidarı olduğu ayan beyan ortadadır.

Bu sürecin AKP'yi çok sarstığı kesin. AKP'nin askeri ve sivil bürokrasi karşısında seri darbeler alması yeni bir 28 Şubat ve AKP'nin düşüşü senaryolarını gündeme taşıdı. Üstelik son süreçte Türkiye ekonomisindeki tıkanma belirtileri ağırlaşarak kriz işaretlerine dönüşmüş bulunuyor. Bugüne kadar AKP'nin arkasında duran TUSİAD'ın hükümete karşı sert eleştirilerde bulunması, hükümetin meşruiyetinin temeli olan sözde "ekonomik başarıyı" kriz imalarıyla gölgelemesi, AKP için işlerin bu süreçte hiç de iyi olmadığını işareti.

AKP'nin önümüzdeki süreçteki akıbeti, aynı zamanda Türkiye'nin kızışmakta olan ülke içi ve uluslararası duruma nasıl gireceği ile yakından ilişkilidir. Bunun muhasebesini yapmak için önce burjuvazi ile hükümetler arasındaki ilişkiye daha sonra da son gelişmelere odaklanmamız gerekir.

Parlamente Rejimlerde Hükümet-Burjuvazi İlişkisi

Burjuva hükümetler kapitalistlerin yürütme komiteleridir. Ama, bu gerçek, indirgemeci bir mantığın ürünü olarak mekanik bir şekilde kavranmamalıdır. Farklı sınıfları ve aynı sınıfın farklı fraksiyonlarını temsil eden farklı siyasi partilerin iktidara uzanmak için yarıştığı parlamente sistem ve hükümet olma süreci, içerisinde birçok çelişkiyi barındırır. Özellikle Türkiye gibi, halkın büyük bir kısmının yoksulluk sınırının altında yaşadığı, derin sınıfsal çelişkilerin ulusal ve mezhepsel çelişkilerle beslendiği, yönetici sınıfların da kendi aralarında çatıştığı bir ülkede parlamente sistem-hükümet-yönetici sınıflar ilişkisi otomatik bir ilişki değildir. Tarih bunun örnekleri ile doludur. Bir cuntayla devrilen ve liderleri idam edilen Demokrat Parti (DP) düşünüldüğünde ya da 1970'li yıllar boyunca parlamente kanalların nasıl iflas ettiği, Özal'ın şaibeli ölümü ya da Erbakan hükümetinin 28 Şubat muhtırasıyla nasıl iktidardan düşürüldüğü hatırlanırsa yönetici sınıflarla hükümetler arası ilişkiler mekanizmasının çok basit olmadığı görülecektir. Öte yandan, yukarıdaki örneklerin gösterdiği bir diğer nokta da parlamente sistemin kapitalistlerin yürütme komiteleri olma işlevini yerine getiremediği durumlarda, faşist diktatörlük ya da askeri cuntalar gibi olağanüstü hal rejimleri devreye sokularak ilga edebilecekleridir. Diğer

tarafından yukarıda bahsi geçen örneklerde yönetici sınıfların hişmine uğrayan burjuva siyasetçiler hiç de sistem dışı değillerdir, ne var ki kapitalistlerin çıkarına yürütmeyi beceremediklerinde devre dışı bırakılmaları işten bile değildir.

DSP-MHP-ANAP Koalisyonundan AKP'ye

Bunun en son örneğini bundan önceki hükümet olan DSP-MHP-ANAP iktidarının dağılmasında gördük. Bu hükümetin belirleyici unsurları olan DSP ve MHP, milliyetçi-ulusalçı yaklaşımlarıyla kapitalist sınıfların AB'ye uyum programı adı altında yürütmek istediği uluslararası sermayeyle tam entegrasyon programı önünde bir engele dönüşmüştü. Devlet mekanizmasının, hukuk ve ekonomi sistemlerinin yapısal dönüşümünü yavaştan alan söz konusu hükümet, kuşkusuz, burjuvazi açısından ideal bir yürütme komitesi değildi. DSP'nin başbakanlığındaki hükümet, ABD'nin Irak'ı işgal planlarında Türkiye'ye düşen rolü oynamak istemediğinden ABD'nin hedef tahtasına oturmuştu. Egemen sınıflar ve onların uluslararası ortakları, bu gibi bir durumda her zaman olduğu gibi, böyle bir hükümetten kurtulup işleri burjuvazinin çıkarları doğrultusunda daha hızlı ve daha kararlı halletmeye çalışan bir hükümeti iktidara taşımak isteyeceklerdi. Kasım 2002 seçimlerine giden süreçte şartlar böyle bir müdahale için olabildiğince uygundu. Bir kere, DSP-MHP-ANAP iktidarı 2001 kriziyle halkın gözünden tamamen düşmüştü. Üstelik olası bir seçimde alternatif de hazırды. 28 Şubat sürecinde Erbakan çizgisinden çıkarak hızla muhafazakar liberal bir çizgiye gelen Tayyip ve partisi AKP, anketlerde açık ara önde gözüküyordu. Üstelik seçimlerden önce ABD'ye giderek ka-pitalistlerin ve dünyanın jandarması ABD'nin icazetini alan bu partinin iktidara geldiği zaman kapitalistlerin programını harfiyen uygulayacaklarından eminlerdi. O zaman düğmeye basılabilirdi. Ayrıca MHP, AB reformları, Kıbrıs, Öcalan'ın idamı gibi temel konularda, iktidarı boyunca kendi tabanını hayal kırıklığına uğratmanın verdiği eziklikle hırçınlaştıkça hırçınlaşıyor, kendisiyle daha fazla çelişkiye düşmemek için kendisini hükümetten çekilmek zorunda hissediyordu. Tam da bu ortamda ABD patentli Kemal Derviş arkasına yönetici sınıfların tüm gücünü alarak IMF programlarına tam uyum perspektifiyle ekonominin tek patronu olarak kabineye dışarıdan girmişti. Esasında gölge başbakanı. Sahip olduğu o büyük güçle DSP'yi içten fethetmeyi başardı. Başbakanın partisinden dağılmasıyla koşullar tamamlanmış Türkiye'yi AKP iktidarına götüren süreç hedefine kilitlenmişti.

Seçimin ardından AKP, aldığı %34 oy ile parlamentonun %70'ine yakını kontrol ederek tek başına hükümet oldu. Egemen sınıf arasındaki çatlakları bol, sermaye birikim seviyesi rakiplerinden çok geri olan bir ülkede var olmaya

çalışan, sert geçen sınıf çatışmasından çok yoğun olarak etkilenen ve tepeden inme bir geleneğin genlerini belirlediği Türkiye parlamenter sistemi her zaman güdük olmuştur. Bu yüzden, farklı burjuva partileri denetim altına alarak onları bir koalisyon çatısında birleştirip çalıştıracak güce sahip olmayan egemen sınıfın en büyük hasretlerinden birisi tek parti iktidarıydı. Özal'ın ANAP iktidarlarından sonra peşisıra kurulan koalisyon hükümetleri birbiri ardına çatırdamış ve iktidar dönemlerin sonlarına kadar çoktan sıfırı tüketmiş olurlardı. AKP iktidarının mutlak piyasacı bir parti olmasının yanında tek parti iktidarı olması vasıtasıyla ayrı bir güzelliği de vardı egemen sınıflar için. Ve gerçekten AKP, iktidarı boyunca kapitalistlerin çıkarlarını realize etmek için canhıraş bir çaba içinde oldu. 2001 krizinden işçi sınıfı ve yoksulların sırtına basarak çıkan kapitalist ekonomideki ancak varsıllar lehine bir anlam taşıyan "ilerlemelerin" de gazıyla AKP ve kapitalistler, hızlı ve sağlam bir ekonomik büyümenin yaşanacağı bir on yıl sonrasında (AKP iktidarıyla) AB üyesi, uluslararası sermaye ile tam bütünleşmiş bir bölgesel güç olmanın hayallerini kuruyorlardı.

AKP İktidarı Projesi Tökezlerken

Ne var ki aradan geçen yaklaşık 3.5 yıllık bir zaman diliminden sonra görülüyor ki AKP iktidarı döneminde her ne kadar işçi sınıfına dönük saldırılar anlamında birçok aşama kaydedilmişse de o büyük hayaller suya düştü, hem AKP için hem de TUSİAD merkezli büyük sermaye için.

Herşeyden önce AKP'yi olduğundan çok daha güçlü ve belirleyici gösteren propagandanın en önemli ayağı olan ekonomideki sözde "olumlu gelişmeler"in öncekiler gibi spekülasyon-sıcak paraya dayalı yalancı bir ekonomik büyüme olduğu net bir şekilde gözük-tü. Kapitalist ekonomide bir tıkanmanın yaşandığı görülüyor. 2001 krizinden faturayı emekçilere ödeterek çıkan kapitalist ekonomi, hormonlu büyüme yıllarının ardından tekrardan bunalımın eşiğinde. Dünyadaki aşırı üretimin bir ifadesi olarak patlak veren talep eksikliği eksenli ekonomik sıkışmanın (buhran öncesinin) kendisini Türkiye'de hissettirmesiyle şişirilen balonlar sön-meye başladı. Cari açığı finanse eden sıcak paranın, yine kendi krizleri ile başetmeye çalışan ve bunun için de faizleri arttıran ABD ve AB piyasalarına göç etmesiyle bir anda döviz ve faizler zıpladı. "Yepyeni" Türk Lirası daha ikinci yılını doldurmadan %25-30'lara varan kayıplar yaşadı. Enflasyon da yeniden iki haneli rakamlara ulaştı. Hızla tırmanan fiyatlar karşısında memurlara, emeklilere, işçilere verilen %2-3'lük zamların anlamı, emekçilerin bir kez daha reel olarak yoksullaşması oluyor. İşçi sınıfının yeni kuşağı, bu tür krizlerden eski kuşaklara göre çok daha derin biçimde etkilenecek. Yıllardır süren ve AKP iktidarında iyiden iyiye sertleşen neoliberal rüzgarlar karşısında işçi sınıfı, var olan sosyal kazanımlarının büyük

kısmını yitirdi. Dolayısıyla, olası bir ekonomik kriz, halkın yaşam standartlarını eskisinden de hızlı gerileteceğinden AKP'nin prestijini halkın gözünde hızla yok edecektir. Bu da önümüzdeki seçimlerde AKP'nin iktidara veda etmesi anlamına gelecektir.

AB'ye Üyelik Bir Başka Bahara

Ekonomideki söz konusu kırılmanın doğrudan etki edeceği bir diğer alan da AB ile ilişkiler alanı olacaktır. AB'nin kapitalist bir birlik olduğu ve Türkiye ile olan ilişkisinde eşyanın doğası gereği kapitalist ve emperyalist dürtüler içinde hareket ettiğini birçok kez ifade ettik. Söz konusu süreç içerisinde AB, ekonomik-hukuki ve idari alanlarda atacağı adımlarla kendi içinde daha sağlam bir entegrasyon sağlayıp, dünya siyasetine yön veren güçlü emperyalist bir blok olma hedefiyle birçok hamle yaptı. Bu nokta, Türkiye'nin AB üyeliği açısından da kritiktir. Zira, AB kendi iç birliğini sağladığında, emperyalist rekabette ağırlık kazanma eğilimi güçlenecek, böylece genç işgücü, büyük ve ucuz ordusu ve Ortadoğu'ya açılan sınır kapısı olma özelliğindeki jeopolitik konumuyla Türkiye'yi hazmetme isteği artacaktı. AB'nin böyle bir projeyi hayata geçirebilmesi için herşeyden önce daha tam bir entegrasyonun itici gücü olacak bir ekonomik canlılık içinde bulunması gerekiyordu. Ancak böyle bir canlılık, AB'yi etkili bir emperyalist blok haline getirebilirdi. Gerçeklik ise tam tersi idi. AB'nin motor ekonomileri olan Almanya, Fransa, İtalya gibi dev ekonomiler ciddi ekonomik sıkıntılarla boğuşmaktalar. Her biri kendi canının derdine düşen ulusal ekonomilerin içinde bulunduğu durgunluk, AB içindeki çelişkileri yoğunlaştırdıkça yoğunlaştırdı. Sonuçta, ulusal çelişkiler AB'nin ABD karşısında bir "Avrupa Birleşik Devletleri" olma hayalini suya düşürdü. İşçi düşmanı neoliberal bir özün yanında AB'yi ortak bir merkezi sistem dahilinde birleştirmeye çalışan AB anayasası Fransa'nın ardından Hollanda'da reddedilince rafa kaldırıldı. Hatta ekonomik sıkıntıdan kurtulamayan İtalya gibi ülkeler Euro bölgesinden çıkmayı ciddi olarak gündemlerine almış durumdadılar. Ekonomik sıkıntılarla boğuşan, kendi içerisinde yükselen sınıf radikalizmi karşısında zor duruma düşen, bu ekonomik sıkıntılar yüzünden henüz birliğe katılmış Doğu Avrupa ülkelerini hazmedememiş bir AB'nin Türkiye'nin üyeliğini çok uzaklara ertelemesi de gayet normaldi. Güçlü, merkezi AB bloğu projesinin suya düşmesiyle esasında Türkiye'nin AB üyeliği de bilinmeyen uzak geleceğe itilmiş oldu.

Bunun Türkiye'deki sınıflar arası mücadeleye etkisi ne olabilir? Evvela bu, tarihsel olarak (birkaç asırdır) yönünü ve yerini Avrupa ile özdeş gören Türkiye yönetici sınıfları açısından bir kayıptır. Kısa ve orta vadedeyse TUSİAD eksenli büyük sermayenin en yakın müttefiki olan AB'nin Türkiye'nin üyeliği konusunu ağırdan almaya başlamasıyla AB'nin iç siyaset üzerindeki ağırlığı kısmen de olsa azalmış, bu da büyük sermaye ile çatışma içinde olan egemen sınıfın diğer parçası sivil ve askeri bürokrasinin güçlenmesine neden olmuştur. Buna paralel olarak AB'nin ağırlığının azalması AKP'nin bindiği dallardan birisinin kırılması anlamına gelmiştir. Başta ordu olmak üzere bürokrasinin gücünün kırılmasında temel destekçi durumunda olan AB'nin geri çe-

kilmesinin bir sonucu da AKP ve büyük sermayenin askeri-sivil bürokrasi karşısında cılızlaşmış olmasıdır.

ABD'nin Etkisi

Uluslararası konjonktürün seyri de işlerin karışmasını beraberinde getirmiştir. Ekonomik kriz sinyalleri ile sıkışan dünyanın egemenleri önlerini savaşlar yoluyla açmaya çalışmaktalar. Irak ve Afganistan'ın bir cehenneme dönmelerinin ardından şimdi de İran Savaşı gündemde. Ortadoğu'nun geniş enerji yatakları üzerinde kartlar yeniden karılıyorken ateşin tüm bölgeyi sarması olasılıklar dahilinde. Alt emperyalist Türk devleti, hem ateşin kendi üstüne sıçramaması için (Kürt sorunu) hem de bölgesel bir güç olabilmek adına gelişmeler karşısında tetikte. Güç ilişkilerinin açıktan savaşlar ve kıyımlarla belirlendiği bir ortamda T.C.'nin devasa savaş aygıtı büyük önem kazanıyor. Bu da otomatikman TSK'nın ağırlığının azalmasını engelleyen bir durum yaratmaktadır. En son örneği Libya diktatörü Kaddafi ile çok sıcak ilişkiler

Burjuva hükümetler kapitalistlerin yürütme komiteleridir. Ama, bu gerçek, indirgemeci bir mantığın ürünü olarak mekanik bir şekilde kavranmamalıdır. Farklı sınıfları ve aynı sınıfın farklı fraksiyonlarını temsil eden farklı siyasi partilerin iktidara uzanmak için yarıştığı parlamenter sistem ve hükümet olma süreci, içerisinde birçok çelişkiyi barındırır. Özellikle Türkiye gibi, halkın büyük bir kısmının yoksulluk sınırının altında yaşadığı, derin sınıfsal çelişkilerin ulusal ve mezhepsel çelişkilerle beslendiği, yönetici sınıfların da kendi aralarında çatıştığı bir ülkede parlamenter sistem-hükümet-yönetici sınıflar ilişkisi otomatik bir ilişki değildir.

kurarak gösteren ABD, kendi çıkarları doğrultusunda en çıplak kirli ittifakları yapmakta çekince görmez, bu yönüyle bu konuda daha utangaç davranan AB'den daha cüretkardır. Dolayısıyla Ortadoğu'daki savaş arabasının sürücüsü ABD'nin, Türkiye'de esas muhatap olarak TSK'yı görmesi de ordunun iç siyasetteki gücünü arttırmaktadır. Üstelik ülkedeki genel ABD karşıtlığının basıncı altında AKP, ABD açısından ne Irak'ta kendisinden bekleneni verebildi ne de İran konusunda verebiliyor. Bunun anlamı AKP'nin arkasındaki güçlerin kendilerini geri çekmeye başlaması ve AKP'nin zemin kaybedişinin ABD'nin tavrı ile hızlanmasıdır.

Kürt Sorununun Etkisi

Yine uluslararası durumun bir yansıması olarak Kürt sorunu derinlik kazanmaktadır. Bu durumdan hem etkilenen hem de bu durumu etkileyecek şekilde Kürtler arasındaki isyancı hissiyat hiçbir biçimde gerilememektedir. Öcalan'ın 1999'da yakalanmasından beri geçen onca zaman içerisinde hiçbir adım atamayan Türk yönetici sınıfları, Kürt halkının en temel taleplerine bile çok büyük düşmanlık göstermiştir. Kürt sorununda kendi sınıf siyasetini izleyemeyen güdük büyük ser-

maye çevreleri, Kürt sorununda tamamıyla askeri klişe teslim olmuş vaziyettedir. Söz konusu çevrenin yıllardır devam eden imha ve inkar siyasetinde kayda değer hiçbir değişikliğin olmaması sabır sınırlarını aşmış, bir yandan da Kürt dinamiğini diri tutmuştur. Güney Kürdistan'da şekillenen fiili devletin varlığı ve uluslararası boyutta Kürt ulusal davasının tarihsel iddiaları için koşulların olabildiğince elverişli olması, Kürt hareketinin tekrardan savaş durumuna girmesine neden olmuştur. Bu durum da TSK'nın iç siyasette gücünü korumasının vesilesi olmaktadır. Kürt sorununda kendi sınıf siyasetini uygulamayı bırakın, bunu dillendirmeye bile cesaret edemeyecek kadar güdük olan büyük sermaye, bu kritik konunun tüm idaresini askere teslim etmek zorunda kalmıştır. Tayyip Erdoğan'ın "Kürt" sorunun adını bile anması büyük tepkilere yol açmış, bu durum, büyük sermayeye Kürt sorununda farklı bir politikayı izleyemeyeceğini bir kez daha göstermiştir. Nitekim kendisini yapayalnız hisseden AKP, korkaklığı ile tükürdüğünü yalamıştır.

AKP'nin Açmazları

Tüm bunlara ek olarak, yapısal dönüşümleri gerçekleştirmek için canını dişine takan, koyu bir AB'ci ve ABD'ci, işçi düşmanı, liberal AKP'nin yan etkilerinin olduğu, süreç içinde açıkça görüldü. Büyük sermaye çevrelerinin her istediğini yapan, AB ve ABD'nin tam icazetini almadan yola çıkmayan ve bu şekilde gittikçe sırtı sıvazlanan AKP, acı bir şekilde gördü ki sıra kendi tabanın beklentilerine geldiğinde yalakalığını yaptığı odakların hiçbiri arkasında durmuyor, bunun sonucu olarak da asker ve sivil bürokrasi karşısında yalnız başına direnemiyor. Ordu, cumhurbaşkanı, üniversiteler, başta Danıştay olmak üzere diğer yüksek mahkemeler, YÖK ve bürokrasinin diğer Kemalist kanatları karşısında AKP türban, imam hatipler gibi kendi politik arzularında

Danıştay'a yapılan saldırının ardından 25 bin kişilik bir kalabalık "Türkiye laiktir, laik kalacak" sloganlarıyla Anıtkabir'e yürüdü

kesinlikle başarısız kalıyor ve anlıyor ki hükümet olmayla iktidar olunmuyor. 28 Şubat müdahalesinin doğrudan ürünü olan AKP iktidarını, arkasındaki güçlü sınıf ittifakı nedeniyle sineye çeken askeri-sivil bürokrasi, sıra kendi kırmızı çizgilerine geldiğinde kesinlikle geri adım atmamıştır.

Bunun karşısında AKP'nin yapabildiği şeyler ise kaybedeceğine bile bile karşı cepheyle çatışmalara girmek, gerilimi arttırmak böylelikle kendi tabanına mağdur görünmek ve hükümet olmanın nimetlerinden faydalanarak yoğun bir kadrolaşma gerçekleştirmek ve yandaşlarına rant dağıtmak oluyor. AKP'nin iktidarsız iktidar sendromunu ağır bir şekilde yaşaması AKP'nin farkında olmadan kendisini askeri-bürokratik hiziple çatışma içinde bulmasına neden oluyor. Buna verilecek en yakın örneklerden birisi Şemdinli davasında AKP destekli savcının hazırladığı iddianame ile suç üstü yakalanan kontracılar üzerinden statükocu Kanada karşı mevzi kazanma çabası oldu. Ne var ki silah geri tepti, AKP yine peşpeşe aldığı darbeler karşısında hızla geri çekilmek zorunda kaldı.

İslamcı geleneklere sahip AKP'nin tarihsel olarak ordu ve Kemalist bürokrasinin gücünü kırmak istemesi ile büyük sermayenin ordunun siyasal yaşamdaki gücünün kırılması iste mi paralellikler taşıyor. AB'ye yapısal uyum projesi bu anlamıyla askeri-sivil bürokrasinin gücünün kırılması çabaları için uygun ortamı sağlıyordu. Ne var ki güdük büyük sermaye, askeri-sivil bürokrasi ile böyle bir kavgaya AB'nin desteği ve ağırlığı olmadan girmek istemez. Bu nedenle büyük burjuvazi AKP'nin kontrolsüz çıkışlarına destek vermeyeceği gibi AB projesi ile AKP projesi arasındaki ideolojik açı farkının ayırıcılığı olarak AKP'nin bu çıkışlarından oldukça rahatsız durumda. AKP'nin arkasında bir güç olmadan yaptığı bu çıkışlar bir yandan askeri-sivil bürokrasinin yaptığı karşı ataklarla gücünü arttırmasına vesile olurken, diğer yandan TUSİAD çevresinin en çok önem verdiği politik istikrarın bozulmasına neden oluyor. Kendi tabanına dönük politikalara ağırlık verip büyük burjuvazinin çıkarlarına çalışmayı aksatmaya başlayan, IMF reçetelerini uygulama hızını düşüren ve askeri-sivil bürokrasinin tansiyonun sürekli artmasına neden olan hızlı kadrolaşma içindeki AKP hükümeti, TUSİAD'ın öfkesini üzerine çekmeye başladı. Ekonomik kırılganlığın başgösterdiği son dönemde AKP'nin bahsettiğimiz tavırları çakışınca TUSİAD'dan AKP'ye net bir açıklama geldi. Mustafa Koç: "Laiklik ekseninden sapma girişimlerine gündemimizde yer yok. İstikrarın sürdürüleceğine ilişkin kuşklar arttı, kendimize çelme atmaktan vazgeçelim" derken, Ömer Sabancı "Üç yılda yükselen itibar erozyona uğramaya başladı. AB rotasında daha sağlam duralım dedik, bunlara dini eksenli tartışmalar eklendi" diyerek büyük burjuvazinin mesajlarını net bir şekilde gündeme getirdi. AKP'nin hala kuyruğu dik tutma çabasında olmasının arkasında seçmen üzerinde mağdur imajını güçlendirerek hala güçlü olan oy tabanını korumak planı yatıyor. Öte yandan, Danıştay saldırısının ardından başlayan süreç, AKP'nin TUSİAD ve AB-ABD desteği olmadan fazla yürüyemeyeceğini gösteriyor. Bu konuda 2 Haziran günü yapılan TUSİAD Yüksek İstişare Konseyi toplantısında patronlar AKP ile ilgili durumlarını erken seçim üzerindeki tartışmada net bir şekilde ortaya koydular: Erken seçim kabul edilemez, çünkü AKP'nin alter-

natifi yoktur (ya da henüz hazır değildir). AKP'nin ipinin çekil(e)memesinin en büyük nedeni budur. Öte yandan ekonomik sıkıntılar içerisinde zorlu geçecek bir yazın ne getireceği belli değildir. Sinyalleri yoğunlaşan olası bir ekonomik krizin en belirleyici sonuçlarından birisi, AKP iktidarının tepetaklak aşağı yuvarlanması olacaktır. Ekonomik krizin bir kırılma şeklinde değil de mayıs-haziranda olduğu gibi dalga dalga işçi sınıfının bedeli ödemesi şeklinde sürece yayılarak yaşanması ve bu şekilde seçimlerine gidilmesi durumunda AKP'nin yine açık ara birinci parti olacağı ama bu sefer tek başına iktidar olamayacağını tahmin edebiliriz. Böyle bir durumun ortaya çıkması halinde burjuva politikasının kendisini yeniden 90'lı yılların çalkantılı atmosferinde bulacağını kestirmek güç değildir.

Cumhurbaşkanlığı Seçimleri Nasıl Sonuçlanacak?

Son dönemde egemen sınıflar arasındaki kapışmanın iyice sertleşmesinin en büyük nedeni yaklaşan cumhurbaşkanlığı seçimleridir. Cumhurbaşkanlığı seçimlerini bu kadar önemli kılan cumhurbaşkanlığı mevkiinin askeri-sivil bürokrasinin en önemli kalelerinden birisi olmasıdır. Zira, cumhurbaşkanı devletin başı olarak, MGK başkanıdır, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu gibi yüksek yargı organlarının atamasını yapan kurumdur. Ayrıca başta YÖK üyeleri olmak üzere rektör atamalarını da gerçekleştiren kişi olarak üniversiteler üzerinde de belirleyiciliği olan bir makamdır. Bunun dışında daha birçok temel yüksek düzey atamaları yapan cumhurbaşkanıdır. Dolayısıyla cumhurbaşkanlığı üzerinden kopartılan fırtınanın bu kadar şiddetli olmasının ardında cumhurbaşkanlığının devlet erkinin merkezinde yer alan konumu yatmaktadır.

Çatışmanın dozajını artıran bir diğer faktör de cumhurbaşkanlığı makamına göz diken AKP'nin İslamcı kökeni ve halen sahip olduğu İslami refleksleridir. İslami tarikatların ve siyasal İslamcılarının cumhurbaşkanlığı makamı üzerinde etkili olması ihtimali karşısında çılgına dönen Kemalist statükocu çevre var gücüyle bunu engellemeye çalışacaktır. TUSİAD'ın AKP'yi bu konuda uyarması, Danıştay'a yapılan saldırı ile başlayan süreçte AKP'nin çok yıpranması sonucunda AKP'nin gerekli mesajları aldığını tahmin edebiliriz. AKP, cumhurbaşkanlığı seçimlerinde şansını sonuna kadar zorlamak isteyecektir. Ama arkasında bir güç olmadan bunu yapabilmesi mümkün değildir. AKP'nin süreci bir süre dinlendirdikten sonra Kemalist kliklerin tahammül edeceği bir adayı gündeme getirmesi en mümkün seçenek olarak gözükmektedir. Diğer taraftan eğer AKP cumhurbaşkanlığına Erdoğan ya da Arınç tarzı kendi adayını getirmek konusunda ısrarını sürdürecektir. Eğer AKP cumhurbaşkanlığına Erdoğan ya da Arınç tarzı kendi adayını getirmek konusunda ısrarını sürdürecektir olursa askeri-sivil bürokrat kanadın işi 28 Şubat benzeri bir müdahaleye kadar vardıracağı kesindir.

AKP, cumhurbaşkanlığı seçimlerinde şansını sonuna kadar zorlamak isteyecektir. Ama arkasında bir güç olmadan bunu yapabilmesi mümkün değildir. AKP'nin süreci bir süre dinlendirdikten sonra Kemalist kliklerin tahammül edeceği bir adayı gündeme getirmesi en mümkün seçenek olarak gözükmektedir. Diğer taraftan eğer AKP cumhurbaşkanlığına Erdoğan ya da Arınç tarzı kendi adayını getirmek konusunda ısrarını sürdürecektir olursa askeri-sivil bürokrat kanadın işi 28 Şubat benzeri bir müdahaleye kadar vardıracağı kesindir.

Sonuç

Bütün bu süreç göstermektedir ki ekonomik bunalımlar içerisinde kıvranan işçi sınıfı ve yoksul halk politik alternatifsizlik içerisinde egemen sınıfların farklı fraksiyonlarının yanında saf tutuyor. Şüphesiz olayların gidişatına etki edecek güçte ve politik donanımda devrimci bir unsurun elde edeceği birçok başarı olacaktır. O zaman egemen sınıfın kendi içerisinde yürüttüğü çatışma böyle bir devrimci unsur için fırsat anlamına gelecektir. Sömürülen ve ezilen milyonlarca kişi içinse sahte adresler yerine kendi çıkarları doğrultusunda mücadele eden, mücadele ettikçe güçlenen bir odak yaratılacaktır. Bunu yaratmak için sabırlı ve uzun soluklu bir mücadele için ileri.

Veli Umut Arslan

LAİK CEPHECİLİK: Bir Hegemonya Projesi

Egemen sınıf içindeki her çatışmada, taraflar, toplumsal meşruiyetini sağlamak ve kitleleri kendi arkasına yedeklemek için kendi pozisyonunu bir ideolojik hatla ifade eder. Nasıl TÜSİAD kanadı sivil-askeri bürokrasiye karşı pozisyonunu güçlendirmek için Avrupa Birliği sürecinden

yararlanıyorsa, MGK kanadı da şu günlerde laiklik tartışmaları üzerinden kendini güçlendirmek gayesinde. Ne yazık ki egemen sınıf içindeki bu bölünme toplum nezhinde etkili olmakta ve gerçek ilişkileri perdeleyen suni bir laik-antilaik bölünmesi yaratılmaktadır.

Liberal burjuvazinin, 1990'lı yıl-

lara damgasını vuran istikrarsızlık ortamını aşip Özal'dan beri yakalayamadığı istikrarı AKP hükümetiyle bulduktan sonra, AB'nin desteğini alarak MGK kanadının gücünü azaltacak adımlar atması, yönetici sınıf içindeki çatışmanın yoğunluğunu tırmandırdı. Liberal burjuvazinin bu süreci İslami bir orijine sahip AKP üzerinden yürütmesi askeri-sivil bürokrasinin kendi pozisyonunu laik cephecilik üzerinden güçlendirmesini sağladı.

Laiklik ve İslamcılar

Laiklik her ne kadar bugün yönetici sınıf içindeki bir çatışma nedeniyle gündeme gelse de Türkiye'de uzun geçmişe sahip bir tartışmanın konusunu oluşturuyor. Bu tartışmanın başat unsuru olan İslamcılar, uzun yıllar boyunca sadece geleneksel toplumsal ilişkilerin ağırlığını koruduğu İç ve Doğu Anadolu bölgelerinde kısmi bir güce eriş-

bildi. İslamcı akımların politik arenada belirleyici bir güç haline gelmeleri 1990'larda olmuştur. 12 Eylül cuntası ve Özal iktidarı boyunca İslami yaklaşımlar, sola karşı panzehir olarak kullanılmaya çalışıldı. Bu da İslami holdinglerin ortaya çıktığı, tarikatların hızla güçlendiği, dinin toplumsal yaşam üzerindeki etkisinin arttığı bir dönemi beraberinde getirdi. İslamcılar daha sonra üzerinde yükseleceği zemin böylece hazırlanmış oldu. Ne var ki İslamcılara asıl gücünü kazandıran yerleşik sisteme karşı muhalefet bayrağını ele geçirmesi oldu. Bu bayrak gerçek adresi olan devrimci solun elinde 70'li yıllar boyunca dalgalanmıştı. 80 darbesinden sonra da neo-liberalizme, anti-demokratik uygulamalara karşı isyan bayrağını yine sol açmıştı. 1980'lerin ikinci yarısından itibaren kıpırdanmaya başlayan işçi hareketi 89-90-91 döneminde zirvesine ulaştı. Bu dönem boyunca toplumda yoğun biçimde sola kayış yaşandı. Bunun sonucu olarak 89 yerel seçimlerinde 67 ilin 39'unda o dönemki SHP belediye başkanlıklarını kazandı. Kent yok-sulları, varoşlar ve işçi sınıfı tercihinin soldan yana kullanmış, oylarını Özalizme, 12 Eylül rejimine muhalif olduğunu iddia eden SHP'ye vermişti. Ne var ki 1991 seçimleri sonrası hükümet ortağı da olan SHP, hem yerel yönetimlerde hem de hükümette ne de demokrasinin yanında yer aldı. Aksine, gelişen Kürt sorununda kirli savaş, ekonomide de 5 Nisan kararları Karayalçın-Çiller hükümeti döneminde uygulandı. Umutlarını ve yüzlerini sola dönen sömürülen ve ezilen milyonlarca kişi, adı müteahhit partisine çıkan SHP'nin icraatlarıyla tam bir hayal kırıklığına uğradı. Düzen dışı solun alternatif olabilecek güçte olmaması radikalleşen kitlelerin İslamcılara kayışını kolaylaştırdı. Muhalif kimliği, adil düzen sloganının belirlediği İslami bulamaca batırılmış sahte sol jargonuyla İslamcılar, bir seçim öncesinde komple sola oy vermiş

4 Şubat 1997'de tanklar Sincan caddelerinde boy gösteriyor. Balans ayarı yaptıklarını ifade eden generaller, 28 Şubat muhtırası ile Erbakan-Çiller hükümetini düşürdüler.

kitlelerin desteğini kazandılar. Yerel yönetimlerde iktidara gelen ve buradaki büyük kaynakları patronaj ilişkilerinde kullanan İslamcılar, destek kazandıkları bu yeni bölgelerde kalıcı hale geldiler. 12 Eylül'den bu yana uygulanan neo-liberal politikalar sonucunda hızla geri çekilen sosyal devletin yarattığı boşluğu belediye kaynakları ve tarikat dayanışmalarıyla doldurması İslamcılarının gelişiminde belirleyici oldu. Sosyal demokrasinin ikiye bölünmesi ve düzen dışı solun zayıflığı nedeniyle 1996 seçimlerinde iktidara kadar uzanan İslamcılar, iktidarı boyunca büyük sermayeden aradıkları desteği bulamadılar. İslami holdingler ve Anadolu Kaplanlarından gelecek desteğin, Refah Partisini, T.C.'nin kurucu ideolojik yapısının ana savunucusu TSK'nın hisminin koruyamayacağı kısa bir süre içinde gözüktü. İşte laik cephecilik Refah Partisini iktidardan indiren 28 Şubat sürecinin temel ideolojik, politik ifadesi oldu.

Laik Cephecilik Nedir?

Laik Cephecilik, Gramsci'nin tabiriyle, bir hegemonya projesinin adıdır. Politika, salt fiziki aygıtlarla yürütülmez. Güç kullanımının toplumsal koşulları yaratılmalı, meşruiyet sağlanmalıdır. Laik Cephecilik tam da bunu sağlamaya yönelik olarak atılmış bir adımdır. Temelinde laik bir yaşam bir anlayışına sahip olarak toplumsal kesimlerin TSK'nın yanında harekete geçirilmesi yatan bu hegemonya projesi bir yandan da etkilemeye çalıştığı kitlelerde devlete bağlılık, milliyetçilik ve statükoculuğu geliştirerek egemen sınıfa büyük faydalar sağlama hedefiyle devreye sokulmuştur. İşçi sınıfını yaşam tarzları üzerinden bölen, toplumsal muhalefetin potansiyel öncülerini ordunun peşine takan, Alevileri sisteme entegre eden laik-antilaik bölünmesi, bir yandan da toplumsal öfkenin biriktiği kent yoksullarını İslamcılarının kucağına iterek toplumsal muhalefetin çanına ot tıkamıştır. Bugün içinde bulunduğumuz gerici dönemini hazırlayan etmenlerden birisi de laik cephecilik ve etkileridir.

Laik Cephecilik: Yeniden

Laik cephecilik, bugün tekrar 28 Şubat sürecindeki gibi pom-palanmaktadır. Kasım 2002 seçimlerinde iktidara gelen AKP, arkasına TÜSİAD, ABD ve AB'nin desteğini aldığından askeri ve sivil bürokrasi AKP'nin iktidara gelişini sineye çekmek zorunda kalmıştır. Öte yandan AKP iktidarının arkasındaki sınıfsal destek zaman içinde zayıfladığından askeri ve sivil bürokrasinin AKP'ye karşı çabaları yoğunlaşmış ve laik cephecilik tekrardan ısıtılmıştır. AB reformları sürecinde güç kaybadan askeri ve sivil bürokrasi, böylece, karşı ataklarla gücünü korumaya çalışmaktadır.

Danıştay saldırısıyla iyiden iyiye tetiklenen süreç, bürokrasinin kalbi olan cumhurbaşkanlığı seçimlerinin yaklaşmasıyla bir hayli hızlanmıştır.

Kitleler, kendi çıkarlarının nerede olduğuna bakmaksızın bir bölünmenin tarafları haline getirilmeye zorlanıyor. Egemen sınıf içindeki kanatlar ayrıcalıkları, toplumsal etkileri ve pozisyonlarını korumak için çekişirlerken emekçi kitleler bu suni bölünmenin tarafları haline getirilmiştir. Asıl üzücü olan

devrimci solun bunu engelleyememiş olmasıdır. Sanki bir gladyatör dövüşü yaşanıyor: egemenler ellerini ovuşturarak kendi adına dövüşenin kazanmasını ve kendi gücünü artırmayı istiyor, oysa ki birbirleriyle ortak çıkara sahip yoksul kitleler kendilerine hiçbir çıkar sağlamayan egemen sınıf arası bu tepişmede kader ortağı olduğu unsurların ayağını kaydırmanın yolunu arıyor. Gecekonudaki yoksul halka, işyerindeki arkadaşına öfkeleniyor, kin biliyor, onunla arasındaki mesafeyi açıyor.

Egemen sınıfın tetiklediği, derinleştirmeye çalıştığı bu bölünme, kitlelerin dostunu düşmanını karıştırmasına ve mücadelesinin hedefini şaşırmasına neden olmaktadır. Her iki tarafın da derdi ayrıcalıklarının asıl kaynağı olan yoksulluğu, eşitsizlikleri, savaşları yaratan bu sisteme karşı mücadelenin önu kesmektir. Egemen sınıfın bir kanadı arkasında konumlanmış kitleler, bu kanatların çıkarları adına kader ortaklarına karşı mücadele etmektedir. Bu durum da bu kitlelerin ortak mücadelesini engellemektedir. Aynı işyerinde birbirleriyle farklı kamplarda yer alan işçilerin grev, eylem, mücadele günü geldiğinde kol kola girdiği nerede görülmüştür? Kol kola girmediği sürece de işçi sınıfı ve yoksul kitleler, Seka, Tekel, şeker fabrikalarının özelleştirilmesini, kamu çalışanlarının sözleşmeli çalışanlar haline getirilmesini, 65 yaşında emekli olmayı, genel sağlık sigortasını, terörle mücadele yasasını ve daha nice saldırganı izlemeye mahkumdur.

Ordu ve Laiklik

Askeri-sivil bürokrasinin laiklik argümanının arkasında sosyal demokrat tabanın birleşmesi tam tarihsel bir ironidir. Bu taban ki 80 öncesindeki sosyalist mücadelenin bir yanıyla içine girmiş ve yine bir yanıyla 12 Eylül darbesinin gerçek yüzünü görmüştür. Bu kitleler şimdi peşine takıldıkları ordunun 12 Eylül darbesiyle birebir kendilerini etkilesin ya da etkilemesin solu hedef aldığı, binlerce arkadaşını işkence tezgahlarından geçirdiğini, yıllarca hapse attığını, idam ettiğini, kara listelere aldığı, mimlediğini hafızalarından ne çabuk sildiler! Bu ordu ki 12 Eylül darbesiyle işçi sınıfı ve yoksullara darbe indirmiş, 24 Ocak Kararlarının uygulanmasını sağlamıştır. Bu bile ordunun kimin tarafında olduğunu ortaya koymaya yeter. 12 Eylül darbesinden sonra TİSK(Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu) başkanı Halit Narin "yirmi senedir biz ağladık onlar güldü. Biraz da onlar ağlasın" demesi de bu gerçeği başka şekilde ortaya koyar.

Diğer bir açıdan da, kitlelerin İslami hareketi, toplumun muhafazakarlaştırılmasını

engellemek konusunda en son güvenecekleri güç ordudur. ABD'nin SSCB'ye karşı yeşil hat projesiyle zamanında İslamcılarını palazlandırması, Taliban'ı, Bin Ladin'i yaratması gibi Türkiye'de ordu da eşitsizlikleri, işsizliği, yoksulluğu unutturmak ve darbe öncesinde solun sahip olduğu toplumsal etkiyi yok edip toplumu apolitikleştirmek için din silahını kullanmıştır. 12 Eylül rejimi değil midir din derslerini zorunlu haline getiren? Cami ve kuran kursu

ABD'nin SSCB'ye karşı yeşil hat projesiyle zamanında İslamcılarını palazlandırması, Taliban'ı, Bin Ladin'i yaratması gibi Türkiye'de ordu da eşitsizlikleri, işsizliği, yoksulluğu unutturmak ve darbe öncesinde solun sahip olduğu toplumsal etkiyi yok edip toplumu apolitikleştirmek için din silahını kullanmıştır. 12 Eylül rejimi değil midir din derslerini zorunlu haline getiren? Cami ve kuran kursu sayısında patlama bu dönemde olmamış mıdır? İmam hatiplerin sayısı bu dönemde artmamış mıdır? İslami tarikatlar bu dönemde desteklenmemiş midir?

sayısında patlama bu dönemde olmamış mıdır? İmam hatiplerin sayısı bu dönemde artmamış mıdır? İslami tarikatlar bu dönemde desteklenmemiş midir? İslami kadrolaşma bu dönemde yoğunlaştırılmamış mıdır?

Şeriat Tehlikesi Ne Kadar Gerçek?

İslami hareketin yükselişi ve son dönemde de AKP iktidarı ile pompalanmaya çalışılan "şeriat geldi, gelecek" korkutmalarına göz atarsak... Bu iddianın geçersizliği üzerine teorik açıklamalara bile girmeden Sincan'dan tankların geçmesiyle, yani bir muhtırayla ciddi bir toplumsal desteğe sahip İslami hareketin parçalara ayrılmasından, orduya biat etmesinden, daha radikal görünen unsurların toplumsal desteğini kaybetmesinden bile İslami hareketin ne kadar iktidarsız bir hareket olduğu anlaşılabilir. İslami hareketin gösterebileceği radikalliğin boyutunu, 28 Şubat sürecinden sonra tarikatların Erbakan'a radikal çıkışlar yaparak yıllarca didinerek elde ettikleri pozisyonları, ilişkileri ağırlarını tehlikeye attığı için kızması da ortaya koymaktadır. 160 kilo altını, trilyonlarca lira değerindeki gayri menkulleri barındıran bir servete sahip olan Erbakan, şahsında İslamcı hareketin liderliğinin sınıfsal portresini sunmaktadır. Bu unsurların düzenle gerçek anlamda bir sorunlarının olmadığı, ayrıcalıklarını kaybetme riski taşıyan bir çatışmaya girmeyecekleri gün gibi aşikardır. Dolayısıyla Kemalistlerin söylediği şeriat devrimi tehlikesi koca bir yalandan başka birşey değildir. İslami hareket küçük burjuva bir harekettir ve her küçük burjuva hareket gibi iktidarsızdır. Küçük burjuva ideolojiler karakterlerini küçük burjuvazinin sınıf doğasından alırlar. Ne işçi sınıfı gibi kolektif eylem, örgütlenme ve yaşamı örgütlenme yetisine ne de burjuvazi gibi üretim araçlarına sahip olan küçük burjuvazinin iktidarı ele geçirmesinin araçları yoktur. Örneğin İran'daki molla iktidarı da ancak işçi sınıfının devrimci eylemiyle şahı devirmesi ve işçi sınıfına önderlik eden bolşevik bir örgütün yokluğunun yarattığı boşlukta kurulmuştur.

Sonuç Olarak

Toparlamak gerekirse, AKP'nin iktidara gelişiyle başlayan ve son dönemde hızlanan laiklik tartışmaları yönetici sınıfın kendi iç hesaplaşmasının bir yanısıradır ve işçi sınıfı, yoksul halk açısından tamamen yönetici sınıfın çıkarları doğrultusunda yaratılmış suni bir gündemdir. Bu tartışma ekseninde yaratılan laik-antilaik bölünmesi yoksul kitleler ve işçi sınıfının çıkarlarına zarar vermektedir. Bu bölünme, sefaletin, eşitsizliklerin, adaletsizliğin, savaşların sorumlusu ortak düşman kapitalizme karşı birleşik mücadeledenin önünü kesmektedir. İstenilen tam da budur.

Kitlelerin, İslamcı liderliklere karşı mücadelelerinde 12 Eylülle, Maraşla, Çorumla, Sivasla, Gazıyla ne kadar da arkalarında olduğunu gösteren (!) orduya değil kendi güçlerine güvenmekten başka çareleri yoktur. Ordunun peşine takılarak statükocu hale gelen "sol", gerçek anlamda sol olamaz. Bugün CHP'nin geldiği nokta da budur. Mücadeleyi kazanabilmenin tek yolunun, umut olabilmek ve bozuk düzene muhalefet bayrağını ikiye bölünmüş İslamcılardan devralıp bu ideolojiden etkilenmiş işçileri ve yoksul kitleleri kazanmaktan geçtiğini bilinmelidir. Bu kitleleri kazanmanın yolu da laik-antilaik bölünmesinde değil; özelleştirmeler, genel sağlık sigortası, sözleşmeli çalışmalık üzerinden yaratılacak sınıfsal bölünmelerdedir. AKP'nin mimarı olduğu bu neo-liberal saldırılar üzerinden yaşanacak bölünmelerde yoksul kitleler ve işçi sınıfı ile İslamcı liderliklerin yolları ayrılacak, dost düşman ortaya çıkacaktır.

Egemen sınıfın kendi içinde yaratmaya çalıştığı bölünmeleri engelleyen, bir bütün olarak hareket edecek pratik ve ideolojik donanıma sahip işçi sınıfı Bolşevik önderlikle birleştiğinde yenilmesi mümkün değildir.

Laik Cepheciliğin şampiyonu Baykal, partisini hızla MGK çizgisine çekti. Öyleki bugün Türkiye'de cılız SHP'yi bir kenara bırakırsak sosyal-demokrat bir partiden bahsetmek mümkün değil.

Güner Gövenç

Nepal halkına 21.yy'da sefaletin de sefilliğini yaşatan burjuva özel mülkiyetin ortadan kaldırılması için koşullar o kadar uygun ki. Bir kere Nepal halkı değişim için, özgürlüğü ve alınteri için kanını dökmeye hazır olduğunu sayısız kez ortaya koydu. Kitle grevleri, blokajlar, dev gösteriler sisteme ölümcül darbenin rahatça indirilebileceğini birçok kez gösterdi. Burjuva özel mülkiyeti ve basit bir üstyapısal görüngüden ibaret olan monarşiyi eşitlik, özgürlük ve insanca yaşam şiarlarıyla yıkacak bir sosyalist devrim için milyonlarca emekçi gözlerini kırpmadan canlarını ortaya koyacaklardır.

Marksist Bakış'ın geçen sayısında "sol, çeyrek asırlık tarihinin zirvesinde" tespitinde bulunmuştuk. Bu tespiti doğrulamak için uluslararası işçi, öğrenci ve yoksulların mücadelelerinin haberlerine bir göz atmak yeterli. En son Şili, Yunanistan ve Meksika'da işçi ve öğrenci direnişleri yükseliş zincirinin birer halkası haline geldiler.

Sosyal mücadelelerdeki bu yükselişin en önemli örneklerinden biri de halen devrimci durumun yaşandığı Nepal. Nepal işçi sınıfı ve yoksulları son olarak kralın Şubat 2005'deki darbesini, 2006 Nisanı'nda onbinleri harekete geçiren sokak eylemleri, grevler ve direnişleriyle geri püskürtmeyi, krala geri adım attırmayı başardılar.

Nepal, Latin Amerika'dakiler de dahil olmak üzere 21.yy'ın başındaki devrimci süreçler arasında koşulların sosyalist devrim için tamamen olgunlaşmasıyla çok özgün bir örnek olarak sivrilmiştir. Bir kere Nepal halkının örgütlülük düzeyi, sol örgütlerin halk içindeki yaygınlığı Arjantin, Bolivya ve Venezuela devrimci durum örnekleriyle kıyaslandığında çok daha güçlü. Dolayısıyla Nepal'deki süreç örgütlü öznenin iradesini çok daha fazla belirleyici hale getirmiş durumda.

Nepal halkına 21.yy'da sefaletin de sefilliğini yaşatan burjuva özel mülkiyetin ortadan kaldırılması için koşullar o kadar uygun ki. Bir kere Nepal halkı değişim için, özgürlüğü ve alınteri için kanını dökmeye hazır olduğunu sayısız kez ortaya koydu. Kitle grevleri, blokajlar, dev gösteriler sisteme ölümcül darbenin rahatça indirilebileceğini birçok kez gösterdi. Burjuva özel mülkiyeti ve basit bir üstyapısal görüngüden ibaret olan monarşiyi eşitlik, özgürlük ve insanca yaşam şiarlarıyla yıkacak bir sosyalist devrim için milyonlarca emekçi gözlerini kırpmadan canlarını ortaya koyacaklardır. Bunun yanında burjuva düzende iktidarı elinde bulunduran krallık kendisine destek verecek hiçbir toplumsal taban bulamamaktadır. Halkın tamamı bu aşağılık kan emicilerden nefret etmektedir. Sosyalist devrim için koşulların son derece olgunlaştığının bir göstergesi de Nepal burjuvazisinin bölünmüş olmasıdır. Geleneksel olarak Nepal burjuvasını temsil eden Hindistan destekli Nepal Kongre Partisi bile kral karşıtı kamptadır. (Kralın düşüşü eğer sosyalist devrimle olmayacaksa, meydana gelecek "demokratik devrimden" sonra iktidarın doğal sahibi bu parti olacaktır.) Krallığın tek destekleyicisi belki de tarihi bir ironi, ama Çin devletidir. Çok stratejik bir bölge olan Nepal'de Asya'daki en büyük rakibi Hindistan'ın egemen olmasından korkan Çin devleti, krallığın tek destekçisidir. Bunun dışında uluslararası kapitalist sistem bile, ABD, İngiltere ve Hindistan dahil, krallığın yumuşak bir geçiş sürecinden sonra devre dışı

kalmasını istemektedir. Peki, nasıl oluyor da bir yandan Nepal büyük sermayesinin temsilcisi Nepal Kongre Partisi, diğer yandan da emperyalist sistem kralın devrilmesini istiyor? Kitle grevleri, blokajlar, dev mitingler ile ayağa kalkan Nepal işçisi ve yoksul köylüsü karşısında bu güçlerin Nepal kralını desteklememesi hatta devrilmesine yeşil ışık yakması eşyanın tabiatına aykırı değil mi? Üstelik kitle hareketinin liderliğini onbinlerce silahlı militana sahip Nepal Komünist Partisi-Maoist (NKP-M) yapıyor.

Anlaşılmaz gibi gözükken bu durumu mümkün kılan NKP-M'nin hem emperyalist güçlere hem de Nepal burjuvazisine uslu çocuk olarak kitle radikalizmini belirli bir seviyede tutacağı güvencesini vermesidir. Aşamalı devrim anlayışıyla özel mülkiyete dokunmayacağını ilan edip mülk sahibi sınıfların içini rahatlatan NKP-M, açıkça uluslararası kapitalist sistemle uyumlu biçimde hareket etmektedir. Bu yüzden Nepal burjuvazisi ve emperyalist güçler (Çin hariç) kitle muhalefetinin olağanüstü radikallğine rağmen bu kadar rahattırlar ve kralın devre dışı bırakılması istemektedirler.

Kitle hareketi lidersizken sosyalist devrimin gerçekleştirilmesi mümkün değildir, ne var ki kitle radikalizminin nerelere varacağı belirsiz olduğu için egemen sınıflar bu hareketin gelişiminden büyük korku duyarlar. En son Bolivya ve Arjantin'de olduğu gibi. Öte yandan kitle hareketi ne kadar güçlü ve radikal olursa olsun ona liderlik eden güç dalgakıran rolü oynuyorsa ve egemenlerle düşümdeş bir stratejiye sahipse kapitalistlerin kendilerine güvenleri de tam olur. Örneğin 1943'te Yunanistan'da kitle hareketine önderlik eden Yunanistan Komünist Partisi (KKE) tam da bu rolü oynamıştı. Nepal'de de ne yazık ki yaşananlar bu yöndedir.

Bu yazıda hedefimiz, Nepal'deki gelişmelere ışık tutarken geçmiş deneyimler ve Marksizmin ilkeleri doğrultusunda Nepal işçi sınıfı ve yoksullarının rotasını devrime çevirecek doğru strateji ve taktikleri tartışmak, ortaya koymaktır. Nepal örneğinin bir özgün yanı da Maoist ideoloji ve pratiğinin tarihi bir sınavdan geçiyor oluşudur. Bütün bunları yapabilmek için öncelikle Nepal'i tanımak, Nepal'deki toplumsal enerjinin neler yapabileceğini bilmek gerekiyor.

Nepal: Çelişkiler Ülkesi

Güney Asya'da Hindistan ile Çin arasında tampon bölge konumunda olan Nepal dünyanın en yoksul ülkelerinden biri. Dünyanın en yüksek dağları olan Himalayalar'ı sınırları içinde bulunduran Nepal, aynı zamanda, dünyanın en az şehirleşmiş ülkelerinden de birisi. 1981'de nüfusun sadece %6.3'ü şehirlerde yaşıyordu, şimdi ise bu rakam %15'e çıkmış durumda. Tüm ülkede yaklaşık 100 kilometre demiryolu ve çok az miktarda asfaltlı yol var. Nüfusun sadece %1'i telefon, elektrik ve posta hizmetlerinden yararlanıyor. Nepal'de 1950'lerin

başında yetişkinler içindeki okuma yazma oranı %2 ve bebek ölüm oranı %60'dan fazla idi; şimdi 15 yaş üstü nüfusun %44'ü okuma yazma biliyor ve bebek ölüm oranı binde 61'e düştü. Aynı dönemde ortalama yaşam beklentisi sadece 35 yıl iken şimdi 60 civarı. 2005'teki araştırmalara göre Nepal'de 5 yaşın altındaki çocukların %48'i yetersiz besleniyor, sabit telefon hattı yada cep telefonu sahiplerinin toplam nüfusa oranı sadece binde 22. Kentlerde yaşayan nüfusun ancak %68'i kanalizasyona sahip.

Nepal'de Mücadele Tarihi

Nepal'de toplumsal mücadelelerin tarihi 1940'lara kadar uzanıyor. 1940'ların sonlarında ülkeyi monarşi ile yöneten Rana kastına karşı 50 bin kadar insanın katıldığı büyük gösteriler düzenlendi. Rana rejimi bu eylemlerden sonra düştü.

Böylelikle, Nepal'de ilk defa içinde en büyük burjuva partinin temsilcilerinin de olduğu bir parlamenta hükümet kuruldu. Nepal Komünist Partisi'nin (NKP) kuruluşu da bu döneme, 1949'a tekabül eder. 1960'da kral orduyla birlikte hükümete karşı bir darbe yapıp bütün partileri yasakladı ve geniş bir baskı dalgasını hayata geçirdi. Komünist hareket yeraltında çalışmasını devam ettirdi. Uluslararası ölçekte Çin ve SSCB arasındaki ayrılığın derinleşmesi Nepal'deki komünist hareketin yönelimlerini de belirledi ve bölünmeleri tetikledi. NKP'den ilk kopuşlar silahlı mücadele yöntemi tartışması üzerinden oldu. Ve bundan sonra hareket birçok parçaya bölündü. 1978'de Maoist eğilimli Nepal Komünist Partisi (Marksist Leninist), NKP(ML) kuruldu. NKP(ML) silahlı bir mücadele yürütülmesi perspektifiyle yola çıkmasına rağmen 1990'lara gelindiğinde silahlı mücadele yerine parlamenta demokrasi yolunu seçti. 1990'da NKP kökenli bu partiler birleşik bir cephe altında rejime karşı kitlesel bir mücadele örgütlemek için birararaya geldiler. 90'da çok partili sisteme geçilmesinden sonra 1991'de NKP(M) ve

Nasıl oluyor da bir yandan Nepal büyük sermayesinin temsilcisi Nepal Kongre Partisi, diğer yandan da emperyalist sistem kralın devrilmesini istiyor? Kitle grevleri, blokajlar, dev mitingler ile ayağa kalkan Nepal işçisi ve yoksul köylüsü karşısında bu güçlerin Nepal kralını desteklememesi hatta devrilmesine yeşil ışık yakması eşyanın tabiatına aykırı değil mi? Üstelik kitle hareketinin liderliğini onbinlerce silahlı militana sahip Nepal Komünist Partisi-Maoist (NKP-M) yapıyor. Anlaşılmaz gibi gözükken bu durumu mümkün kılan NKP-M'nin hem emperyalist güçlere hem de Nepal burjuvazisine uslu çocuk olarak kitle radikalizmini belirli bir seviyede tutacağı güvencesini vermesidir. Aşamalı devrim anlayışıyla özel mülkiyete dokunmayacağını ilan edip mülk sahibi sınıfların içini rahatlatan NKP-M, açıkça uluslararası kapitalist sistemle uyumlu biçimde hareket etmektedir.

ve NKP(ML) biraraya gelerek Nepal Komünist Partisi (Birleşik Marksist Leninist), NKP(BML)'yi oluşturdular. Komünist hareket içindeki ana akımlar, NKP(BML) dahil olmak üzere, çok partili sistemi destekledi ve açıkça reformist bir yönelim izlediler. NKP(BML) hükümete katıldı. NKP(BML)'nin ikinci defa hükümete katılma süreci başka bir bölünmeyi beraberinde getirdi: NKP-(Maoist)'in kopuşu. 1990'dan sonra açılan parlamenter dönem boyunca, (NKP-BML) dahil olmak üzere solun bütün renkleri kurulan hükümetlerin bir parçası oldular. Buna rağmen kitlelerin çoğunluğunun yaşamı her zaman ki acımasızlığında devam etti. Toprağın yeniden dağıtımında, Nepal'in sosyal altyapısında bir ilerleme konusunda ciddiye alınır hiçbir gelişme yaşanmadı. Kitleler bu nedenlerle parlamenter yolu tercih etmiş hareketler yerine yüzlerini yeni oluşan ve parlamenter yolu redderek daha radikal bir muhalefet izleyen NKP-Maoist'e döndüler.

NKP-M

NKP-M, 1995'de kuruldu. NKP-M, ana komünist fraksiyonları parlamenter süreçlere katıldıkları için "dejenere olmuş" ve "revizyonist" olarak niteledi. NKP-M liderliği, Nepal'de "Yeni Demokrasi"yi kurmak için halk savaşı stratejisini izleyeceklerini duyurdu. Destek tabanı olarak köylülüğü almaları ve kırsal alanda stratejik bir halk savaşı başlatmaları, klasik Maoist bir pozisyona sahip olduklarını gösteriyordu. Pratikte bu stratejinin anlamı kırsal alanda kontrolü ele geçirmek ve şehirleri buralardan kuşatmaktır.

Nepal Komünist Partisi (NKP) ve NKP-M dahil ondan kopan bütün parçalar aşamalı devrim teorisini kabul etti ve halkın demokrasisini kurmak için bütün "ilerici" güçlerin geniş çaplı

ittifakının çağrısını yaptı. Tarih bilincine sahip gerçek komünistler bilirler ki buradaki "ilerici" kelimesi burjuva unsurları ifade etmek ve onları aklamak üzere kullanılan bir sıfattır. NKP-M'de bu çizginin dışına çıkmadı. Bu anlamıyla Hindistan destekli Nepal burjuvazinin en etkili örgütü Nepal Kongre Partisi de ilerici bir güç olarak tanımlandı ve onunla halen devam etmekte olan etkili bir işbirliğine sahipler.

1996'da NKP-M halk savaşı stratejisiyle bir silahlı mücadele izleyeceğini duyurduğunda çok az kişi onları ciddiye almıştı. Çünkü, NKP-M, Nepal'daki küçük sol fraksiyonlardan biriydi ve kadroları genellikle balta girmemiş ormanlarda savaşım deneyimine sahip gerillalardan değil kentli entelektüellerden oluşuyordu. Oysa ki hesaba katılmayan Nepalli kitlelerin yaşadıkları eşitsizlikler ve çelişkiler nedeniyle devrimci akımlara kaydığı gerçeği idi. Nepalli kitlelerin yüzyüze kaldığı berbat koşullar onlarda daha büyük bir devrimci dönüşüm isteği yaratıyordu. Devrimcileşen kitlelerin radikalliklerini ifade edebilecekleri tek odak olan NKP-M, hızla güç kazandı. Binlerce kişinin öldüğü 5 yıllık iç savaş sonunda kırsal alanın çoğunluğunda kontrol sahibi oldular. Şimdilerde ise Nepal hükümetinin raporlarına göre NKP-M, 10 bin savaşçı, 15 bin milis, dört bin beş yüz kadro ve 200 bin sempatizana sahip. Ayrıca yaklaşık 400 bin üyeli aktif bir öğrenci kanatları var. Bu da gösteriyor ki NKP-M sahip olduğu fiziki güçle krallık devirebileceği gibi iktidarı da ele geçirebilir. NKP-M'nin iç savaştaki açık üstünlüğü en az üç dört senedir var olan bir gerçektir. Oysa krallık geçen yıllara ve kitle radikalizmindeki olağanüstü sıçrayışlara rağmen hala ayakta ve NKP-M burjuva parlamenter sisteme geçiş için bile uluslararası kapitalist sistemden onay beklemektedir. Buradan çıkan sonuç, Nepalli Maoistlerin, bırakın özel mülkiyeti ilga edip sürekli devrim ateşi ile devrimi Uzak Asya'ya yayma çabasını, kendi programlarının da merkezi olan krallığın yıkılışını dahi gerçekleştirecek bir iradeye sahip olmadıklarıdır. NKP-M'nin duruşu maalesef Menşeviklere has iktidar korkusu, çekingenlik ve son kertede düzeniçilikle belirlenmiştir.

Nepalli Maoistlerin talepleri reformizmin bir ifadesi olarak demokratik cumhuriyet, bağımsız bir insan hakları komisyonu, monarşinin ortadan kalkması, terörist bir örgüt olarak tanımlanmamak, hapsedilen parti liderlerinin serbest bırakılması ile sınırlıdır.

Onbinlerce silahlı militanıyla kırsal kesimi kontrol eden NKP-M istese iktidarı ele geçirebilecek durumda geline aşamada emperyalist güçlerin dahil olduğu anlaşmalar gereği silahlarını Kurucu Meclis'in açılmasıyla birlikte BM'e teslim edecek.

Yedi Partili İttifak - Silahlar BM'ye Teslim

Nepal'de sınıf mücadelesi Şubat 2005'te kralın parlamentoyu feshetmesi üzerine yeni bir evreye girdi. Halkın yoksulluktan kırıldığı ülkede altından faytonuyla etrafta gezinen kraldan nefret eden Nepal işçi sınıfı ve yoksul halkın öfkesi doruklara çıktı. Kraldan umudunu kesen Nepal burjuvazisinin temsilcilerinin de aralarından bulunduğu büyük bir muhalefet dalgası tüm ülkeyi sardı.

Kasım 2005'te ise Nepal sınıf mücadelesi tarihinde yeni bir dönemeç yaşandı. Burjuva partilerini ulusalcı-ilerici güç olarak ifade ederek onlarla üstü örtülü işbirliği içinde olan NKP-M, "yedi partili ittifak" diye bilinen cılız Nepal burjuvazisi ve üst-orta sınıflarını temsil eden burjuva koalisyonla işbirliği içinde çalışacağını tüm ülkeye duyurdu. Bir yönetim biçimi olarak krallığın ilga edilmesini her şeyin üstünde tutan, bunu da kendi gücüyle çok rahat bir şekilde başara-bilecekken küçük burjuva iktidarsızlık örneği gösteren NKP-M zayıflamış, kendi kendine çöken krallık karşısında bile mülk sahibi sınıfların ve emperyalist sistemin desteğini ve onayını arıyor. Mülk sahibi sınıflar elbette ki bunun için kendi sınıf çıkarları doğrultusunda olabildiğince taviz koparıyorlar. 22 Kasım 2005'te NKP-M, "otokratik monarşiyi ortadan kaldırarak gerçek demokrasiyi kurmak" için demokratik güçlerle ittifaka girdiğini açıkladı. Kendi sözleriyle: "Ülke silahlı çatışma ve kalıcı barış sorununa getirilecek pozitif bir çözüm ihtiyacında. Biz, otokratik monarşinin yıkılması ve tam bir demokrasinin kurulması sürecinde kurucu Meclis seçimlerinin yapılmasının ardından silahlı çatışmaya son vermek ve kalıcı barışı inşa etmeye tam anlamıyla söz veriyoruz." (www.nepalnews.com, 22 Kasım)

Öte yandan 2006'ın başından itibaren kitlelerin tansiyonu giderek bir patlama noktasına ulaştı. Krallık yönetimine son verilmesi talebiyle 100 bin kişinin katıldığı gösteriler düzenlendi. Genel grevle hayat tamamen durdu, blokajlarla düzen tamamen devre dışı bırakıldı. Bolşevik bir örgütün çağrısıyla iktidar kolayca el değiştirip işçilerin ve köylülerin eline geçebilirdi. Maalesef böyle bir perspektife sahip bir örgüt bulunmuyor Nepal'de. Sokağa çıkan kitlelere ateş açılmasıyla iki haftada 20'ye yakın gösterici öldürüldü. Sokağa çıkma yasağı ve 'vur emri'ne karşın kitleler sokakları doldurmaya devam ettiler. Kitlelerin kararlı mücadelesi, şubat ayında parlamentoyu feshederek mutlak hakimiyetini ilan eden Kral Gyanendra'yı geri adım atmaya zorladı.

Yedi Parti İttifakı ve NKP-M'nin daha önceden beraber hazırladıkları 12 maddeli anlaşma baz alınarak parlamento, mayısın ortalarında, kralın

yetkilerini kısıtladı. Kral'ın ordu üzerinde kontrolüne son verildi. Karar uyarınca Nepal ordusuna atanacak komutanları bundan böyle hükümet belirleyecek. Hükümet de artık 'Majestelerinin Hükümeti' yerine Nepal hükümeti olarak adlandırılacak. Kraliyet ailesinin mal varlığının vergilendirilmesi talebini de içeren kararda, sembolik bir göreve indirgenen Kral'ın yerine geçecek kişiyi hükümetin belirlemesi öngörülüyor. Ayrıca hapishanelerdeki 170 NKP-M üyesi serbest bırakıldı.

Süreçte gelinen en son nokta ise 16 Haziranda yaşandı. NKP-M ve Yedi Parti İttifakı masaya oturarak Kurucu Meclis seçimlerini gerçekleştirmek üzere anlaştılar. Anlaşma gereği Yedi Parti İttifakı liderliğindeki hükümet, parlamento ve Maoistlerin kırsaldaki hükümetini feshedecek. Maoistler ve Yedi Parti İttifakı, Kurucu Meclis seçimlerine kadar geçici bir hükümet oluşturacak. Kurucu Meclis seçimlerinin yapılmasıyla birlikte Maoistler silahlarını Birleşmiş Milletler denetimine teslim edecekler.

NKP-M gerillalarının lideri Prachanda anlaşmayı şöyle tarif ediyor: "Eski parlamentoyu feshedeceğiz, kendi yönetimimizi de feshedeceğiz. Cuma günü yaptığımız görüşmenin ruhunu bu noktalar oluşturuyor."

NKP-M'nin Açmazları ve Devrim için Doğru Strateji ve Taktikler

Çin'in açıkça serbest piyasa kapitalizmine geçişinden sonra dünyadaki popülaritesini büyük oranda kaybeden Maoizm Çin devletinin periferisindeki uzak Asya ülkelerinde gücünü önemli ölçüde koruyor. Nepal, Filipinler, Hindistan bunların başında geliyor. Ne var ki Çin'deki dönüşüme paralel olarak başta Hindistan ve Nepal olmak üzere bu ülkelerdeki Maoist grupların açıkça reformizme kaydıkları da ortada.

Kuruluşundan beri Nepal komünist hareketi,

Nepal'de NKP-M, adını nasıl koyarsa koysun, halk savaşı perspektifinden bile geriye düşmüş bir şekilde demokratik cumhuriyet projelerinin liderliğini burjuvaziye teslim etmektedir. Aşamalı devrim algılayışlarının demokratik devrim aşamasını bile gerçekleştirmekten uzaklar. Bir devrimle değil, ulus ötesi emperyalist güçlerin de masada olduğu pazarlıklarla Krallığın sahip olduğu otoriteyi "kırmayı" amaçlamaktadırlar. Kırlardan şehirleri sarma iddiasından 180 derecelik bir sapmayla kendi silahlarını emperyalist BM'ye teslim etmeye vardılar. Bu çıplak gerçeği hiçbir demagoji saklayamaz.

hem SSCB'ci kanat hem de Çinli kanat, reformizmle içli dışlıydı. NKP-M ufak bir grupken daha radikal bir eylemlilik süreciyle önemli atılımlar sağladı ve Nepal'deki sınıf mücadelesinin temel belirleyici gücü haline geldi. Ama gelen nokta NKP-M'nin devrimci süreci sonuna kadar götürerek bir yapılanma olmadığı net bir şekilde ortaya çıktı.

Bir devrim neleri başarırsa zafere ulaşmış olur? Bu sorunun Marksistler açısından cevabı çok nettir. Eski yönetici sınıfın hükmettiği devlet mekanizmasının yıkılması en önemli şarttır. Böylece, iktidarın işçi ve yoksul köylülüğünün temsilcilerinden oluşan bir hükümete geçmesi ve bu hükümetin demokratik görevlerle beraber sosyalist önlemleri almaya başlaması zafer için olmazsa olmazdır. Bu hükümetin yapacağı en önemli işlerden birisi burjuva orduyu dağıtmak ve yerine silahlı işçi milislerini geçirmektir. Yine, devrimin başta uzak Asya olmak üzere tüm dünyaya yayılması için acil olarak tüm dünyanın komünist işçi delegelerinin katılacağı bir enternasyonal çağrısının yapılması hem nihai devrimci amaçlarımız açısından hem de Nepal'deki yeni işçi ve köylü temsilcileri iktidarının emperyalist sistemin saldırganlığı karşısında boğulmaması açısından zorunludur. Ancak, çok kısa bir kısmını aktardığımız sürekli devrim perspektifine sahip olan siyasi bir yapı Nepal halkının gerçek sesi olup devrimci süreci sonuna kadar götürebilir.

NKP-M'ye gelince. Nepal'de NKP-M, adını nasıl koyarsa koysun, halk savaşı perspektifinden bile geriye düşmüş bir şekilde demokratik cumhuriyet projelerinin liderliğini burjuvaziye teslim etmektedir. Aşamalı devrim algılayışlarının demokratik devrim aşamasını bile gerçekleştirmekten uzaktırlar. Bir devrimle değil ulus ötesi emperyalist güçlerin de masada olduğu pazarlıklarla Krallığın sahip olduğu otoriteyi "kırmayı" amaçlamaktadırlar. Kırılardan şehirleri sarma iddiasından 180 derecelik bir sapmayla kendi silahlarını emperyalist BM'ye teslim etmeye vardılar. Bu çıplak gerçeği hiçbir demagoji saklayamaz.

NKP-M'nin şimdiki misyonu, devrim isteyen kitleleri ittifak kurdukları ortakları adına yatıştırmaktır. NKP-M'nin merkez komite üyesi ve hükümetle görüşmelere katılan 3 kişiden biri olan Dev Gurung, ittifak yaptığı güçler hakkında şunları söylemekten çekinmiyor:

"Geçmişte kraliyete bağlı hükümetler vardı ve onlar bizim Kurcu Meclis perspektifimizi kabul etmiyorlardı. Şimdi ise Yedi Parti İttifakı ile Kurucu meclis seçimleri konusunda anlaştık. Aslında şu an biz ve Yedi Parti İttifakı arasında hiçbir rekabet, çekişme yok, iki taraf da varolan geçiş sürecinin olabildiğince sarsıntısız geçmesi için çalışıyor. Çekişme ve rekabet seçimlerden sonra başlayacak."

Gurung, seçimler kanalıyla iktidara gelirse korkuya kapılacakların içlerine su serpiyor. Gurung, Kurucu Meclis seçimleriyle eğer partisi iktidara gelmek üzere seçilirse bugünkü tarımsal ekonomiyi sanayileşmiş bir şekle çevirecek bir ekonomi programı uygulayacaklarını söylüyor. Gurung, parti politikasının toprak ve diğer mülkler üzerindeki özel mülkiyete son vereceği dedikodusunun tamamen yanlış olduğunu ifade ediyor. (Dhruba Adhikary'la röportaj, Nepal Press Institute)

Maoistler ve diğer sol güçlerin hiçbiri işçilerin ve yoksul köylülerin ihtiyaçları hakkında bir kelime söylemiyorlar. Yaptıkları tek şey kendilerini cumhuriyet kurma olasılığını

yükseltmekle sınırlandırmak.

Emperyalistlerin gözlerinde, kırsalın %80'inden fazlasını kontrol eden CPN-M liderliği kralın yaşamasına izin vererek ve onun iktidarına son verecek saldırıyı yapmayarak ne kadar sabırlı olduğunu gösteriyor. ABD büyükelçisi bile Maoistlerin taleplerinin küçük bir anlaşma ile çözülebileceğini fark etmiş durumda: "Parlamento önümüzdeki hafta ve aylarda sayısız meydan okumayla karşı karşıya kalacak. Diğer seçeneklerin içinden, Kurucu Meclisi başlatacak. Bu Maoistler için politik akımlara katılmak ve Nepal'in sorunlarını barışçıl bir şekilde işaret etmek için harika bir dönüm noktası olacak."

NKP-M'nin iktidarsızlığını ifade etmek için ortaya attığı mazeretlerin başında Hindistan ordusunun olası bir devrimden sonra Nepal'i işgal edeceğidir. Böyle bir tehlikeyi göze almayanların devrimcilik iddiaları tamamen boştur. Bolşevikler de olası bir iç savaş ya da Alman işgali tehlikesi karşısında devrimi iptal etseydiler, tarihe ancak acınacak bir anekdot olarak geçebilirlerdi. Ama onlar hem çok çetin ve acımasız geçen bir iç savaşı hem de Alman işgalini göğüsleyerek devrimi zafere ulaştırdılar. Durumun öteki yüzü de Nepal'deki bir devrimin en başta Hindistan'daki işçi ve emekçileri tetikleyeceğidir. Zaten epey güçlü olan Hint sol hareketinin yaratacağı devrimci potansiyel hem devrim ateşini Hindistan'a taşıyabilir hem de burjuva Hint ordusunun Nepal'i işgalini önleyebilir.

Görev Bolşeviklerindir

Bolşevik örgütün bulunmadığı bulunsaydı işçi sınıfına önderlik edebilecek kadar güçlü olmadığı durumlarda devrimci süreçler başarılı olamaz. Bunun dışında harekete liderlik eden unsurların reformist ya da merkezci olduğu durumlarda kendiliğinden alevlenen kitle hareketinin dalgakıran işlevi gören bu unsurların etkisinden sıyrılması oldukça zordur. Nepal'de de olan budur. Şimdilik etrafı "zafer" çığlıklarının kuru gürültüsü sarmıştır. Ama bu Pirus zaferinin yarattığı heyecan dalgası hızla geri çekilecektir. İnsanca yaşam isteyen Nepal işçileri ve yoksul köylüleri bir kez daha acı bir şekilde yaşamlarında çok az şeyin değiştiğini görecekler. Ve o zaman mücadele yeniden başlayacak. Ama bu sefer "yeni demokrasinin" hararetle savunucuları barikatın karşı tarafında olacaklar.

Nepal devriminin öne çıkardığı bir çok sorunu, alınması gereken birçok dersi burada tartıştık. Burada ortaya konması gereken son nokta da dünya devrimi ve komünist bir toplum için tek yolun Bolşevizmi inşa etmek olduğudur. Rosa Luksemburg'un dediği gibi "GELECEK HER YERDE BOLŞEVİZM'İNDİR!"

Aynur Akman

KARANLIĞI YIRTMAK İÇİN ÖRGÜTLEN!

Kapitalist toplumların doğasının temel belirleyicisi olan ücretli emekle sermaye arasındaki çelişki ve aslında bunun sonuçlarından başka bir şey olmayan diğerleri, kendilerini iktisadi ve toplumsal altüst oluşlarla belli ederler. Bu çelişkilerin varlığı, kapitalist toplumun varlığından, yani kapitalist üretim ilişkilerinden ve

kapitalizmin ve de tüm sınıflı toplumların tarihsel gelişiminden bellidir. Bu çelişkilerin toplumsal hayata damgasını vurmaması mümkün değil, çünkü kapitalistler ve onların devletleri bu çelişkileri bir yandan baskılarken, diğer yandan kar ve güç uğruna neden oldukları iktisadi ve politik krizlerle bu çelişkilerin açığa çıkmasını sağlarlar. Buradan hareketle sınıf mücadelesinde yeni yükseliş ve alçalışların bizi beklediğini söyleyebiliriz. Türkiye'deki toplum-

sal mücadelelerin tarihine baktığımızda inışli çıkışlı bir seyir izlediğini görürüz. Örneğin, 12 Eylül'deki yenilgiden 9 yıl sonra sınıf mücadelesi gelişmeye, sol toparlanmaya başladı ve bu durum az çok 28 Şubat'a kadar sürdü. Yani solcular 26 yıl boyunca uyumadılar, ya da aynı şekilde sol ve işçi hareketi 60'lar ve 70'lerden önce çok güçlü değildi, hatta bugüne göre bile çok zayıftı. DİSK, TİP, Deniz'ler gökten zem-bille inmedi, onları yaratan sömürü ve baskı düzeni de yerinde duruyor. Umutsuzluğun teorisini yapanlar dünyada çok şey değişti diyorlar. Doğrudur, çok şey değişmiştir, ama bu nasıl değişimdir, bunun temelleri nedir? Üstelik, ne zaman toplumsal muhalefet gerilese birileri böyle söyler. 1990'lar boyunca kapitalizmin nihai zaferi ilan edildi, savaşlar ve krizlerin bittiği, tarihin sonunun geldiği söylendi. Bir zamanlar çok revaçta olan bu iddiaları, bugün hangi babayığit savunabilir. Egemenler kitle iletişim araçlarına da egemen olduklarından geçmişin mücadelelerini öğrenmek ve

öğretmek özel bir çabayı gerektiriyor. Kitleler, egemenlerin propagandasından bağımsız olarak bugünü mutlaklaştırmaya zaten eğilimlidirler, ve bu pek değişmeyecek. Bu yüzden, gericilik dönemlerinde geçmişin başarılı mücadelelerini yaşamış insanlar bile gelecekte bir şey beklemezken; tersinden, devrimci fikirler güçlü olduğunda zararlı olabilecek aşırı iyimserlik ve bir aşırı güven havasının oluşması doğaldır.

Yukarıda, teorik olarak çıkışın mümkün olduğunu söyledim. Şimdi, biraz da işin pratik ayağıyla ilgili konuşmak lazım. Yani, 28 Şubat'tan beri içinde bulunduğumuz gericilik döneminden nasıl çıkılacağına açıklık getirmeliyiz. Yukarıda da anlattığım gibi çıkışın kendiliğinden bir yönü var. Çıkışın ilk adımları çoğu zaman devrimcilerin, hatta reformist örgütlerin ve sendikaların kontrolü ve bilgisi dışında atılır. Bizde 15-16 Haziran yürüyüşünün, Rusya'da Şubat Devrimi'nin ve daha birçok olayın kendiliğinden gelişmesi gibi. Her ikisi de o zaman hiç kimse tarafından öngörülemedi. Bütün geniş toplumsal hareketlerin gelişiminde kendiliğinden bir yön vardır.

Bugün çokça sorulan gericilik döneminden ne zaman ve nasıl çıkılabileceğidir. Sorunun birinci kısmının cevabı çok basit: tam olarak bilmiyoruz ve bilemeyiz, ama süreci hızlandırabiliriz ve gerçekçi olmak kaydıyla her geçen anın fırtınalı günleri hazırladığını bilerek güçlü, donanımlı ve atılgan bir devrimci politik savaş örgütünün yaratılması çabasında olmalıyız.

Önce 28 Şubat'la başlayan laiklik ekseninde emekçilerin ve solun bölünerek güç kaybetmesi, Öcalan'ın yakalanmasıyla faşist hareketin güçlenmesi; 3 Kasım seçimlerinden sonra hızlanan neoliberal saldırılar ve 2005 Newroz'undaki bayrak olayıyla yükseltelen milliyetçilik ve Kürt düşmanlığı, bu arada devletin çözüme yanaşmaması sonucu PKK'nin silahlı eylemlerini arttırması, Diyarbakır ve Şemdinli'de yaşananlar; yakın zamandaki siyasi havayı belirleyen bunlardı. Geçenlerde Danıştay'a yapılan silahlı saldırı bunların üzerine tuz biber oldu. İslamcı kökenli AKP ile laik cephe arasındaki gerginlik iyice alevlendi. Ordu ve hatta TUSİAD'la hükümetin arası pek iyi değil. Danıştay saldırısından sonraki gün-

lerde de çatışmalarda birçok asker öldürüldü ve cenazeleri faşistlerin propaganda ve ajitasyon alanları haline geldi. Tam bir kötümserlik havasının içindeyiz, aslında Latin Amerika ve Avrupa'da güzel şeyler oluyor, ancak burada rüzgarın bizden yana esmediği kesin. Sol o kadar prestij kaybetti ki CHP yönetimi açıkça MHP çizgisine yaklaştı. Ulusal solcular bir süredir, sağcı solcu ayrımının önemini yitirdiği, vatanın ve cumhuriyetin tehlikede olduğu iddiasını siyasetlerinin merkezine koydular. Bu dönemde örgütlü kalmak tek seçeneğimiz ve tek silahımız, çünkü işçi sınıfı ve ezilenler 3 yönlü bir saldırıyla karşı karşıya: Türk-Kürt ayrımı üzerinden yaşanan bir bölünme, laiklik ekseninde yaşanan bir bölünme ve yaşamın topyekün neo-liberalleştirilmesi.

Yükselen Kürt düşmanlığıyla artan faşist saldırılar sokaklarda, okullarda, işyerlerinde devam ediyor. Faşist hareket insan tozlarından oluşan, ama kalabalık bir kütleye. Onun karşısındaki sayısal zayıflığımızı ancak örgütlü ve kale gibi sağlam durarak telafi edebiliriz. Faşist baskı ve teröre maruz kalan çok geniş kitleleri (Aleviler, Kürtler, üniversite hatta lise öğrencileri) kazanmak için de buna mecburuz. Faşist hareket baskıyla da olsa güç odağı olarak kaldığı sürece gençleri çekmeye devam edecek. Sadece politik çalışma yapmak için bile asgari bir güç dengesini sağlamak zorundayız. Ülkenin birçok yerinde kararlılık ve örgütlü duruş sayesinde sosyalistlerin sayıca kendilerinden çok fazla olan faşistlerin baskılarını yenmeleri bize örnek olmalı. Faşistlerin karşılarında küçük de olsa kararlı bir güç gördüklerinde tutunamadıklarını unutmamak lazım.

28 Şubat'çılar AKP'nin tek başına iktidarı ve en azından başlarda AB süreciyle hayal kırıklığına uğramışlardı. Zira, ordu yaşanan gerilimlerde bunlara moral verecek pek bir çıkışta bulunmamıştı. Avrupa'daki meslektaşlarıyla karşılaştırılmayacak kadar bağımsız ve güçlü olan askerler Türkiye kapitalizminin geleceği için biraz geriye çekilir gibi oldu. Nihayetinde ordu da kapitalizmin çıkarı için ve ona bağlı olarak vardır. Danıştay'a yapılan saldırıyla patlatılan öfke ve Genelkurmay'ın suratını ekşitmesi laik cepheyi cesaretlendirdi, şimdi cumhuriyeti kurtarmakla meşguller. Nasıl zamanında "Ordu Göreve" pankartını açıp hayal kırıklığına uğramışlarsa yine öyle olacak, olmaya başladı bile. Şu sıralarda kendilerine "Ordu darbeyi halkın yapmasını istiyor" masallarını anlatıyorlar. Asıl vahim olan, bu cephenin etki alanının içinde en başta kendisine "solcuyum" diyen insanların bulunması. DİSK, Türk-İş ve kısmen de KESK bu cephenin parçası oldu. Bu cephenin 'laiklik'ten başka politikası olmadığı için emekçilerin gerçek sorunlarına cevap vermedi, vermiyor, veremez. Yine bu nedenle kendi kitlesini de eritiyor ve sağcılaşıyor. Sosyalistler zayıf, ama ilginç olan ortada sosyal-demokrasinin olmaması. Bu durumun yarattığı boşluk sosyalist sola fırsatlar sunuyor. Reformist ve ulusalcı sol her ne kadar sırtını "derinlere" yaslamaya çalışsa da tam bir kriz durumunda, toplumsal destek bulamıyorlar. Yapılan seçim anketleri laik cephenin son çıkışının da CHP'ye faydası olmadığını gösteriyor. Ancak devrimci sol bir anlayış çıkışı garantileyebilir.

Seçimler bu çıkışın ayaklarından sadece biri olabilir. Uzun süreli bir etki işyerlerinden, mahallelerden, okullardan geçer. İşçi sınıfına ve yoksul halka yapılan en geniş kapsamlı ve uzun vadeli saldırı 24 Ocak 1980 kararlarından bu yana hiç

olmadığı kadar şiddetli. Ardarda çıkarılan neo-liberal yasalar, özelleştirmeler ve işyerlerinin kapatılması sonucu işçi sınıfı kazanımlarının önemli bir kısmını 2-3 yılda yitirdi. Saldırıya maruz kalanların içinde buna gerçekten karşı durabilecek ve diğer ezilen kitleleri peşinden sürükleyebilecek olan güç işçi sınıfıdır, ancak onun örgütlü kesimini yönlendirenlerin buna cesareti yok. Sendika yönetimleri sendikaları mahkeme salonları ve görüşme masalarına hapsedtiler. Düzenin manevralarını boşa çıkarabilecek kitlesel eylemleri durduran ya da o düzeye çıkmalarını engelleyen, SEKA gibi lokal direnişlerin genelleşmesi için bir şey yapmayan sendika liderlikleri sendikaların erimesine yol açıyorlar. İşçi sınıfının son yılların en militan sektörünü örgütleyen Eğitim-Sen üye sayısının 190 binlerden 110 bine düşmesiyle yetkiyi kaybetti. Birçok militan sendikacı sendikalarından soğuyarak pasifleşmiş durumda, aynı zamanda bazıları da mücadeleci bir odak bekliyor. Sendikalarına küsmüş proleterlerin tekrar mücadeleye kazanılması militan ve devrimci bir anlayışla sağlanabilir, çünkü üye kaybının sebebi korkaklık ve pasifizmden başka bir şey değil. Sendikaların içinde bulunduğu krizin çözümü için bunların yönetici kadrosuyla, hatta şartlar olgunlaşırsa doğrudan bu örgütlerle bir kopuşa gitmek zorunlu. Öncelikli olan sadece sendika birimlerine değil, işçi sınıfının olduğu her yere sesimizi ulaştırabilmek. Gidişattan memnun olmayan bilinçli işçilerin devrimci bir yöne kanalizasyonu sağlamak mümkün. Nasıl 89 Bahar Eylemleri ve onu takip eden olaylar 12 Eylül karanlığını yırtmışsa işçi sınıfı bu kez de başarılı olacaktır.

Toplumu derinden sarsan bu hızlı ve yıkıcı süreç sonsuza dek devam etmeyecek. Rüzgarının yönü değişmeden önce üzerimize düşeni yapmamız lazım. Sadece Leninist tipte bir örgüt emekçilerin çıkarlarının birliklerinden geçtiğini, vatan millet edebiyatı yapanların geçmişteki icraatlarını, iki yüzlülüklerini anlatabilecek anlayışa ve donanımına sahiptir. Böyle bir örgüt yükselen faşizme karşı set olabilecek ciddi potansiyeli değerlendirebilir. Laik demagojinin yapay düşmanlar ve dostlar yaratarak gerçek dostu da düşmanı da gizlediğini, emekçileri yeşil ve yabancı olmamak kaydıyla sermayeye dost etmeye çalıştığını anlatabilir. Bu iki sorunun çözümü neo-liberal saldırılarla mücadele için de çok önemli. İşçi sınıfının bu iki ayrım noktası üzerinden parçalanması başını kaldırmasını önlüyor. Leninist partinin önemli yönetici sınıfın propaganda ve medya araçları üzerindeki tekeline karşı başta proletaryanın ve tüm ezilen yığınların sesi olabildiği için önemlidir, atıl kalmış da olsa bir yerlerde saklı duran gücün azami kullanımını sağlayabilecek güç odağıdır. Sözü toparlayacak olursak bugün ağlayıp sızlanmanın alemi yoktur. Görev biz gençlerindir. Geleceğimiz için mücadele etmek, mücadelenin başarısı için örgütlenmek zorundayız.

Mustafa Yalınalp

MARKS'IN KAPİTAL'I

I

Veryüzünde kapitalistler ve işçiler bulunduğundan beri, işçiler için bu kitap kadar önemli bir kitap çıkmadı. Bugünkü bütün toplumsal sistemimizin üzerinde döndüğü eksen olan sermaye ve emek arasındaki ilişki, ancak bir Alman'ın yapabileceği bir kavrayış ve kesinlikle, ilk kez bu kitapta bilimsel olarak geliştirilmiştir. Bir Owen'ın, bir Saint-Simon'un ya da bir Fourier'nin yazılarının değeri ne olursa ve ne olmakta devam ederse etsin, dorukta duran bir gözlemcinin daha aşağıda kalan dağlık manzarayı görmesi gibi, tüm modern toplumsal ilişkiler alanının açık-seçik ve bütünüyle görülebileceği bir yüksekliğe tırmanmak ilk kez bir Alman'a nasip olmuştur. (sayfa 174)

Bugüne dek, ekonomi politik, bize, emeğin bütün zenginliklerin kaynağı ve bütün değerlerin ölçüsü olduğunu, öyle ki, üretilmeleri aynı emek-zamanına malolan iki nesnenin aynı değere sahip bulunduğunu, ve ortalama olarak sadece eşit değerler birbirleriyle değişebilir olduklarına göre, bunların da birbirleriyle değişimleri gerektiğini öğretmiştir. Ama aynı zamanda, sermaye adını verdiği biriktirilmiş bir emek türünün varolduğunu, bu sermayenin, içerdiği yardımcı kaynaklar sayesinde, canlı emek üretkenliğini yüz kat, bin kat artırdığını, ve bunun için de kâr ya da kazanç denilen belirli bir karşılık talep ettiğini de öğretir. Hepimizin bildiği gibi, işler gerçekte şöyle gelişir: biriktirilmiş ölü emeğin kârları durmadan irileşir, kapitalistlerin sermayeleri durmadan büyürken, canlı emeğin ücreti durmadan azalır ve yalnızca ücretle yaşayan işçiler yığını durmadan kalabalıklaşır ve yoksullaşır. Bu çelişkiyi nasıl çözmeli? Eğer işçi, ürününe kattığı emeğin tam değerini alıyorsa, geriye kapitalist için kâr nasıl kalabilir? Ama yalnızca eşit değerler değişildiklerine göre, durum budur. Öte yandan, birçok iktisatçının kabul ettiği gibi, eğer bu ürün işçi ile kapitalist arasında paylaşılıyorsa, nasıl olur da eşit değerler değişilebilir, nasıl olur da işçi ürününün tam değerini alabilir? İktisat, bugüne kadar, bu çelişki karşısında çaresiz kalmış ve bu konuda hiç bir şey söylemeyen utangaç sözler yazmış ya da gevelemiştir. Bundan önceki sosyalist iktisat eleştirmenleri bile, bu çelişkiyi vurgulamaktan başka bir şey yapamamışlardır; sonunda Marx, bu kârın asıl kaynağında ortaya çıkış sürecini belirleyip, ve böylece her şeyi açıklığa kavuşturana dek kimse bu çelişkiyi çözemedi.

Marx, sermayenin gelişmesini incelerken, kapitalistlerin, sermayelerinin değerini değişim yolu ile artırdıkları yolundaki basit ve herkesçe bilinen bir olgudan hareket eder: kapitalistler paraları ile meta satın alırlar, ve sonra, bu metayı, kendilerine mal olduğundan daha fazla para karşılığında satarlar. Örneğin, bir kapitalist 1.000 talere aldığı pamuğu 1.100- talere satar, böylece 100 taler "kazanmış olur". İlk sermaye üzerinde bu yüz talerlik fazlalık, Marx tarafından, artı-değer olarak adlandırılır. Bu artı-değer nereden gelir? İktisatçıların varsayımlarına göre, sadece eşit (sayfa 175) değerler birbirleriyle değişilirler, ve bu, soyut teori alanında, kuşkusuz doğrudur. Üçyüz gümüş groşene karşı bir gümüş taler verilmesi ve bu bozuklukların tekrar bir gümüş taler ile değiştirilmesi nasıl kimseyi ne daha zengin, ne de daha yoksul yaparsa, pamuğun satın alınması ve tekrar satılması da hiç bir artı-değer getirmez. Ayrıca artı-değer, satıcıların metalarını, değerlerinin üstünde satmaları, ya da alıcıların bu metaları değerlerinin altında satın almalarından da doğmaz, çünkü herkes sırasıyla bazan alıcı, bazan satıcıdır, ve böylece, satıcı olarak kazandığını alıcı olarak kaybeder. Aynı biçimde, artı-değer, alıcıların ve satıcıların birbirlerini aldatmalarından da gelemmez, çünkü bu yeni bir değer, ya da artı-değer değil, yalnızca mevcut sermayenin kapitalistler arasında farklı bir bölüşümünü meydana getirir. Gene de, kapitalist, metaları değerine alıp değerine sattığı halde, bu işten verdiğinden daha fazla değer elde eder. Bu nasıl olur?

Kapitalist, mevcut toplumsal koşullar altında, meta piyasasında, tüketimi yeni bir değer kaynağı olan, yeni bir değer yaratılması olan

özel nitelikte bir meta bulur, ve bu meta işgücüdür.

Nedir işgücünün değeri? Her metanın değeri, üretimi için gerekli-emek ile ölçülür. İşgücü, kendisinin olduğu kadar, ölümünden sonra da işgücünün sürekliliği sağlayan ailesinin varlığını sürdürmesi için, belirli miktarda geçim araçlarına gereksinme duyan canlı işçi biçiminde bulunur. Bu geçim araçlarını üretmek için gerekli-emek zamanı, şu halde, işgücünün değerini temsil eder. Kapitalist, bu değeri haftalık olarak öder ve bunun karşılığında işçinin bir haftalık emeğinin kullanımını satın alır. Buraya kadar, iktisatçı baylar, işgücünün değeri konusunda, bizimle aşağı yukarı aynı düşüncede olacaktırlar.

Şimdi, kapitalist işçisini işe koşar. Belirli bir zaman içinde, işçi, haftalık ücretinin temsil ettiği kadar emek harcayacaktır. Kabul edelim ki, bir işçinin haftalık ücreti, üç işgünü temsil etsin. Buna göre, iş pazartesi günü başlayan işçi, çarşamba akşamı, ödenen ücretin tam değerini kapitaliste geri vermiş olacaktır. Ama o zaman çalışmayı durduracak mı? Hiç de değil. Kapitalist onun haftalık emeğini satın (sayfa 176) almıştır ve işçi, haftanın son üç gününde de, çalışmasını sürdürmek zorundadır. Ücretinin karşılığını geri vermek için gerekli olan süreyi aşan zaman boyunca işçi tarafından sağlanan bu artı-emek, kârın, durmadan büyüyen sermaye artışının, artı-değerin kaynağıdır.

İşçinin, üç gün sonunda aldığı ücreti ödemediğini, ve öbür üç gün kapitalist için çalıştığını ileri sürmenin keyfi bir varsayım olduğu söylenmesin. Burada, işçinin, ücretinin karşılığında geri vermek için tasmamam kaç güne, üç güne mi, yoksa dört güne mi gereksinmesi olduğunu bilmenin hiç bir önemi yoktur, zaten bu, koşullara göre değişir; ama asıl önemli olan şudur ki, kapitalist, karşılığını ödemediği emeğin yanısıra, karşılığını ödemediği bir emek de elde eder, ve bu hiç de keyfi bir varsayım değildir, çünkü kapitalist, uzun vadede, işçinin sırtından yalnızca ona ödemediği ücret kadar emek elde ettiği gün atölyesini kapayacaktır, çünkü o zaman kârı gerçekten de bir hiç olacaktır.

Ve işte tüm çelişkilerin çözümü. Artı-değerin (ki kapitalistin kârı bunun önemli bir kısmını oluşturur) kaynağı şimdi iyiden iyiye açık ve doğal bir durum almış bulunuyor. İşgücünün değeri ödenir, ama bu değer, kapitalistin işgücünden sızdırmak istediği değerden çok düşüktür, ve aradaki fark, ödenmemiş emek, kapitalistin ya da, daha doğru söylemek gerekirse, kapitalist sınıfın payını oluşturur. Hatta yukarıda verilmiş bulunan örnekte, pamuk satıcısının pamuğundan elde ettiği kârın bile, eğer pamuk fiyatları yükselmemişse, ödenmemiş emeğe dayanması gerekir. Tüccar, pamuğu, ürününden o yüz taler dışında kendisi için bir kâr sızdıran, ve bunun sonucu, cebine indirdiği ödenmemiş emeği onunla paylaşan bir pamuklu imalatçısına satmış olmalıdır. Zaten toplumun bütün çalışmayan üyelerini işte bu ödenmemiş emek besler. Kapitalist sınıfa düşen devlet ve belediye vergileri, toprak sahiplerinin toprak rantı, vb., işte buradan ödenir. Mevcut toplumsal düzenin tümü bunun üzerine dayanır.

Öte yandan, ödenmemiş emeğin, yalnızca bir yandan kapitalistlerin, öte yandan ücretli işçilerin yürüttükleri üretimin bugünkü koşullarında ortaya çıktığını varsaymak da saçma olur. Tersine. Ezilen sınıflar her zaman ödenmemiş (sayfa 177) emek sağlama durumunda kalmışlardır. Emeğin egemen örgütlenme biçiminin kölelik olduğu uzun dönemin tamamı boyunca, köleler, kendilerine geçim araçları biçiminde verileden çok daha fazla emek harcamak zorunda kalmışlardır. Serflik rejiminde ve köylü angaryasının ortadan kaldırılmasına kadar da, durum aynı olmuştur; hatta burada, köylünün geçimini sağlamak için harcadığı zaman ile, senyör için harcadığı artı-emek arasındaki fark gözle görülecek kadar açıktır, çünkü, gerçekte, ikincisi, birincisinin tamamen dışında yapılırdı. Biçim şimdi değişmiştir, ama öz aynıdır, çünkü, "toplumun bir kesimi üretim

araçları üzerinde tekele sahip olduğu" sürece, "işçi, özgür olsun olmasın; kendi varlığını sürdürmek için gerekli işzamanına, üretim araçlarına sahip olanların yaşamaları için gerekli tüketim maddelerini üretmek için de fazladan bir işzamanı eklemek zorundadır" (Marx, s. 202). [1*]

II

Bir önceki makalede, bir kapitalist tarafından çalıştırılan her işçinin iki çeşit emek harcadığını gördük: çalışma zamanının bir kısmında, kapitalistin kendisine ödediği ücretin karşılığını verir, ve Marx, emeğin işte bu kısmına gerekli-emek der. Ama bunun ardından çalışmasını sürdürmek zorundadır, ve bu zaman içerisinde, kapitalist için artı-değer üretir, ki bunun önemli bir kısmı kârı oluşturur. Emeğin bu kısmına da artı-emek adı verilir.

İşçinin, ücretini karşılamak için üç gün, ve kapitalist için artı-değer üretmek için de üç gün çalıştığını varsayalım. Bir başka deyişle, bu, işgünün oniki saat olduğunda, işçinin, her gün, ücreti için altı, ve artı-değer üretmek için de gene altı saat çalışması demektir. Bir kimsenin haftada ancak altı günü, ya da eğer pazar da katılırsa, yedi günü vardır. Ama bir kimse, tek tek her günden, altı, sekiz, on, oniki, onbeş, hatta daha fazla çalışma saati çıkartabilir. İşçi bir günlük ücreti için, kapitaliste, bir işgünü satmıştır. (sayfa 178) Ama bir işgünü nedir? Sekiz saat mi, yoksa onsekiz saat mi?

İşgünün elden geldiğince uzun olmasında kapitalistin çıkarı vardır. İşgünü ne kadar uzun olursa, o kadar çok artı-değer üretir. İşçi, ücretinin karşılanmasından fazla harcadığı her iş saatinin kendisinden haksız olarak alındığı yolunda haklı bir duygu besler; aşırı uzun saatler çalışmanın ne demek olduğunu kendi acı deneyiminden öğrenir. Kapitalist, kârı için savaşı; işçi ise, sağlığı için, yalnızca çalışmak, uyumak ye yemek emek için değil, ama öteki insani faaliyetlerde bulunabilmek için de, günde birkaç saatlik dinlenme için de savaşı. Geçerken belirtilebilir ki, bu mücadeleye girmeyi isteyip istememeleri, hiç de kapitalistlerin iyi niyetine bağlı değildir, çünkü rekabet, bunlar arasındaki en insanseverleri bile arkadaşlarına katılmaya ve işzamanını onlarınki kadar uzatmayı bir kural haline getirmeye zorlar.

İşgününün saptanması için mücadele, özgür işçilerin tarih sahnesine ilk girişiyle birlikte başlamış ve günümüze dek süregelmiştir. Farklı işlerde farklı geleneksel işgünleri hüküm sürer; ama gerçekte, bunlara pek uyulmaz. Bir kimsenin gerçekten normal bir işgününün varlığından söz edebilmesi, ancak işgününün yasayla saptanması ve bunun işleyip işlemediğinin denetlenmesiyle mümkündür. Ve bu da şimdiye kadar sadece İngiltere'nin sanayi bölgelerinde mümkün olmuştur. Bu ülkede, bütün kadınlar ve onüç yaşından onsekiz yaşına kadar olan erkek çocuklar için on saatlik işgünü (beş gün boyunca onbuçuk ve cumartesi yedibuçuk saat) saptanmıştır, ve erkekler de, onlar olmaksızın çalışamayacaklarından, on saatlik işgününden yararlanırlar. Bu yasayı, İngiliz fabrika işçileri, egemen sınıf içindeki bölünmelerden ustaca yararlanma yoluyla olduğu kadar, uzun yıllar direnerek, fabrika sahiplerine karşı inatçı, usanmaz bir mücadele yürüterek, basın özgürlüğü, örgütlenme ve toplanma hakkı yoluyla elde etmişlerdir. Bu yasa, İngiliz işçilerinin güvencesi durumuna gelmiş ve yavaş yavaş sanayiinin bütün önemli kollarını, ve geçen yıl, hemen hemen bütün işletmeleri, hiç değilse kadın ve çocuk çalıştıran bütün işletmeleri kapsamına almıştır. Bu yapıt, İngiltere'de işgününün (sayfa 179) bu yasal düzenlenmesinin tarihi konusunda en ayrıntılı malzemeyi içermektedir. Gelecek "Kuzey Almanya Reichtag"ı da, bir sanayi yasasını, dolayısıyla, fabrika çalışmasını düzenleme konusunu tartışma göreviyle karşılayacaktır. Alman işçileri tarafından seçilen hiç bir temsilcinin, Marx'ın kitabıyla adamakıllı içli-dışlı olmadıkça, bu tasarının tartışmasına girmeyeceğini umarız. Bu konuda yapılacak çok şey var. Egemen sınıflar içindeki bölünmeler, işçiler için, İngiltere'de olduğundan çok daha elverişlidir, çünkü genel oy hakkı, egemen sınıfları, işçilerin gözüne girmeye zorlamaktadır. Bu koşullar içinde, eğer durumlarından yararlanmasını, ve her şeyden önce de, tartışılan konunun ne olduğunu bilirlerse, proletaryanın dört-beş temsilcisi bir güçtür; oysa burjuvaların durumu böyle değil. Ve bu amaçla,

Marx'ın kitabı, onlara, bütün malzemeyi hazır bir biçimde vermekte dir.

Daha teorik nitelikte bir dizi çok güzel başka incelemeleri bir yana bırakacağız, ve sadece sermaye birikimini ele alan son kısım üzerinde duracağız. Burada, ilkin, kapitalist üretim biçiminin, yani bir yandan kapitalistler, öte yandan ücretli işçiler tarafından yürütülen üretim biçiminin, sadece kapitalist için durmadan onun sermayesini değil, onunla birlikte durmadan işçilerin yoksulluğunu da yeni baştan ürettiği gösterilmektedir; böylelikle, bir yanda bütün geçim araçlarının, bütün hammadde ve bütün iş aletlerinin sahibi kapitalistlerin, öte yanda ise, kendilerini çalıştırabilecek durumda tutmalarına ve çalışabilecek durumda yeni bir proleterler kuşağı yetiştirmelerine ancak yeterli miktarda geçim araçları karşılığında işgücünü bu kapitalistlere satmak zorunda kalan büyük işçi yığınlarının her zaman varolmaları sağlanmış olur. Ama sermaye, sadece kendini yeniden üretmekle kalmaz: durmadan artar ve çoğalır, ve böylece mülksüz işçiler sınıfı üzerindeki gücünü de artırır. Ve tıpkı sermayenin kendini durmadan daha büyük bir ölçekte yeniden üretmesi gibi, modern kapitalist üretim biçimi de, durmadan daha büyük bir ölçekte ve durmadan artan sayılarla, mülksüz işçiler sınıfını yeniden üretir. "Sermaye birikimi, bir kutupta daha çok kapitalist ya da daha büyük kapitalistler, ötekine daha çok ücretli işçiler (sayfa 180) olmak üzere sermaye ilişkisini durmadan yeniden üretir Bu yüzden sermaye birikimi, proletaryanın çoğalması demektir." (s. 600.)[2*] Ama makinelerdeki ilerlemeler ve tarımın yetkinleşmesi vb. sayesinde, aynı miktar ürün elde etmek için durmadan daha az işçiye gereksinme olduğuna göre, bu yetkinleşme, yani bir işçi fazlalığı meydana getirme olgusu, hızla artan sermayeden bile daha hızlı geliştiğine göre, bu sayıyı durmadan artan işçiler ne olur? Bu işçiler, işlerin kötü gittiği ya da şöyle-böyle olduğu zamanlarda, ya emek değerlerinin altında ücret alırlar ve düzensiz bir biçimde çalıştırılırlar, ya da geçimleri kamu yardımıyla sağlanır, ama işlerin özellikle canlı olduğu zamanlarda, İngiltere'de açıkça görüldüğü gibi, kapitalistler sınıfı için gerekli olan, ne var ki, koşullar ne olursa olsun, düzenli olarak çalıştırılan işçilerin direnme gücünü kırmaya ve ücretlerini düşük tutmaya yarayan yedek bir sanayi ordusu oluşturlar. "Toplumsal servet ... ne kadar büyük olursa, nispi artı-nüfus, ya da yedek sanayi ordusu da o kadar büyük olur. Ama, bu yedek ordunun faal orduya" (düzenli olarak çalıştırılanlara) "göre oranı ne kadar büyükse, sefaleti çalışma sırasında katlandığı ıstırapla ters orantılı olan toplam" (süreklili) "artı-nüfusun, ya da işçiler kesiminin kitlesi de o kadar büyük olur. Nihayet, işçi sınıfının düşkünler tabakası ile yedek sanayi ordusu ne kadar yoğun olursa, resmi yoksulluk da o kadar yaygın olur. Bu, kapitalist birikimin mutlaka genel yasasıdır." (s. 631.)[3*]

İşte bunlar, modern, kapitalist, toplumsal sistemin kesinlikle bilimsel bir biçimde tanıtlanmış -ve resmi iktisatçıların bir çürütme girişiminde bile bulunmaktan özenle kaçındıkları- başlıca yasalarından birkaçıdır. Ama bununla her şey söylenmiş oluyor mu? Hiç bir zaman. Marx, kapitalist üretimin kötü yanlarını nasıl gözler önüne seriyorsa, aynı ölçüde, toplumun üretici güçlerinin toplumun tüm üyeleri için insanoğlunun hakkı olan eşit gelişmeyi mümkün kılacak düzeyde gelişmesi için, bu toplumsal biçimin zorunlu olduğunu da açıkça tanıtıyor. Daha önceki bütün toplumsal biçimler bunun için çok yetersizdiler. (sayfa 181) Kapitalist üretim, ilk kez, bunun için gerekli olan zenginliği ve üretici güçleri yaratıyor; ama aynı zamanda, kalabalık ve ezilen işçilerle, bu zenginliğin ve üretici güçlerin bugün olduğu gibi tekelleştirici bir sınıf yararına değil, tüm toplum yararına kullanılmasını gittikçe daha çok istemek zorunda kalan toplumsal sınıfı da yaratıyor. (sayfa 182)

F. Engels (2-13 Mart 1868)

-21 ve 28 Mart 1868 tarihli Demokratisches Wochenblatt, n° 12 ve 13'te yayımlanmıştır.

-Türkçe'ye çevirisi, Marks-Engels: Seçme Yapıtlar, Cilt: II, s: 174-182, Birinci Baskı, Sol Yayınları, Temmuz 1977

Anarşist Özgürlük Miti

Tarihin seyri içinde ücretli kölelik temellerinde yükselerek sahneye çıkan kapitalizm, günümüzde de sınıfsız-sömürsüz insanca yaşamın azılı düşmanı olarak karşımızda duruyor. Burjuvazinin egemenliği, bir yandan emekçi kesimin ürettiğini gaspederek, rekabet ve bireyciliğe dayalı ahlakını boyunduruğu altındakilere dayatıp insani değerleri yerden yere vurarak, kanla çizili sınırların arasına sıkıştırdığı milyonları haritalar dışında belki de asla gidip görmeyecekleri "vatan toprakları" adına boğazlatarak ve tüm bunların ardında yatan dizginlenemez kar ve iktidar hırsıyla doğaya, tarihin asla tanık olmadığı türden zararları vererek yerini korumaya çalışırken; öte yandan üretim araçlarını ve politika üretimini

Anarşizmin babası olan Proudhon, Fransa'da kapitalizmin doğuşuna şiddetle muhalefet etti. Ama geriye doğru bakan bir muhalefetti bu. Sanayi devriminin keşiflerini kullanacak kolektif mülkiyete dayalı yeni bir topluma dayanmıyordu. Bunun yerine, ütopyasının temeline küçük özel mülkiyeti koyuyordu. Onunki, doğan işçi sınıfı için değil, yokolan zanaatkar, küçük tüccar, zengin köylüler ve küçük burjuvazi için bir doktrindi. Proudhon, gelişen işçi sınıfının gücünden öylesine korkuyordu ki işi sonunda sendikalara muhalefet etmeye ve polisin grev kırmasını desteklemeye kadar götürdü. Açıkta Yahudilerin yok edilmesini öneren Proudhon, Amerikan siyahlarının kurtuluşuna da muhalefet etti ve Amerikan İç Savaşında Güneyli köle sahiplerini destekledi. Kadınların özgürlüğü yalnızca evlilik, annelik ve ev işleriyle gerçekleştirilebilir diye yazdı.

merkezlerde toplayarak, sömürdüğü kesimleri biraraya getirip kolektif eylem yetisiyle donatarak ve bilimde, teknolojiye meydana büyük ilerlemelerin yolunu açarak kendisinin ortadan kalkacağı çağın temellerini atmıştır.

Doğaldır ki böyleleri insanlık dışı uygulamalarla kendini var eden burjuvaziye tarih sahnesinden kazımak üzere çeşitli ideolojiler de ortaya çıkmıştır. Bu karşı çıkışlardan en ele avuca gelir olanları kuşkusuz bilimsel sosyalizm (Marksizm) ve bir dereceye kadar da anarşizmdir.

Marksistler de anarşistler de burjuvazinin ve dolayısıyla kapitalizmin, yaşanabilir bir dünya için ortadan kalkması zorunluluğunda hemfikirdirler. Sınıfların ve emek sömürsünün bulunmadığı bir toplum, her iki çevre tarafından da hedeflenmektedir. Ancak karşı çıkışı gerektiren bir konuda en az karşı çıkmak kadar nasıl karşı çıkıldığı da önemlidir. Günümüzde ABD'nin savaş politikalarına radikal islamcılar da sosyalistler de karşı çıkmaktadır, fakat bu iki kamptan hangisi emperyalist savaşlara karşı tutarlı bir alternatif sunma becerisindedir? Kapitalizme karşı mücadelede başarıya ulaşma, aslen metodolojik bir sorundur. Bu mücadelede anarşistlerin ve Marksistlerin yöntemlerini mihenk taşına vurmak, alternatifin nerede olduğu sorununa net bir çözüm sunabilmek için gereklidir.

Kapitalizmle mücadele yöntemi konusunda Marksistler ve anarşistler arasındaki iki temel ayrım, mücadelenin örgütlenme biçimi ve burjuvazinin iktidarı ortadan kaldırıldıktan sonra yerine neyin geçeceği. Ancak pratik sorunlarına değinmeden önce anarşizmin ve Marksizm'in teorik ayrımlarını ortaya koymak, farklılıkların nedenlerini daha sağlıklı kavramak için olmazsa olmaz görünüyor. Anarşizmin en önemli ideologları sayılan Max Stirner, Mihail Bakunin ve Joseph Proudhon arasında çeşitli görüş ayrımları bulunmakla beraber ortaklaştıkları nokta, devletin tüm kötülüklerin kaynağı ilan edilişi, her türlü merkeziyetçiliğin ve otoritenin dışlanması ile beraber sınırsız bireysel özerkliğin yüceltilmesidir. Bu şema kapsamında Bakunin'in felsefesi, anarşizm adına incelenmeye değer bir örnek.

Bakunin, çağının Alman burjuva ideologlarına benzer biçimde aydınlanmacı filozofların tesiri altındaydı. Aydınlanmacılara göre doğanın her parçası belirli yasalar çerçevesinde birbirleriyle ilişki kurmakta, doğaya ait olan her varlık kendine has bir "doğal öz" bulundurmaktaydı. Özne ve nesne arasında kurulan herhangi bir ilişki, dikkatle incelendiğinde bir genellemeye varılabilir ve ortaya bir hareket yasası konabilirdi. İnsan da eşsiz bir doğal öze sahipti ve belirli doğal gerekçeler çerçevesinde eylemlerini gerçekleştirdi. Yine doğanın bir parçası olarak insan, kendi doğal özü uyarınca, aynı dönemde yükselen burjuva değerlerine de

Marx, mutlak insan doğası ve mutlak iyi-kötü kavramlarını reddeder. Marx'a göre toplumsal bilinci belirleyen toplumsal koşullardır ve insan toplumsal koşulları değiştirdikçe toplumsal bilinci de; adalet, iyi-kötü kavramları ve ahlaki değerleri de bu koşullar paralelinde değişikliğe uğrar. Bakunin'deki durağan insan doğası algılayışının yerini ilerleme süreci paralelinde kendisi de sürekli bir dönüşüm ve ilerleme halinde olan insan doğası almıştır. Kısaca Bakunin'e göre özgürlük, doğal dürtüler çerçevesinde hareket etme sorununun Marks'a göre doğal dürtüler bilinçli tercihler olmadıklarından ötürü özgürlük sorusunda yer almazlar; aksine özgürlük, insanın bilinçli eylemlerinde sınırlandırılmayıştır.

paralel olarak bireysel eylemlerinde yalnızca kendi doğasına sınırlandırılmış mutlak bir özgürlüğe, koşulsuzluğa ve bireyciliğe sahipti. Bakunin, insanın değişmez bir doğal öze sahip oluşu ve doğanın diğer tüm nesneleri gibi belirli doğa yasalarına bağlı kalışı konusunda aydınlanma çağı filozoflarıyla hemfikir. Ancak aydınlanmacılarla ayrıştığı nokta, insanın özü gereği bireyci olduğu yargısını desteklemeyişiydi. Bakunin'e göre insanlar, başlangıçtan beri topluluklar halinde yaşıyorlardı ve bu durum, insan düşüncesinden ve iradesinden bağımsız olarak varlığını sürdürüyordu. Bakunin'in ahlak anlayışında adalet kavramı, insan doğasına içkindi ve her insan, doğumundan itibaren adil davranma güdüsüne sahipti. "İyi" ve "Kötü" kavramlarıysa insana ilişkin kavramlardı ve insana ilişkin demek doğaya ilişkin demek olduğuna göre iyinin ve kötünün belirlenmesinde referans noktası doğa olmalıydı. Doğaya uygun olan iyi, doğaya aykırı olan ise kötüydü. Bu bağlamda her türlü iktidar ve otorite (devlet, ordu, polis, din, vb...), zora dayanmasından ve doğal bir durum olmayışından kaynaklı olarak "kötü" olanların saflarında yerlerini alıyorlardı. Bakunin'de özgürlük kavramı ise bireyin, kendi doğasına ait değer yargıları ve dürtüleri dışında hiçbir kısıtlama olmaksızın iradesini gerçekleştirebilmesidir. Bu noktada Bakunin'in, özgürlük kavramında Stirner'in büyük etkisi altında kaldığı görülebilir. Bakunin'in felsefesinde dikkat çeken yan, burjuva materyalizmini aşamayışıdır. Aydınlanmacı burjuva materyalistlerinin mekanik ve de değişmez yasalara göre hareket eden evren kavrayışından sıyrılabilmesi sonucu Bakunin'in felsefesi, bu metafizik materyalizm anlayışına özgü her türlü dogmayı da ardına katıp gitmiştir; mutlaklaştırılmış bir insan doğası, mutlak bir iyi, kötü ve adalet kavramları...

Marx'ın felsefesini kuşbakışı incelersek, 17. yüzyıl metafiziğini 19. yüzyıl Alman idealizmiyle birleştiren Hegel'in diyalektik tarih anlayışının ve Hegel idealizmini tahtından eden Feurbach materyalizminin sistematik bir eleştirisi ve kaynaştırılması üzerinde yükseldiğine tanık oluruz. Marx'ın felsefesinde Hegel'in diyalektik yöntemi ve ilerlemeci tarih anlayışı kabullenilirken idealist dünya görüşü eleştiri süzgecinden geçirilerek dışlanmış; öte yandan burjuva mekanik materyalizminin evrilebileceği son aşama olan Feuerbach materyalizmi de diyalektik yöntem vasıtasıyla metafizik durağan iyi ve kötü, sevgi ve ahlak vb. kavramlarından arındırılarak diyalektik materyalizm ortaya konmuştur. Marx'a göre insanlar ekonomik faaliyetleri sırasında üretim etkinliğinin kolektif doğasından kaynaklı olarak zorunlu ve de kendi iradelerinden bağımsız belirli bir toplumsal ilişkiler bütünü oluştururlar. Bu ekonomik ilişkiler bütünü içinde toplumun ekonomik yapısı meydana gelir. Belirli ekonomik yapılara göre, toplumsal bilinç şekillenir ve bu bilince denk düşen siyasi ve sosyal kurumların (devlet, din, hukuk...) çeşitli formasyonları toplum yaşamında yerlerini alır. Zaman içinde bu üretim ilişkileri, mevcut üretim biçimi tarafından gelişiminin engelleneceği bir noktaya gelir ve o an, toplumsal bir devrimin arifesidir. Bu nedenle Hegel'deki evrensel aklın kendi bilincine varışı olarak betimlenen idealist ilerlemeci süreç, Marx'ta üretim ilişkilerinin gerçekliğinde materyalist temellere oturtulmuştur. Marx da Hegel gibi bu ilerleme sürecini kolektif bir etkinlik olarak ele almıştır. Çünkü insanlar gereksinimlerini karşılamak adına üretim faaliyetinde bulunmak zorundadırlar ve de üretim süreci, tek tek bireyler tarafından yürütülmesine imkan bulunmayan, toplumsal bir süreçtir. Marx'ta özne ve nesne arasındaki ilişki, aydınlanmacı filozoflarda olduğu gibi mekanik bir süreç olarak değil, duymusal faaliyet olarak tasarlanır. Buna göre insanın doğayla kurduğu ilişkide karşılıklı bir etkileşim söz konusudur. İnsan, yaşadığı çevreyi dönüştürürken; dönüştürdüğü çevre de insanı biçimlendirir. Faaliyetlerinde insan, kendi dönüştürdüğü çevre, ya da başka bir deyişle geçmiş kuşakların oluşturduğu üretim biçimi ve iktisadi ilişkiler bütününe sınırlandırılmıştır. Çevreyi dönüştürdükçe ve yaratıcı özünü kullandıkça kaldırdıkça özgürlük alanını genişletir. Kendi dönüştürdüğü alanın sınırları içinde insan, biçimlendirirken aynı zamanda da biçimlenir. Bu noktada Marx'ın özgürlük kavramının Bakunin'inkinden ayrımı gözlemlenebilir. Bakunin'de bütün iş irade meselesiyken, Marx'ta söz konusu olan karşılıklı bir etkileşimdir. Marx, mutlak insan doğası ve mutlak iyi-kötü kavramlarını reddeder. Marx'a göre toplumsal bilinci belirleyen toplumsal koşullardır ve insan toplumsal koşulları değiştirdikçe toplumsal bilinci de; adalet, iyi-kötü kavramları ve ahlaki değerleri de bu koşullar paralelinde değişikliğe uğrar. Bakunin'deki durağan insan doğası algılayışının yerini ilerleme süreci paralelinde kendisi de sürekli bir dönüşüm ve ilerleme halinde olan insan doğası almıştır. Kısaca Bakunin'e göre özgürlük, doğal dürtüler çerçevesinde hareket etme sorununun Marks'a göre doğal dürtüler bilinçli tercihler olmadıklarından ötürü özgürlük sorusunda yer almazlar; aksine özgürlük, insanın bilinçli eylemlerinde sınırlandırılmayıştır.

Bu ana kadarki felsefi görüş ayrılıklarının saptanışı okuyucuya sıkıcı bir deneyim yaşatmış

"Proudhon hepimizin ustasıdır" diyen anarşizmin Rus kurucusu Michael Bakunin, Yahudilerin-Karl Marks dahil olmak üzere uluslararası bir komplo içinde olduklarına inanıyordu. Rusların insanlığı anarşist ütopyaya götürmekle görevli olduğuna inanan bir Rus şovenistiydi. Bu ütopyanın nasıl bir toplum olacağı kendi örgütlenme yöntemlerinde ifadesini buluyordu. Lafta her türlü tahakküme karşı olan Bakunin'in 1865-66'da Napoli'de kurulan Uluslararası Kardeşlik Örgütü son derece komplocu ve otoriterdi. Masonik bir model üzerine kurulmuştu ve Bakunin'in atamalarıyla çalışan bir hiyerarşiye dayanıyordu.

olabilir, ancak unutmamalıdır ki pratik; teorinin maddi gerçeklikte sınanmasıdır. Dolayısıyla uygulama alanına ait sorunların kökenini görme açısından düşünsel sistemlerin bir karşılaştırması kaçınılmazdır. Pratikteki ayrımlara geçerse... Dünyanın her noktasına ve insan yaşamının her alanına sızmasını bilmiş, tepeden tırnağa örgütlü, geniş ideolojik propaganda silahlarına ve sistematik biçimde çalışan baskı aygıtlarına sahip bir düzenle mücadelenin bireysel çapta mümkün olmadığı yargısını Marksistler kadar anarşistler de (çoğunlukla) paylaşmakta ve bu mücadelede örgütlülüğün önemini vurgulamaktadırlar. Ancak örgütlülük kavramına iki tarafın yaklaşımları esasen birbirinden apayrıdır. Marksistler, işçi sınıfının örgütlenme biçimi olarak demokratik merkezîyetçi bir yapılanmaya sahip devrimci işçi partisini ortaya koyarlar. Devrimci sınıf, işçi sınıfıdır; çünkü toplumun tüm yükünü taşıyarak toplu bir biçimde üretimi gerçekleştiren ve de emeğinin sömürsüyle her dakika baş başa kalarak kapitalizmin kan emici doğasını en yoğun biçimde hisseden işçi sınıfı, bu koşullarından ötürü başka hiçbir toplumsal sınıfta bulunmayan bir kolektif eylem yetisine sahiptir. Ancak burjuva ideolojisinin propaganda araçları, işçi sınıfını dört bir yandan kuşatmış durumdadır. Kapitalizm, işçileri rekabet ve patronların sahtekarlıklarıyla emek pazarında ve işyerlerinde bölerek, gündelik yaşamlarında ise basın-yayın kurumları ve diğer ideolojik

araçlarıyla mevcut sistemin sürekli propagandası altında tutarak zayıflatmakta, sınıf mücadelesini örtbas ederek işçilerin devrimci bilinç kazanmasına engel olmaya uğraşmaktadır. Bu nedenledir ki işçi sınıfının tüm üyeleri sınıf bilincine sahip değildirler. Troçki'nin de ifade ettiği gibi işçi sınıfı, kendiliğinden topyekün bir devrimci bilince sahip olabilseydi, ne sovyetlere ne de devrimci bir partiye gerek kalacaktı. Bu sebeple Lenin'in parti teorisi, mücadeleden bir sonuç elde edebilmek için büyük önem taşımaktadır. Devrimci parti, işçi sınıfının sınıf bilinci bakımından en ileri ve mücadele düzeyi açısından en militan unsurları arasında örgütlenir; bir yandan işçileri teorik olarak donatırken bir yandan da mücadele içinde işçilerden kendisi öğrenir ve yine mücadele içinde işçi sınıfının farklı görüşlerdeki bileşenleri devrimci Marksist fikirlerle kazanmaya çalışır. Bu parti, militan işçiler arasında koordinasyon ve merkezileşme sağlayıp sınıfın öncüsünün işçi sınıfı ve tüm toplum üzerindeki etkisini artırırken; koşulların olgunlaştığı anda da devrime öncülük eder ve işçi sınıfının iktidarını gerçekleştirir. Aynı zamanda burjuvazinin propaganda ağına karşı kendi propaganda kollarını da oluşturur. Devrimci parti demokratiktir; çünkü karar anına kadar sınırsız bir tartışma özgürlüğünü barındırır. Merkezîyetçidir; çünkü karar bir defa alındıktan sonra partinin tüm üyelerince karara sadık kalınır. Eğer merkezîyetçi ve sıkı bir biçimde örgütlü burjuva iktidarıyla mücadelede başarı sağlanmak isteniyorsa, devrimci parti de merkezîyetçi olmalı ve partinin tüm bileşenleri tek vücut halinde hareket edebilmelidir.

Kapitalizmin dönemsel krizleri toplumsal bir devrim için en uygun zamandır. Burjuva devlet mekanizmasının tıkanıp, ekonominin işleyemez hale geldiği durumlar; kitlelerde derin bir hoşnutsuzluk ve de düzene karşı tepki doğurur. Kapitalizmin krizlerinin kitle muhalefetiyle birleştiği durumlarda toplum devrimci bir dönüşüme gebe hale gelir. Devrimci partinin önemi, kendini en çok bu koşullar altında dayatır. Devrimci militanları biraraya toplayan ve kitlelerin enerjisini propaganda faaliyetleriyle azami düzeyde tutan parti, işçi sınıfının önderliğinde toplayacağı kitleleri iktidara taşımakla yükümlüdür. Söz konusu olan bir irade yoklaması değil, tarihsel bir zorunluluğun gelip çatmasıdır ve devrim, dans etmek için fazla ciddi bir ezigidir*. Merkezîyetçi, demokratik ve de ilkeli bir devrimci partinin olmadığı durumlarda kitlelerin enerjisi, giderek soğurulmaya başlar ve egemen sınıfın baskıcı güçlerince devrim boğulur. Yakın geçmişimizde devrimci bir önderliğin yoksunluğundan dolayı kaybedilen devrimler üzerine ortalama büyüklükte bir kitaplığı dolduracak kadar kayıt bulunabilir. Troçki'nin devrimci parti ve devrimci durum arasındaki ilişkiyi açıklayan benzetmesi akıllara gelmektedir: "Piston yoksa, buhar dağılır. Buhar yoksa, piston bir işe yaramaz." Anarşistlere göre ise "doğal olan" ve "doğal olmayan" vardır. Otorite, doğal olmayan, insana yabancı olandır. Bu noktada devrimci bir partiye şiddetle karşı çıkmakta ve o bilindik tekerlemeyi tekrarlamaktadırlar: "Her türlü otoriteye hayır!" Bununla beraber anarşist örgüt modelleri (genellikle) bir grup elit kadronun tekelindeki alt kadrolar biçiminde kendini ortaya koyarak, devrimci işçi partisinden çok daha otoriter bir yapılanma sunmaktadırlar. Durağan bir doğal ve doğal olmayan kavramları, insan doğası kavramını anarşizmde

beraberinde getirmektedir. Böylelikle de idealizme özgü ikicil yaklaşım anarşistlerde kendini gösterir. Materyalizm kisvesi altında idealizmin gerici kavramları çorap söküğü gibi gelmektedir: "İyi" ve "Kötü", "Doğal" ve "Doğal olmayan", "İnsan Doğası"... Bu kaynaktan hareketle anarşizm, toplumsal bir devrimin iktisadi ilişkiler bütününe kavramaktan uzak bir biçimde devrimi mistik ve de öznel bir biçimde yalnızca kişisel iradenin ortaya konusu şekilde tasvir eder ve devrimci örgütlenmeyi de bu mistisizmin ve özneliğin kılıfına sokar. Anarşist sayısı kadar anarşizm sayısının da bulunması, tesadüf değildir. Bakunin'e göre örgütün başında gizli bir organizasyon bulunmalı, kararlar gizli bir biçimde alınmalı ve devrimci bir durumda "devrim temsilcileri" kendi bireysel yetenekleriyle ortaya çıkarak, kalabalık ve de öfkeli kitleleri organize etmeli ve devrimi yönetmelidirler. Yine Bakunin'e göre, bir ülkede devrimi gerçekleştirmek için bu "devrim temsilcileri"nden 200-300 tanesi yeter de artar. Devrim temsilcileri, devrimci kitlelerle kaynaşır ve devrimin ebeliğini üstlenirler. Ezilmiş kitlelerin iç güdülerini ve öfkelerini, bu doğal etkenler, devrimi gerçekleştirmek için yeterlidir ve kitlelerin eğitimi, bu doğal olmayan dış etken, kitlelerin devrimci öfkelerini dizginleyerek onları iş yapamaz hale getirir. Kısaca toplumsal devrim, iktisadi koşullardan ve maddi gerçeklikten bağımsız olarak tamamen bireyin iradesiyle ve niyetiyle bağlantılı bir olgudur. Devrimin zeminini hazırlayan dinamikleri bilimsel yöntemle çözümlenmektense devrimci lafazanlık ve de basmakalıp dogmalarla hareket eden, kitlelerin devrimci bilincini göz ardı edip kendilerini kadro, kitleleri de kurtarılabilecek nesne olarak gören anarşistler, serüvenciliğin engin çayırlarında at koştururken maddi gerçekliğin duvarlarına her defasında çarpmışlardır. CNT'nin İspanya iç savaşı sırasındaki tutumu bu duruma iyi bir örnek teşkil etmektedir. "Her türlü otorite" karşıtı anarşistlerimizin burjuva hükümetin bakanlık koltuklarına oturmaları; CNT sözcülerince "olağanüstü koşullarda meydana gelen bir taktik değişikliği" olarak nitelenmiştir. "Olağan koşullar" altında bir devrimi gerçekleştirmenin yolu, bilindiği gibi henüz keşfedilmemiştir. Bir generalin dediği üzere bir ordunun başına gelebilecek en kötü şey savaş ise, anarşist örgütlenmelerin başına gelebilecek en kötü şey de herhalde devrimdir.

Burjuvazinin yenilgisinin ardından nasıl bir yol izlenmesi gerektiği sorunu, Marksistler ve anarşistler arasında bir diğer temel uzlaşmazlık noktasıdır. Marksistler burjuva devlet mekanizmasının ortadan kaldırılarak yerine geçici olarak işçi devletinin getirilmesini savunurlarken, bu noktada "her türlü otoriteye karşı" anarşistlerin neyi savunduklarını kestirmek güç olmasa gerek.

Marx'a göre devlet, egemen sınıfın icra komitesi, toplumun egemen sınıf yararına zor yoluyla örgütlenmesidir. Devlet, sınıf mücadelelerinin bir sonucudur ve kökeni özel mülkiyetin ortaya çıkışına dayanır. Belirli ekonomik ilişkiler bütününe belirli zaman içinde ortaya çıkardığı bir üstyapısal formasyondur. Ordusu, polisi, mahkemeleriyle toplumsal yaşamın her yerinde her an bireyin karşısına dikilen bu zora dayalı yapı, mülk sahibi varlıklı azınlığın toplumun diğer kesimlerini egemenliği altında tutabilmesinin olmazsa olmaz koşuludur. Tarihin seyri içinde elinde bulunduğu sınıfın ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde farklı görünümlere bürünse de, özünde hep aynı baskı aygıtı olarak kalmıştır. Marx, proleteryanın devrim sonrasında burjuva devlet mekanizmasını alaşağı edip, yerine kendi mücadelelerinin doğurduğu işçi devleti aygıtını kurmaları gerektiğinin altını çizmiştir. Burjuva devlet aygıtı olduğu gibi ele geçirilmemelidir, çünkü bileşenleri bakımından burjuvazinin egemenliğini sürekli kılacak biçimde meydana getirilmiştir. Devlet bir sınıfın diğeri üzerinde tahakkümü için kullanacağı yegane silahtır, öyleyse işçi devleti; o ana değin toplumun büyük kesimini zor yoluyla egemenliğinde tutan burjuvaziye karşı toplumun çoğunluğunun baskı aracı olacaktır. Burjuvazi, iktidarı kendi rızasıyla proleterya teslim etmeyecektir. Devrim sonrasında ise toplumda asırlardır kök salmış bulunan burjuva ideolojisinin bayağı değerleri kendilerini daha uzunca süre muhafaza edecek, bununla beraber burjuvazi de gücünü bir süre daha koruyacak ve bir karşı devrim faaliyetine girişecektir. Lenin'in ifadesiyle "kapitalizmin cesedinden yayılan kokular daha uzunca bir süre ortalığı kirlletmeye devam edecektir". Öte yandan toplumsal sınıflar devrimin ertesi sabahında ortadan kalkamayacaklardır. Bu sebeple Marksistler'e göre, sınıf savaşımının bir sonucu olan devlet, sınıfları ortadan kaldırmada kullanılabilecek verimli bir araçtır. Kapitalizm ile komünizm arasındaki

Bakunin'e göre, bir ülkede devrimi gerçekleştirmek için bu "devrim temsilcileri"nden 200-300 tanesi yeter de artar. Kısaca toplumsal devrim, iktisadi koşullardan ve maddi gerçeklikten bağımsız olarak tamamen bireyin iradesiyle ve niyetiyle bağlantılı bir olgudur. Devrimin zeminini hazırlayan dinamikleri bilimsel yöntemle çözümlenmektense devrimci lafazanlık ve de basmakalıp dogmalarla hareket eden, kitlelerin devrimci bilincini göz ardı edip kendilerini kadro, kitleleri de kurtarılabilecek nesne olarak gören anarşistler, serüvenciliğin engin çayırlarında at koştururken maddi gerçekliğin duvarlarına her defasında çarpmışlardır. CNT'nin İspanya iç savaşı sırasındaki tutumu bu duruma iyi bir örnek teşkil etmektedir. "Her türlü otorite" karşıtı anarşistlerimizin burjuva hükümetin bakanlık koltuklarına oturmaları; CNT sözcülerince "olağanüstü koşullarda meydana gelen bir taktik değişikliği" olarak nitelenmiştir. "Olağan koşullar" altında bir devrimi gerçekleştirmenin yolu, bilindiği gibi henüz keşfedilmemiştir. Bir generalin dediği üzere bir ordunun başına gelebilecek en kötü şey savaş ise, anarşist örgütlenmelerin başına gelebilecek en kötü şey de herhalde devrimdir.

bu ara aşamada, özel mülkiyetin ve sınıflı toplum yapısının tüm kırıntıları temizlendikten sonra devlet kurumu da tarihsel misyonunu tamamlamış olacak ve de varlığının maddi koşulları ortadan kalktığındandır ki kendiliğinden yok olma sürecine girecektir. Marksistler, devletin ortadan kalkışını bu şekilde tasarlarlar. Bakunin'den devam edersek devlet, hangi yöntemle olursa olsun, hangi bedel ödenirse ödensin, devrim anında derhal ortadan kaldırılması gereken; toplumsal eşitsizliğin doğrudan kaynağıdır. Yine Bakunin'e göre toplumsal sınıfları meydana getiren de devletin kendisidir. Bu doğal olmayan zor aygıtının ortadan kaldırılmasıyla beraber, insanlar da doğal adalet ve dayanışma duygularını tekrar gün yüzüne çıkaracaklar ve doğal olan özgürlük durumunu ele geçireceklerdir. Bakunin, Marx'ın öne sürdüğü burjuva devlet aygıtının ortadan kaldırılıp yerine proleter diktatörlüğün geçirilmesi savına şiddetle karşı çıkar. Proleterya'nın da olsa devlet, devlettir ve bir azınlığın çoğunluk üzerindeki tahakkümü anlamına gelecektir. Bu noktada Bakunin'in devletin ne olup ne olmadığını ayırt etmede güçlük çektiği anlaşılıyor. Devlet, neden değil sonuçtur. Öncelikli olarak devlet toplumsal sınıfları meydana getirmez, aksine devlet; tarih içinde sınıfların uzlaşmaz çıkarlarının çarpıştığı noktada ortaya çıkmıştır ve bu yüzden devlet ortadan kaldırılsa dahi sınıflı toplum yapısı ve özel mülkiyet varlığını sürdürecektir. İkincil olarak Marx'ın ifade ettiği burjuva devlet mekanizmasının dağıtılması ve ardından çoğulcu bir katılımı demokratik bir biçimde gerçekleştirecek ve de burjuvaziye karşı verilen savaşta kilit rolü oynayacak proleter diktatoryayı; bu kendi kendini ortadan kaldırmak üzere meydana getirilen aygıtı, burjuva devletle eş tutmakta, kısaca ezberini bozmamakta ısrarcı davranmaktadır.

Tüm bu "her türlü otoriteye hayır!" lafazanlığı, aslı itibarıyla kendisini günden güne eriten, çaresizlik ve de öfke patlamaları içinde proleterleşme tehlikesiyle yüz yüze bırakan kapitalizme karşı küçük burjuvazinin feryadıdır. Anarşizmin maddi gerçekliğin objektif incelenmesiyle ortaya çıkarılan verilerden hareketle dönüşümü gerçekleştirmek yerine ezberden basmakalıp devrimci lafazanlık okuyuşunun, bilinçli, demokratik ve merkezîyetçi proleter örgütlenmeler yerine komplocu elitist kadrocu örgütler modelleyişinin, toplumsal gelişimin yasalarını açığa çıkarmak ve bunlar çerçevesinde eylem planı geliştirmektense bireysel iradenin ve maceracılığın, bilimsel sosyalizmin yerine bireyci ve de ütopyacı -kendilerinin bile üzerinde tam olarak ne olduğu konusunda ortaklaşamadıkları- bir geleceğin ve de diyalektik materyalizmin yerine burjuvaziye has metafizik materyalizm ile idealistlere has bir ikicil yaklaşımı koyuşunun nedenlerini fazla düşünmeye gerek yoktur; küçük burjuvazinin sınıf doğası, bu nedenleri şüpheye yer bırakmayacak şekilde gözler önüne serer.

Kapitalizme karşı mücadelede işçi sınıfını zafere taşıyacak olan bireyci ütopyalar ve sözde devrimci dogmalar değil, Marksizm-Leninizm'in ilkelerine ve bilimsel sosyalizme sadık kalan bir devrimci işçi partisidir. İşçi sınıfının ve de tüm ezilenlerin kurtuluşuna giden tek yol devrimci Marksizmdir.

Marks 1871 Paris Komünü'nün taleplerine derhal sahip çıktı. Bu ilk işçi devriminden önemli dersler çıkardı. Paris Komünü'nden önce, işçi devriminin alacağı biçim üzerine fazla düşünmemişti. Bu deneyimden çok önemli bir sonuç çıkardı: işçi sınıfı, mevcut devlet aygıtına el koyup onu kendi amaçları için kullanamazdı, işçi demokrasisi ve işçi iktidarını güvenceye almak için tamamen yeni bir devlet biçimi yaratmak zorundaydı. Düzenli ordunun kaldırılması, parasız ve eşit eğitim, oy hakkı, temsilcileri geri çağırma hakkı ve temsilcilerin ücretlerinin sınırlandırılması işçi devletinin temel unsurlarıydı. Komün aslında bir işçi sınıfı hükümetidir.

*"Dans edemediğim devrim, devrim değildir!" - Emma Goldman/Anarşist düşünür, aktivist.

Olca Marmara

Terörle Mücadele Yasasının Anlamı

İşine gelince demokrasi havarisi kesilen AB'nin Türkiye'de yasalaşan TMY'ye ses çıkarmasının nedeni AB üyesi birçok ülkenin de bu yasayı uygulamaya sokmuş olmasıdır. Türkiye'deki TMY sürecinin uluslararası dayanakları ve koşulları mevcuttur. Uluslararası koşulların yanı sıra TMY'yi Türkiye egemen sınıfları açısından önemli ve acil kılan diğer gerekçeler de vardır. Hala dipdiri bir Kürt dinamiğiyle boğuşan Türk devleti halihazırda uluslararası boyutu olan sorunun daha da boyutlanması ve derinleşmesi ihtimali karşısında geleceği düşünürken önlem almaktadır. Ayrıca dünya ekonomisindeki kırılmaların Türkiye'yi de çok etkili bir şekilde içine alacağını gözden çıkarmamak gerekir. Halihazırda milyonlarca kişinin yoksulluk sınırının altında yaşadığı, milyonlarca gencin işsiz olduğu bir ülkede kriz koşullarında her zaman için sosyal patlama olasılığının olduğu egemenlerce gayet net bir şekilde bilinmektedir.

Geçtiğimiz aylarda gündemimize oturan konulardan birisi yeniden düzenlenen terörle mücadele yasası(TMY) idi. Burjuva devletin toplumsal muhalefete gözdağı vermek, onu yıldırma için düzenlediği bu yasayı olağanüstü rejimin tuğlalarının döşenmesi olarak yorumlamak gerekir.

Kapitalist sistemin tüm dünyada kriz içinde bulunduğu, sınıfsal dinamiklerin başta Latin Amerika olmak üzere Avrupa ve dünyanın değişik yerlerinde kımıldanma eğiliminde olduğu günümüzde, tablonun diğer parçaları da egemen sınıfları bu tarz yasaları çıkarmaya ve devlet terörünü meşrulaştıracak arka planı hazırlanmaya zorluyor. Dünyanın egemenlerinin "Terörizmle Savaş" ana sloganıyla yürüttükleri uluslararası siyasetin özü emperyalist saldırganlık ve paylaşım çatışmalarıdır. Madrid'te patlayan bombanın arkasında İngiliz gizli servisi MI5 parmağının çıkması da bir kez

daha göstermiştir ki startını 11 Eylül saldırılarıyla alan ve sivilleri hedefleyen bombalar da oyunun bir parçasıdır. Bu bombalarla bir taraftan yürütülen emperyalist saldırganlık haklı gösterilmiş, diğer yandan toplum terörize edilerek hak ve özgürlüklere ağır darbeler vuran "terörle mücadele yasaları" çıkarılmıştır. İşine gelince demokrasi havarisi kesilen AB'nin Türkiye'de yasalaşan TMY'ye ses çıkarmasının nedeni AB üyesi birçok ülkenin de bu yasayı uygulamaya sokmuş olmasıdır. Kısacası, Türkiye'deki TMY sürecinin uluslararası dayanakları ve koşulları mevcuttur.

Uluslararası koşulların yanı sıra TMY'yi Türkiye egemen sınıfları açısından önemli ve acil kılan diğer gerekçeler de vardır. Hala dipdiri bir Kürt dinamiğiyle boğuşan Türk

devleti halihazırda uluslararası boyutu olan sorunun daha da boyutlanması ve derinleşmesi ihtimali karşısında geleceği düşünürken önlem almaktadır. Ayrıca dünya ekonomisindeki kırılmaların Türkiye'yi de çok etkili bir şekilde içine alacağını gözden çıkarmamak gerekir. Halihazırda milyonlarca kişinin yoksulluk sınırının altında yaşadığı, milyonlarca gencin işsiz olduğu bir ülkede kriz koşullarında her zaman için sosyal patlama olasılığının olduğu egemenlerce gayet net bir şekilde bilinmektedir. Böyle bir patlama ya da patlama koşulları devrimcilerin çok zayıf olduğu durumda kendisini gösterse bile böyle bir patlama durumu ya da koşullarının yaratacağı etkiler Türkiye'nin AB projesi, Kürt sorunu ve Kuzey Irak, Kıbrıs vb gelişmeler konusundaki kontrolünü kaybetmesine neden olacaktır. İşte bu gibi nedenlerle Türkiye egemenleri tıpkı dünyadaki sınıf kardeşleri gibi, hatta

Türkiye özgünlüğünden ötürü onlardan daha çok, acil durumlar karşısındaki hazırlığını arttırmak istemektedir.

Terörün tanımını genişleterek, basın ve üniversiteler de dahil olmak üzere, birçok sivil toplum kuruluşuna ağır cezai yaptırımlar getiren bu yasanın derdi açık ki toplumla mücadele etmektir. Tasarı yasalaşırsa toplumda eleştirel ve özgür düşüncüyü savunan birey ve kurumların, en temel demokratik hakların, sivil örgütlenmenin ve gerçek anlamıyla bilim yapabilmeyi önü ciddi biçimde kapanacaktır.

Bu yasa tasarısı karşısında sessiz kalmak, korku ve sindirme pratiklerinin egemen olmasına razı olmak sonucunu doğurur. Medyanın Öcalan'a af konusuna odaklanarak tasarıyı tartışma eğilimi ve burjuva partilerin tasarıya karşı geliştirdikleri

eleştiriler, tasarının anti-demokratik özünü görünmez kılmaktadır. Çünkü yasa, yeni suç kategorileri icat edip terör tanımını genişletmektedir. TCK'da düzenlenen suçların %30'unu terör suçu haline getirmekte ve her türlü muhalif hareketi itham altında bırakarak halkı hedef almaktadır. Ayrıca Anayasa Mahkemesinin 1999'da iptal ettiği kolluk güçlerinin duraksamadan ateş etme yetkisini geri getirerek yeniden yargısız infazlar dönemine kapı aralamaktadır.

Tasarının en tehlikeli maddelerinden birisi de 6. maddedir. Bu madde "terör örgütünün veya amacının propagandasını yapmak" suçlamasıyla yeni baştan her türlü muhalif düşünceyi yargılanır kılmaktadır. Örneğin "genel grev" yapılmasını savunmak, "ana dilde eğitim" veya "genel af" için çabalamak, faili meçhullere, gözaltında işkenceye ve "F-tipi cezaevlerine" karşı olmak, savaşların sonucunda yoksulların kurban olduğunu söylemek, Irak halkının ABD'ye tepkilerinden yana olmak, sınıfsal sömürüye karşı durmak öngörülen yasaya göre suç sayılabilecek ve 1 ila 3 yıl arasında hapis cezası getirebilecektir; çünkü yasalar tarafından terör örgütü olarak tanımlanan gruplar bu tür düşünceleri de savunmaktadır.

Aynı madde, örgüt amacının afiş veya pankartla yaygınlaştırılmaya çalışılmasını suç saymakta ve bu suçun "dernek, vakıf, siyasi parti, işçi ve meslek kuruluşlarına veya bunların yan kuruluşlarına ait bina, lokal, büro veya eklentilerinde veya öğretim kurumlarında veya öğrenci yurtlarında veya bunların eklentilerinde" işlenmesi halinde, cezanın iki katına çıkarılacağını belirtmektedir. Bir diğer deyişle tasarı üniversiteleri, sivil toplum kuruluşlarını ve sendikaları açık olarak hedeflemekte, örgütlenme özgürlüğünü açıkça ihlal etmektedir.

Terörle Mücadele Yasa Tasarısı'nın 9. ve 10. maddeleri, terörle mücadelede görevli kolluk kuvvetlerinin herhangi bir suç işlemeleri durumunda; tutuksuz yargılanmalarını düzenleyerek polis ve askerleri açıkça cesaretlendirmekte ve koruma altına almaktadır. Bu madde kapsamındaki tüm şüphelilerin savunma hakkı tek avukatla sınırlanırken kolluk kuvvetlerinin üç avukat tutmasını düzenlemekte ve bu avukatların ücretleri devlet tarafından üstlenilmektedir. Kolluk kuvvetlerince terörle mücadele kapsamında işlenecek olası bir suçun en hafif sonucunun, yaşam hakkını ve beden bütünlüğünü ihlal edeceği göz önüne alındığında bu tür bir düzenlemenin ne denli vahim sonuçlar doğurabileceği açıktır.

Ayrıca şüphelinin avukatla görüşmesi 24 saat engellenebilecek, avukatla yapılacak görüşmelerde bir kolluk görevlisi hazır bulunabilecektir. Yine bu kapsamda avukatın dosya incelemesi veya belgelerden örnek alması kısıtlanabilecek, şüphelinin avukata verdiği ya da avukatın şüpheliye verdiği belgeler incelenebilecek böylece avukatların savunmanın temsilcisi olma fonksiyonu engellenerek devletin baskı ve denetiminde bir savunmanlık yaptırılacaktır.

Tasarı ile dinleme, izleme, teknik takip kapsamı genişletilerek tüm toplum gözaltına alınmak istenmektedir. Devlet gizli soruşturmacılarla tüm muhalifleri izleyecek, gizli muhbirlerle kişi özgürlüğü ve güvenliği büyük tehdit altına girecektir. 19. maddede suç faillerinin yakalanabilmesine yardımcı olan ya da yerini bildirene para ödülü tüm toplumu ihbarcılaştırmayı hedeflemektedir.

Yasanın amaçlarını en açık biçimde yansıtan yanı muğlaklığıdır. Yasanın birçok yerinde "bazı," "kimi," ya da "andıran"

gibi sıfatlar kullanılmakta ve birçok hukukçunun da belirttiği gibi yasa uygulayıcılara geniş bir keyfiyet alanı açmaktadır. Yani tasarı bir yandan çeşitli "suçların" cezasını arttırırken bir yandan da belirsizlik yoluyla kapsamını genişletmektedir. Bununla beraber yeni TMY ile cezaları bir üst sınır ile sınırlayan hüküm kaldırılmaktadır. Böylece bazı kişiler için binlerce yıllık hapis cezasının yolu açılıyor. Mevcut yasaya göre bu kanundan dolayı bir kişiye arttırılarak verilecek hapis cezalarının toplamı maksimum 36 yıl iken bu süre ortadan kalkıyor.

"Terörle mücadele" adı altında aslında toplumun demokratik kazanımlarını hedef alan yasa tasarısı bizlere bir tarihi hatırlatıyor. 12 Eylül öncesinde toplum demokratik kazanımlar elde etmiş; sendikalarda, derneklerde, meslek birliklerinde ve siyasi partiler çatısı altında örgütlenmiş, bu kazanımların geri alınışı 12 Eylül askeri darbesiyle olmuştu. Bugün de artan yoksulluk ve yaşanan çok çeşitli toplumsal gerilimlerin belirlediği toplumsal atmosferde neo-liberal saldırılar ve buna karşı belirebilecek direnişlerin baştan engellenmesi için gerekli hukuki ve ekonomik dayanaklar kurumsallaştırılıyor. Diğer yandan, durum Şemdinli ve Diyarbakır olaylarıyla birlikte düşünüldüğünde söz konusu tasarıyla 12 Eylül mantığının bir benzeri olarak temel hak ve hürriyetlerin 'hukuken' askıya alınmak istendiği görülmektedir.

SONUÇ

Türkiye gibi bir ülkede zaten güdük olan burjuva demokrasisi pamuk ipliğine bağlıdır. Demokrasinin beşiği olma iddiasındaki AB ülkelerinin de benzer yasaları çıkarttığını hatta bu konuda öncülük ettiğini düşünürsek aslında kapitalist düzenin sağlam kalelerinde de "demokrasinin" nitelik bakımından pek de farklı olmadığını görürüz.

Bütün burjuva sistemler düzenlerini sarsan sosyal mücadeleler karşısında saldırgan yüzlerini göstermekte tereddüt etmeyeceklerdir. Sömürü ortadan kalkmadan baskı ve zorbalık da yok olmaz. Olsa olsa sömürülen ve ezilen yığınların gücüne bağlı olarak ipler gevşetilir ya da sıkılır. Tarih bize burjuvaların ipleri sıkma gereksinimi duydukları anların, işlerin onlar adına pek de yolunda gitmediği anlar olduğunu öğretmiştir. İpleri sıkıp baskıyı arttırmalarının nedeni potansiyel tehditkar unsurlardan çekiniyor olmalarıdır. Onları baskılayarak kendilerini güvende hissetmek isterler. Buradan, kapitalizmi tarihin çöğlüğüne göndermek isteyenler için şu sonuç çıkar ki böyle durumlarda devrimin çıkarı burjuva demokrasisinin burjuvalara karşı savunulmasını gerektirir.

Meryem Kalan

Proletarya Partisinin Din Konusundaki Tutumu

Duma'da Synod bütçesi görüşülürken Milletvekili Surkov'un yaptığı konuşma ve bu konuşmanın taslağı görüşülürken Duma grubumuzda yapılan tartışma, özellikle şu anda son derece önemli ve ivedi bir sorun ortaya çıkarttı. Bugün "toplum"un geniş çevrelerinde dinle ilgili herşey kuşkusuz büyük ilgi toplamakta ve bu konular işçi sınıfı hareketine yakın aydınlar ve belirli işçi çevrelerine de sızmaktadır. Bu nedenle Sosyal-Demokratlara düşen kesin görev din konusundaki tutumlarını kamuya açıklamaktır.

Sosyal Demokrasi dünya görüşünü bilimsel sosyalizm, yani Marksizm temeline dayar. Marks ve Engels'in çeşitli kereler tekrarladıkları gibi Marksizmin felsefi temeli, Fransa'daki 18. Yüzyıl maddeciliğinin ve Almanyada'ki Feuerbach (19. Yüzyılın ilk yarısı) maddeciliğinin tarihsel geleneklerini benimsemiş olan, tamamen ateist ve dine karşı tavırdaki diyalektik maddeciliktir. Unutmayalım ki, Marks'ın taslak halindeyken okuduğu Engels'in Anti-Dühring'inin tamamı, maddeci ve ateist olan

Dühring'i tutarlı bir maddeci olmak ve din ile din felsefesine açık kapı bırakmakla suçlar. Yine unutmayalım ki, Engels, Ludwig Feuerbach ile ilgili yapıtında, dini ortadan kaldırmak için değil de, yeniden canlandırmak, yeni, "yüceltilmiş" bir din kurmak için savaş açtı diye Feuerbach'a çatar. Din halkı uyutmak için kullanılan afyondur. (*) (*) Marks: Hegel'in Sağ Felsefesinin Eleştirisine Katkı, Giriş Marks'ın bu sözü din konusundaki Marksist görüşün temel taşıdır. Marksizm bütün modern dinleri, kiliseleri ve her türlü dinsel örgütü, işçi sınıfının sömürülmesini ve ezilmesini savun

maya hizmet edecek birer burjuva gerici-liğinin aracı olarak görür.

Engels aynı zamanda, Sosyal Demokratlardan "daha sol" ya da "daha devrimci" olmak isteyenlerin dine savaş açarcasına işçi partisinin programına ateist olduklarının konulması yolundaki çabalarını da sık sık suçlamıştır. Engels 1874'de Londra'da sürgünde yaşayan Blanquist geçici Komünarların ünlü manifestosundan söz ederken, onların dine savaş açmalarını budalalık olarak nitelemiş ve böylesi bir savaş açmanın dine karşı yeniden ilgi duyulmasını sağlamak ve dinin gerçekten ortadan kalkmasını engellemek için en iyi yol olduğunu belirtmiştir. Engels, Blanquistleri ezilen kitleleri din boyunduruğundan ancak emekçi kitlelerin mücadelesinin kurtaracağı, proletaryayı en yaygın biçimde bilinçli ve devrimci uygulamaya sokarak kurtaracağını kavramamakla suçlamış ve dine savaş açılmasını işçi partisinin siyasal görevi olarak yorumlamanın anarşist safsatadan başka birşey olmayacağını belirlemiştir. 1877'de Anti-Dühring'inde de, düşünür Dühring'in ülkücülük ve dine karşı verdiği en ufak ödünlere karşı çıkan Engels, Dühring'in sosyalist toplumda dinin yasaklanması yolundaki sözde devrimci görüşünü de yerer.

Engels dine karşı böylesi savaş açmanın "Bismarck'ı geride bırakacak ölçüde Bismarck'cılık" yani Bismarck'ın dine (ünlü Kültür Savaşı-Kulturkampf, 1870'lerde Alman Katolik Partisine, "Merkez" partiye karşı polis kovuşturmasıyla) karşı giriştiği mücadeleyi boşuna tekrarlamaktan başka bir şey olmadığını tekrarlamıştır. Bismarck bu mücadeleyle katoliklerin militan dinciliğini uyarmaktan ve gerçek kültür çalışmalarını zedelemekten öte bir yarar sağlamamıştır. Çünkü, siyasal bölünmelerden çok dinsel bölünmelere önem vermiş, işçi sınıfının ve öteki demokratik unsurların dikkatini sınıfsal ve devrimci mücadelenin ivedi görevlerinden çekerek, en yapay, en düzmece burjuva din karşıtlığına yönelmiştir.

Engels, sözüm ona ultra-devrimci Dühring'i Bismarck'ın saçmalığını bir başka biçimde

tekrarlamak istediği için suçlarken, işçi partinin proletaryayı örgütlemekte ve eğitmekte sabırlı davranabileceğini, böylelikle dine karşı savaş açmak gibi siyasal bir kumara girişmeksizin dinin giderek ortadan kalkmasını sağlayabileceğini belirtmiştir. Bu görüş, örneğin Cizvitlere özgürlük verilmesini, Almanya'ya girmelerine izin çıkarılmasını, herhangi bir dine karşı polis yöntemleri uygulanmasına son verilmesini savunan Alman Sosyal-Demokrasinin özünü oluşturan öğelerden biri olmuştur. Erfurt Programındaki (1891) ünlü "Din kişisel bir sorundur" maddesi, Sosyal-Demokratların bu siyasal taktiklerinin özetidir.

Bu taktikler artık gündelik bir olay durumuna gelmiş, Marksizmin ters yönde saptırılmasına, oportünizm yönünde saptırılmasına yol açmıştır. Erfurt Programındaki bu madde, biz Sosyal-Demokratlar için, parti olarak hepimiz için din kişisel bir sorundur biçiminde yorumlanmıştır. 1890'larda Engels bu oportünist görüşü doğrudan doğruya karşısına almaksızın, buna polemikle değil somut verilerle karşı çıkılması gerektiğini ileri sürmüştür. Örneğin kendisi bu karşı çıkışı, özellikle vurguladığı bir sözle, Sosyal-Demokratların dini devlet işleri açısından kişisel bir sorun olarak aldıklarını, herhalde kendileri açısından, Marksizm açısından ve işçi partisi açısından soruna böyle bakmadıklarını söyleyerek belirlemiştir.

Marks ve Engels'in din konusundaki sözlerinin görünürdeki tarihçesi budur. Marksizme savruk yaklaşımı olanlar, düşünemeyen ve düşünmeyecek olanlar için, bu tarihçe Marksist çelişkiler ve bocalamalar niteliğinde, "tutarlı" ateizm ile dinin ağzına sunulan "hazır lokmalar"ın bir karışımı, tanrıya karşı açılmış devrimci savaş ile dindar işçilerin gözünü boyamaya yönelen korkakça bir tavır, işçileri ürkütmekten çekinen bir tutum arasında bocalama niteliğinde bir anlamsızlık örneğidir. Anarşist şamataçıların yazıları Marksizme bu yönde yapılmış çeşitli saldırılarla doludur.

Oysa Marksizme ciddi olarak yaklaşabilen, Marksizmin felsefi ilkeler ve uluslararası Sosyal-Demokrasi deneyi üzerinde düşünebilen herkes, din konusundaki Marksist taktiklerin kesinlikle tutarlı olduğunu, Marks ve Engels tarafından özenle düşünülmüş bulunduğunu, birtakım cahillerin bocalama diye tanımladıkları tutumun gerçekte diyalektik maddeciliğin mutlak ve kaçınılmaz bir sonucu olduğunu hemen görecekler. Din konusunda Marksizmin görünüşteki "ılımlılığının" kimseyi ürkütmemek vb. endişesinden doğduğunu düşünmek çok yanlış olur. Tam tersine bu konuda da Marksizmin siyasal çizgisi, felsefe ilkeleriyle sıkı sıkıya bağlantılıdır.

Marksizm maddeciliktir. Böyle olduğu için de, konusunda en azından 18. yüzyıl Ansiklopedistlerinin maddeciliği ya da Feuerbach'ın maddeciliği oranında kesin bir

karşıtlığı vardır. Bu hiç kuşku götürmez. Ne var ki Marks ve Engels'in diyalektik maddeciliği, ansiklopedistlerin ve Feuerbach'ın maddeciliğini aşar, çünkü maddeci felsefeyi tarih alanında, toplum bilimleri alanında da uygular. Dinle savaşmalıyız-bu, her türlü maddeciliğin ve doğal olarak Marksizmin ABC'sidir. Ancak Marksizm, ABC'de donmuş kalmış maddecilik değildir. Marksizm daha ileri giderek şöyle der: Dinle nasıl savaşacağımızı bilmeliyiz, bunu yapabilmek için de inancın ve dinin kökenini kitlelere maddeci bir biçimde açıklamalıyız. Dinle savaş, soyut ideolojik öğütler çerçevesinde kalamaz, bu tür sınırlı

Din etkisini neden en çok geri kalmış şehir proletaryası, yarı-proletarya ve köylü kitlesi üzerinde göstermektedir? Burjuva ilericiler, aydınları, radikaller ve burjuva maddecileri bu soruya "cahil oldukları için" diye cevap verirler. O zaman da "kahrolsun din, yaşasın dinsizlik! Ateist görüşleri yaymak başlıca görevimizdir"- diye haykırmaya başlarlar. Marksistler ise, bunun doğru olmadığını, aldatıcı bir görüş olduğunu, dar görüşlü burjuvaların fikri olduğunu söylerler. Bu görüş dinin kökenini yeterince açıklamaz, açıklar da, maddeci biçimde değil, ülkücü biçimde açıklar. Modern kapitalist ülkelerde bu kökler genellikle toplumsaldır. Bugün dinin en derine uzanan kolu, emekçi kitlelerin toplumsal ezikliği ve hergün her saat emekçilere en dayanılmaz acıları, savaş, deprem vb. doğal afetlerden çok daha beter kahırları çektiren kapitalizmin karanlık güçleri karşısındaki çaresizliğidir.

öğütlere indirgenmemelidir. Dinle savaş, dinin toplumsal kökenini ortadan kaldırmayı amaçlayan sınıf hareketinin somut uygulamasıyla bağlanmalıdır. Din etkisini neden en çok geri kalmış şehir proletaryası, yarı-proletarya ve köylü kitlesi üzerinde göstermektedir? Burjuva ilericiler, aydınları, radikaller ve burjuva maddecileri bu soruya "cahil oldukları için" diye cevap verirler. O zaman da "kahrolsun din, yaşasın dinsizlik! Ateist görüşleri yaymak başlıca görevimizdir"- diye haykırmaya başlarlar. Marksistler ise, bunun doğru olmadığını, aldatıcı bir görüş olduğunu, dar görüşlü burjuvaların fikri olduğunu söylerler. Bu görüş dinin kökenini yeterince açıklamaz, açıklar da, maddeci biçimde değil, ülkücü biçimde açıklar. Modern kapitalist ülkelerde bu kökler genellikle toplum-saldır. Bugün dinin en derine uzanan kolu, emekçi kitlelerin toplumsal ezikliği ve hergün her saat

emekçilere en dayanılmaz acıları, savaş, deprem vb. doğal afetlerden çok daha beter kahrırları çektiren kapitalizmin karanlık güçleri karşısındaki çaresizliğidir.

"Tanrıları korku yarattı". Sermayenin kör -halk kitleleri tarafından önceden seziemediği için körgücünün korkusu yani proletaryanın küçük-esnafın yaşamının her adımında "ansızın", "beklenmedik" ve "rastlantısal" bir yıkıntı, yok olma, yoksulluk, fahişelik, açlıktan ölmek gibi tehlikeler yaratan gücün korkusu, modern dinin kökenidir. Maddeciler ana-okulu düzeyinde kalmak istemiyorlarsa, öncelikle bunu hatırdan çıkarmamalıdır. Kapitalist düzenin ağır işi altında ezilen ve kapitalizmin kör, yıkıcı güçlerinin insafına bağlı olarak yaşamını sürdüren kitleler, dinin bu kökenine karşı savaşmayı, sermaye egemenliğinin her türlüşüne karşı birlik-te, örgütlü, planlı ve bilinçli bir savaş vermeyi kendi kendilerine öğrenmedikleri sürece, hiçbir eğitici kitap bu kitlelerin kafasındaki din inancını çürütemez.

Rusya'da çarlığın en büyük dayanaklarından birisi Rus Ortodoks kilisesiydi. Toplum üzerinde dinin etkisi büyüktü. Dolayısıyla Rusyalı devrimcilerin din konusundaki tavırları çok önemli hale geliyordu. Resimde Romanov hanedanının üyelerinin dini sembollerle görülüyor.

Bu, dine karşı olan eğitici kitapların zararlı veya gereksiz olması mı demektir? Hayır hiç de değil. Bu demektir ki Sosyal-Demokrasinin ateist propagandası, temel ödevine yani sömürülen kitlelerin sömürücülere karşı sınıf mücadelesini geliştirmek ödevine bağlanmalıdır. Diyalektik maddecilik ilkelerini, yani Marks ve Engels'in felsefesini yeterince incelememiş olanlar bu öneriyi anlayamazlar: (ya da en azından ilk bakışta kavrayamazlar). "Nasıl olur bu" derler. "Binlerce yıldır süregelen kültür ve ilerlemenin bu düşmanına (dine) karşı yürütülecek ideolojik propaganda, belirli görüşlerin öğretisi ve verilecek mücadele, sınıf mücadelesine, yani ekonomik ve siyasal alanda belirli amaçlara yönelik bir mücadeleye mi bağmlanacak?" derler.

Bu tür sözler, Marksist diyalektiğin kavranmamış olduğunu kesin kanıtlayan karşı çıkışlardır. Bu tür çıkışları yapanları şaşırtan çelişki, gerçek yaşamdaki gerçek bir çelişkidir. Yani uydurulmuş değil de, diyalektik olan çelişkidir. Kuramsal ateizm propagandası, yani proletaryanın belirli kesimlerinde ki dinsel inancın yıkılması ile bu kesimlerin sınıf mücade

lesinin başarısı, ilerlemesi ve koşulları oranında kesin bir ayırım yapmak demek, diyalektiğe aykırı düşünmek, göreceli ve değişken bir sınırı kesin bir sınıra dönüştürmek, gerçek yaşamda çözülmez biçimde bağlantılı olan birşeyi zorla birbirinden koparmak demektir. Bir örnek verelim. Diyelim ki, belirli bir bölgede ve belirli bir endüstri kesiminde bulunan proletarya, biri sınıf bilinci oldukça gelişmiş ve kuşkusuz ateist olan Sosyal-Demokratlar, ikincisi köyle ve köylülükle ilişkilerini henüz koparmamış olan, tanrıya inanan, kiliseye giden, hatta bir Hristiyan sendikası örgütlemekte olan yerel papazın etkisindeki geri kalmış işçiler olmak üzere ikiye bölünmüş olsun. Yine diyelim ki, bu bölgedeki ekonomik mücadele bir grev sonucunu doğurmuş olsun. Bu durumda bir Marksiste düşen görev, grevin başarıya ulaşmasını herşeyin üzerinde tutmak, bu mücadelede işçilerin ateistler ve Hristiyanlar olarak ikiye bölünmesine kesinlikle karşı çıkmak, bu tür herhangi bir bölünmeye engel olmaktır. Proletaryanın geri kalmış kesimlerini ırkıtmak, seçimlerde sandalye kaybetmek vb. endişelerden değil, modern kapitalist toplum koşullarında Hristiyan işçilerin Sosyal Demokrasiye ve ateizme dönmelerinde ateist propagandanın yüz kat daha etkili olacak durumlarda ateist propaganda gereksiz ve zararlı olabilir. Böyle bir anda ve böyle bir ortamda ateist propaganda yapmak, işçilerin grevdeki tavırlarına göre değil de, dinsel inançlarına göre bölünmelerini isteyen papazların ekmeğine yağ sürmek demektir. Ne olursa olsun tanrıya savaş açılmasını isteyen bir anarşist, gerçekte papazlara ve burjuvaziye yardım ediyor demektir (ki anarşistler uygulamada her zaman burjuvaziye yardım ederler). Bir Marksistin materyalist olması, yani dine karşı olması gerekir; ancak, bir diyalektik materyalistin dine karşı mücadeleyi soyut, kuramsal, değişmez bir biçimde değil de, uygulamada sürmekte olan ve kitleleri herşeyden iyi eğiten sınıf mücadelesinin somut temeline dayanarak yürütmesi gereklidir. Bir Marksist, somut durumu bir bütün olarak gözlemlemeli, anarşizm ile oportünizm arasındaki (göreceli, değişken olan ama mutlak varolan) sınırı ayırt edebilmelidir. Bir Marksist hiçbir zaman ne anarşistlerin soyut, sözde kalan, gerçekte ise boş "devrimciliği"ne, ne de dinle mücadeleye sırt çeviren, bunun görev olduğunu unutan, Tanrıya inanmayı kabullenen, davranışlarını belirlerken sınıf mücadelesini değil de kimseyi kırmamak incitmek "beni sokmayan yılan bin yaşasın" kuralını bozmamak endişesiyle davranan küçük-burjuva ya da liberal aydınların oportünizmine aldanmamalıdır.

Sosyal Demokratların din konusundaki tutumlarıyla ilgili bütün sorunlar bu açıdan ele alınmalıdır. Örneğin bir papazın Sosyal Demokrat Partiye üye olup olamayacağı sorusu sık sık ortaya atılır ve bu soruya da genellikle Avrupa Sosyal Demokrat Partilerinin deneyi kanıt getirilerek belirsiz, kesinlikten uzak olumlu cevap verilir. Oysa Avrupa'daki deney, sadece işçi hareketine Marksist doktrin uygulanmasının değil, aynı zamanda Rusya'da bulunmayan özel tarihsel koşulların (bu koşullardan daha sonra ayrıntılı olarak söz edeceğiz) sonucu olmuştur. Bu nedenle, bu soruya kesinlikten uzak bir olumlu cevap vermek yanlış olur. Papazların Sosyal Demokrat Partiye üye olamayacakları da, olabilecekleri de kesinlikle söylenemez. Bir papaz gelip de, ortak siyasal çalışmamıza katılmak ister, parti görevlerini dürüstçe yapar ve Parti programına karşı çıkmazsa Sosyal Demokratların safına

katılması olumludur. Çünkü bu dinsel inançları arasındaki çelişki sadece kendisini ilgilendiren bir olay, kişisel çelişkisi olacaktır. Üstelik bir siyasal örgüt, üye alırken onların görüşleri ile kendi programı arasında bir uzlaşmazlık olup olmadığını araştırma durumunda değildir. Aslında böyle bir durum Rusya'da kesinlikle olanaksız olması yanı sıra, Batı Avrupa'da bile ender görülen, olağanüstü bir olaydır. Ama diyelim ki, bir papaz Sosyal Demokrat Partiye üye oldu da, sonra Parti içinde din propagandası yapmaya kalkıştı, işte o zaman Parti onu kesinlikle ihraç edecektir. Bize düşen, sadece Tanrıya inancını sürdüren işçileri Sosyal Demokrat Partiye almak değil, özellikle bunları partiye kaydetmeye çalışmaktır. Onların dinsel inançlarına karşı çıkmamalıyız, ama onları kendi programımızın ruhuna uygun olarak eğitmek için, programımıza karşı etkin bir mücadeleye yol açmamak için bu tür işçileri saflarımıza kaydetmeliyiz. Parti içinde düşünce özgürlüğüne hak tanırız. Ancak bu özgürlük, gruplaşma özgürlüğüyle belirlenen sınırlı bir özgürlüktür. Yoksa Parti çoğunluğunun karşıt olduğu görüşleri yaymaya çalışanlara el verecek değiliz.

Bir başka örnek daha alalım. Sosyal Demokrat Partinin bütün üyeleri, hiçbir ayırım gözetmeksizin, "sosyalizm benim dinimdir" dedikleri için ve bu söze uygun görüşleri yaymaya çalıştıkları için eleştirilip kısıtlanmalı mıdır? Hayır! Bu durumda Marksizmden (bunun doğal sonucu olarak sosyallizmden) bir sapma olduğu tartışma götürmez, ne var ki bu sapmanın anlamı, göreceli önemli durumlara göre değişir. İşçilerle konuşan birinin, sözlerini daha iyi anlatmak, konuya daha kolay girmek, görüşlerini geri kalmış kitlelerin alışık oldukları çerçeveye içinde aktarabilmek amacıyla bu tarzda konuşması bir olaydır. Bir yazarın "Tanrı yaratmak"tan ya da tanrı yaratan sosyallizmden (Lunacharski ve arkadaşları örneği) söz etmesi çok daha başka bir olaydır. Birinci örnekte herhangi bir kısıtlama, konuşmacının özgürlüğünü, "pedagojik" yöntemlerini seçme özgürlüğünü baltalayıcı bir tutum olduğu halde, ikinci örnekteki parti kısıtlaması gerekli bir davranış olur. Kimileri için "sosyallizm bir dindir" sözü, dinden sosyallizme geçişin bir biçimidir, kimileri için de sosyallizmden dine bir dönüşümdür.

Şimdi de Batı'da "din kişisel bir sorundur" savının oportünist yorumuna yol açan koşulları ele alalım. Kuşkusuz buna yol açan koşullar bir bütün içinde, işçi sınıfı hareketinin çıkarlarını geçici çıkarlar adına feda etmek gibi oportünist davranışların tümüne yol açmış olan koşullardır. Proletaryanın partisi devletin dini kişisel bir sorun olarak belirlemesini ister, ancak halkın afyonu niteliğindeki dini, dinsel batıl inançlara karşı savaşı "kişisel sorun" olarak görmez. Oysa oportünistler sorunu saptırarak, Sosyal Demokrat Partinin dini kişisel bir sorun gibi yorumladığı izlenimini uyandırmaya çalışırlar.

Din konusundaki konuşmayı tartışırken Duma'daki grubumuz tarafından açıklığa kavuşturulmamış olan bir başka durum da, oportünist saptırmalara ek olarak,

Avrupa Sosyal Demokratlarının din konusundaki bugünkü aşırı kayıtsızlıklarına yol açan özel tarihsel koşulların da varlığıdır. Bu koşullar iki yönlüdür. Birincisi, dinle savaşmak görevi, tarihsel açıdan devrimci burjuvazinin görevidir ve Batıda burjuva demokrasisi, feodalizme ve orta çağ düzenine karşı giriştiği kendi devrimleri döneminde bu görevi büyük ölçüde yerine getirmiş (ya da engellemiştir). Gerek Fransa'da, gerek Almanya'da burjuvazinin dinle savaşma geleneği vardır ve bu sosyallizmden (Ansiklopedistlerden ve Feuerbach'tan) çok önce başlamıştır. Rusya'da ise, burjuva demokratik devrimimizin kendine özgü koşulları nedeniyle, bu görev de hemen hemen tümüyle işçi sınıfının omuzlarına yüklenmiştir. Ülke-mizdeki küçük-burjuva demokrasisi (Narodnikler) bu konuda (Vekhi'de yazan Kara Yüz Kadetler veya Kadet Kara Yüzler'in sandığı gibi) gereğinden fazlasını değil, Avrupa'da yapılmış olanla karşılaştırıldığında yeterinden çok daha azını yapmıştır.

Öte yandan, burjuvazinin dinle savaşma geleneği, Avrupa'da bu savaşın anarşistler (burjuvaziye şiddetle saldırmalarına karşın, aslında burjuva dünya görüşünün yanında yer aldıkları, Marksistler tarafından defalarca belirtilen anarşistler) tarafından saptırılmasına yol açmıştır.

1880'lerde Latin ülkelerinde anarşistler ve Blanquistler, Almanya'da (Dühring'in öğrencisi olan) Most ve onu izleyenler, Avusturya'da anarşistler, dine karşı savaşta devrimci söylevleri aşırılığa götürmüşlerdir. Şimdi ise Avrupalı Sosyal Demokratların, anarşistlerle karşılaştırdıklarında, işi öteki uca çekmelerine şaşmamak gerekir. Bunun nedeni anlaşılabilir ve belirli ölçüde hoş görülebilir. Fakat Rusya'daki Sosyal Demokratların Batının kendine özgü tarihsel koşullarını akıldan çıkarmaları doğru olmaz.

İki yönlü olduğunu belirttiğimiz koşulların ikinci yönü de şudur: Batıda, ulusal burjuva devrimleri

Diyelim ki, belirli bir bölgede ve belirli bir endüstri kesiminde bulunan proletarya, biri sınıf bilinci oldukça gelişmiş ve kuşkusuz ateist olan Sosyal-Demokratlar, ikincisi köyle ve köylülükle ilişkilerini henüz koparmamış olan, tanrıya inanan, kiliseye giden, hatta bir Hristiyan sendikası örgütlemekte olan yerel papazın etkisindeki geri kalmış işçiler olmak üzere ikiye bölünmüş olsun. Yine diyelim ki, bu bölgedeki ekonomik mücadele bir grev sonucunu doğurmuş olsun. Bu durumda bir Marksiste düşen görev, grevin başarıya ulaşmasını her şeyin üzerinde tutmak, bu mücadelede işçilerin ateistler ve Hristiyanlar olarak ikiye bölünmesine kesinlikle karşı çıkmak, bu tür herhangi bir bölünmeye engel olmaktır. Böyle bir anda ve böyle bir ortamda ateist propaganda yapmak, işçilerin grevdeki tavırlarına göre değil de, dinsel inançlarına göre bölünmelerini isteyen papazların ekmeğine yağ sürmek demektir.

sona erdikten sonra, az çok dinsel özgürlük sağlandıktan sonra, dine karşı demokratik savaş yürütme sorunu, burjuva demokrasisinin sosyalizmle mücadelesi sırasında öylesine geri plana itilmiştir ki, burjuva hükümetleri kasıtlı olarak dine karşı sözüm ona liberal bir "saldırı" örgütleyerek kitlelerin dikkatini sosyalizmden uzağa çekmeye çalışmışlardır. Almanya'daki Kulturkampf'ın ve Fransa'da burjuva cumhuriyetçilerin dine karşı mücadelesi bu tür olaylardır. Burjuvazinin, işçi sınıfı kitlelerinin dikkatini sosyalizmden uzaklaştırmak amacıyla dine karşı giriştiği mücadele, bugün Batılı Sosyal Demokratların din savaşına "kayıtsız" duruma gelmelerine yol açmıştır. Bu da kolayca açıklanır ve anlaşılır bir olaydır, çünkü Sosyal Demokratlar burjuva din karşıtlığı ile Bismarck'cı tutumun karşısında din savaşını sosyalizm mücadelesine bağımlı kılmak zorunda kalmışlardır.

Rusya'da ise koşullar oldukça başkadır. Proletarya bizim burjuva demokratik devrimimizin öncüsüdür. Bu nedenle, orta çağın tüm kalıntılarına ve bu arada eski resmi dine ve bunu canlandırma, yeniden biçimlendirme yolundaki tüm girişimlere karşı yürütülecek mücadeledeki ideolojik öncü de proletaryanın partisi olmalıdır. Bu yüzden, Engels dinin kişisel bir sorun olduğunu devletin belirlemesi yerine, Sosyal Demokratların ve partilerinin bu beyanda bulunmalarındaki oportünizme çataırken oldukça ılımlı olmasına karşın, bu sapmanın Rus oportünistleri tarafından ithaline yüz kat daha sert karşı çıkardı.

Duma grubumuz, Duma kürsüsünden dinin halkın afyonu olduğunu açıklamak ve böylelikle Rus Sosyal Demokratlarının din konusundaki bütün sözlerine temel sağlamakla doğru davrandılar. İş daha ileri götürüp, ateizm tartışmasının ayrıntılarına inmeleri gerekir miydi? Gerektiği kanısında değiliz. Böyle bir tutum, proletaryanın partisini din mücadelesini abartıyor durumuna düşürebilir, din konusunda burjuvazinin mücadelesi ile sosyalist mücadele arasındaki ayrımı gözden silebilirdi. Kara Yüz Dumasındaki Sosyal Demokrat grubun ilk görevi başarıyla yerine getirilmiştir.

Sosyal Demokratların ikinci ve belki de onlar için en önemli görevi, yani kilisenin ve din adamlarının işçi sınıfına karşı açılan savaşta Kara Yüz hükümetini ve burjuvaziyi destekleyerek aldıkları sınıfsal tavrı kitlelere açıklamak görevi de başarıyla gerçekleştirilmiştir. Kuşkusuz bu konuda daha pek çok şey söylenebilir. Sosyal Demokratlar da bundan sonraki konuşmalarında yoldaş Surkov'un dediklerini nasıl geliştireceklerini de bileceklerdir. Surkov'un konuşması şimdiki haliyle de kusursuzdur ve bu konuşmayı bütün parti örgütlerinin yayması Partimizin kesin görevidir.

Üçüncü görev, Alman oportünistlerinin sık sık saptırdıkları "din kişisel bir sorundur" önerisinin doğru anlamını ayrıntılarıyla açıklamaktır. Ne yazık ki, Yoldaş Surkov bunu yapmadı. Bu konuda Duma grubumuzun daha önceki çalışmalarında yoldaş Belousov tarafından bir yanlış yapılmış ve bu yanlış o zaman Proletarya'da yansıtılmış olduğu için yoldaş Surkov'un bu konuya değinmemiş olması üzücüdür. Duma grubundaki konuşmalar göstermektedir ki, ateizm tartışması, dinin kişisel sorun olması isteğinin doğru yorumlanması zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Bütün Duma grubunun yanlışlığı için sadece yoldaş Surkov'u suçlayacak değiliz. Üstelik, bu noktada sorunu yeterince açıklığa kavuşturmadığımız ve Alman oportünistleri karşısında Engels'in tutumunu Sosyal Demokratlara yeterince anlatmadığımız için bütün Partinin suçlu olduğuna da itiraf etmek zorundayız. Duma grubunda tartışma göstermektedir ki, bu sorun üzerinde Marks'ın öğretilerini hiçe saymak gibi bir tutum değil, tamamen bir yanlış anlama söz konusudur ve bu yanlışın grubun bundan sonraki konuşmalarında düzeltileceğine inanıyoruz.

Yoldaş Surkov'un konuşmasının bütününü kusursuz olduğunu ve bütün örgütler tarafından yayılması gerektiğini bir kere daha tekrarlıyoruz. Duma gurubu bu konuşmayı tartışırken Sosyal Demokrat olarak görevini yerine getirdiğini göstermiştir. Grupla Partiyi daha yakınlaştırmak, grubun zor koşullarda çalışmalarını Partiye aktarmak ve Parti ile Duma grubunun çalışmaları arasında ideolojik bütünlük sağlamak amacıyla, Duma grubundaki tartışmaların parti yayın organlarına daha çok yansıtılması dileğimizdir.

V.İ.Lenin

Örneğin bir papazın Sosyal Demokrat Partiye üye olup olmayacağı sorusu sık sık ortaya atılır. Papazların Sosyal Demokrat Partiye üye olamayacakları da, olabilecekleri de kesinlikle söylenemez. Bir papaz gelip de, ortak siyasal çalışmamıza katılmak ister, parti görevlerini dürüstçe yapar ve Parti programına karşı çıkmazsa Sosyal Demokratların safına katılması olumludur. Çünkü bu dinsel inançları arasındaki çelişki sadece kendisini ilgilendiren bir olay, kişisel çelişkisi olacaktır. Üstelik bir siyasal örgüt, üye alırken onların görüşleri ile kendi programı arasında bir uzlaşmazlık olup olmadığını araştırma durumunda değildir. Ama diyelim ki, bir papaz Sosyal Demokrat Partiye üye oldu da, sonra Parti içinde din propagandası yapmaya kalkıştı, işte o zaman Parti onu kesinlikle ihraç edecektir.

**Proletarya, Sayı: 45
13 (28) Mayıs 1909**

BİR MEKTUP BİR CEVAP

Merhabalar,

Dördüncü sayıdan beri Marksist Bakış'ı takip ediyorum. İçerikli bir dergi çıkardığınız için sizi tebrik ederim. Genel olarak dergide savunulan fikirler bana yakın olsa da Kürt meselesi hakkındaki tutumunuzu doğru bulmuyorum.

Özellikle son dönemde Kürt hareketinin düştüğü emperyalist güçlerden medet umar hali göz önünde tutarak, ezilen ulusun önderi olarak DTP'yi ve onun değişik kulvarlardaki düşümdeşlerini tanımamak gerektiğini düşünüyorum. Kendini bu denli sağda ifade etmeye başlamış, emperyalist AB ve ABD'den medet umar bir öncü Kürt ulusunu ne denli özgürleştirebilir. Ayrıca, kamu reformu yasa tasarısına destek veren, AB için Diyarbakır'da mitingler düzenleyen bir siyasi yapı liberal değil de nedir? Bu bence çok büyük bir politik problemidir. Marksistlerin bence bu konuda tutarlı olmaları gerekir.

Şu nokta bence çıkış noktası olmalıdır. Kürt hareketi ne denli siyasi öncü tarafından ileri, yani sola çekilirse, o denli ileri gidecektir. Teslimiyetçi ve emperyalistler tarafından kullanılmaya kapı aralanmış bir harekete Kürt ulusunun temsilcisi olarak destek vererek ona meşruluk sağlamak, Kürt halkını da o hareketin kollarına hiçbir alternatif sunmadan bırakmak değil de nedir? Cevaplarsanız sevinirim. Hoşçakalın.

Merhaba Yoldaş,

Eleştiri noktan sol içinde en çok tartışılan ve tartışılması da gereken yorumları içeriyor. Ulusal sorunun en sıcak çelişkileriyle derinleşerek devam ettiği bu topraklarda bu konunun tüm yönleriyle ele alınması ve bir netliğe varılması zorunlu. Solun bu konudaki genel durumu kısaca gözden geçirildiğinde, biri çok güçlü diğeri daha zayıf olan iki yaklaşım göze çarpıyor. Güçlü olan yaklaşım, Kürt sorununda Kemalist ve Stalinist reflekslerini konuşturan sosyal şoven akımlardır. Bunlar, sosyal demokratlardan kendisini "komünist, devrimci" vb ile adlandıran siyasi yapılara kadar geniş bir yelpaze oluşturuyor. Bu akımlar içinde devrimci cenahta gözükmeye çalışanlar, kendi sosyal şoven tutumlarını "anti-emperyalizm, sosyalizm vb" demogojileriyle perdelemeye çalışıyorlar. Temelde düzen içi olan bu unsurlar, Kürt hareketi bir zamanlar bayrağında orak-çekiçle savaşıırken de Kürt hareketine mesafeli duruyorlardı. İmralı sürecinden sonra hızlanan sağa kayışla kendi tutumlarını "soldan" aklamak ve Kürt hareketine saldırmak için bahanelere erişmiş oldular.

Diğer uçtaki daha zayıf tutumsa Kürt hareketinin kuyrukçuluğunu yapan akımlardan oluşuyor. Bu akımlar Kürt hareketine ulusal hareket olmanın ötesinde kızıl anlamlar yüklüyorlar ve ulusal sorun dışındaki konularda dahi eleştirel tutum yerine her daim destek politikası izliyorlar. Birçok noktada tavırlarını sahip olmaları gereken devrimci ilkeleri değil DTP ile yürüttükleri yüksek siyasetin gerektirdikleri belirliyor. Takınılması gereken tutum ne kuyrukçuluktur ne de sosyal

şovenizmin batağına sürüklenmektir. Ulusal sorunun önemini getirdiği sorumluluğun altından kalkabilmek için ulusal sorunun karakterini net bir şekilde kavramak gerekir. Adından anlaşılacağı gibi ulusal hareketler, kendilerini ulus kimliği ortak paydasından birarada bulan sınıfsal olarak çeşitliliğe sahip unsurların biraraya gelmesinden oluşuyorlar. Ulusal baskılar bir burjuvayla bir proleter, bir marabayla aşiret ağasını aynı potada birleştirir. Dolayısıyla ulusal hareketler sınıf çizgisinde kızıl bir hat izleyemezler, çünkü böyle bir hat ulusal bütünlüğü bozar. Buradan çıkarılması gereken şey ulusal hareketlerden bir komünist hareketten beklenen tutarlılığın beklenmemesi gerektiğidir. Ulusal hareketleri kızıla boyamak doğru değildir.

Kürt hareketinin sağa kaydığı doğrudur. Ama dönüp bakıldığında bu sağa kayışın geri planında Türk halkı içerisinde Kürtlere de destek olacak özgürlük ateşinin var olmayışı yatmaktadır. Ülke içerisinde özgürlük ateşinin olmadığı durumda Kürt halkının yüzünü demokrasi vaadeden AB'ye dönmesi de normaldir.

Bu tespiti yaptıktan sonra şu noktaya dönelim. Sebebi ne olursa olsun Kürt hareketi sağa da kaysa devrimciler olarak milyonlarca Kürt'ün çılgınlığına kulaklarımızı tıkayamayız. Ortada bir baskı var, ezme-ezilme ilişkisi var. Devrimciler, her zaman için ezilenlerin yanında olmak zorundadır. Bu, kendi samimiyetleri açısından zorunludur. Kendi samimiyetini kendi tutarlılığını kaybeden bir hareket devrimci kalamaz. Marksist Bakış'ın ilk sayısını temin edebilirsene Çeçenistan'daki ulusal sorunda da Rus işgaline karşı Çeçen halkının

yanında olduğumuzu göreceksin.

Ulusal hareketlerin TC militarizmi gibi aygıtların karşısında tek başlarına başarı şansları yoktur. Bu yüzden ulusal hareketler kendile-rine müttefik arayacaklardır. Bu mütte-fğin ezen ulus işçi sınıfı ve devrimci hareketler olması özgür-lüğün gerçek anlamda sağlanması için tek yoldur. Ama, orta-da ciddiye alınacak güçlü bir devrimci hareket yoksa ulusal hareketler kendilerini sınırlandıramaz ve kendine uluslararası müttefikler arar. İslamcı Çeçen gerillaların Rus işgali karşısında ABD desteğinden mahrum kalmamak için Irak'ın işgalini desteklemeleri bu konudaki en iyi örnektir. Dolayısıyla Kürt hareketinin M.Karayılan'ın demeçlerine yansıyan emperyalist çatlaklara oynaması gayet normaldir. Bu durum ulusal hareketin doğasında zaten vardır. Bu, bizim ulusal sorundaki tavrımızı belirleyemez. Sorun Türkiye'de devrimci hareketin güçsüzlüğü sınıfın zayıflığıdır. Elbette ki Kürt hareketinin bu tarz girişimlerini olumlayacak değiliz, elbette ki Kürt dostlarımızı uyaracağız ama uluslararası boyut kazanan Kürt sorununda muhattap alınmamız için devrimci-lerin etkili bir güç haline gelmeleri şart. Burada da iğneyi önce kendimize batırmak zorundayız.

DTP ve aynı çizgideki siyasi hareketleri Kürt ulusunun öncüsü olarak kabul etme meselesini açıkça ortaya koymak gerekir. Kürt ulusunun öncüsünün kim olduğu, bizim nor-matif görüşlerimizin dışında bir şeydir. Milyonlarca kişinin açıktan desteklediği, binlercesinin halen aktif savaş içerisinde olduğu bir hareketin Kürt halkının doğal temsilcisi olduğu şüphe götürmeyecek bir gerçekliktir. Lenin'in ortaya koyduğu ezilen ulusların kendi kaderini tayin hakkı tamamen ezilen ulusa bırakılmış bir seçim hakkıdır. Bu seçimi Kürt halkı yap

mıştır.

Bu öncü Kürt halkını nasıl özgürleştirebilir diye soruyorsun? Marksistler açısından gerçek özgürlük komünist bir toplumda var olacaktır. Kelimenin gerçek anlamında tek özgürlük mücadelesi komünist bir toplum için verilen mücadeledir. Öte yandan ulusal sorun burjuva demokratik kulvardaki bir mücadele alanıdır. Ulusal hareketlerin peşinden koştuğu özgürlük kelimenin burjuva manasıyla bir özgürlük gerçek-liği taşır.

Kürt halkı özgürleşmeden Türk halkı da özgürleşemez. Kürtlere karşı düşmanlığın arttığı son yıllarda solun genel olarak nasıl kan kaybettiği ortadır. Kürt meselesinde egemen fikirlerden kopamamış bir işçi sınıfı, sınıf olarak bütünlüğünü kaybedecek, burjuvaziye teslim olacaktır. Ayrıca, ulusal sorun devam ettikçe Kürt halkı içerisindeki sınıf mücadelesi yeşerip serpileceği uygun iklimi bulamayacaktır. Ulusal soru-nun kısmen çözüldüğü Güney Kürdistan'ını Kürt ulusal mücadelesi açısından önemli kenti Halepçe'de halkın Talabani ve adamlarını protesto etmeleri ardından çıkan çatış-mada polislerin kitlenin üzerine ateş açması, sınıfsal dinamiğin ulusal sorunun baskısından kurtulup soluk ala-bildiği zaman nasıl hemen boy verdiğinin en iyi kanıtıdır.

Belirtilmesi gereken bir nokta daha var ki Marksistler'in Kürt hareketine verdiği eleştirel koşulsuz destek, ulusal sorunda devlet karşısındaki durumlarda geçerlidir. AB gibi, neoliberal politikalar gibi, seçimler gibi gündemlerde devrimcilerin kendi bağımsız çizgilerini izlemeleri kendi varlıklarının yegane temelidir. Bolşeviklerin kuyrukçulardan farkı bu nok-tada başlar.

BİZE YAZIN

marksistbakis@yahoo.com

Adres <http://www.bolsevik.org/> Göt Bağılantı

MARKSİST BAKIŞ

Zafere Kadar Sürekli Devrim

5 TEMMUZ 2006

1956 Polonya-Poznan İşçi Ayaklanması'nın 50. Yıldönümü

İçinde bulunduğumuz temmuz ayı 1956'da Polonya'nın Poznan şehrinde başlayan işçi ayaklanması'nın 50. yıldönümü. Poznan'da Temmuz 1956'da ateşlenen kitle hareketleri ve grevler, aynı yıl Macaristan işçi sınıfını da içine alarak yayılmıştı. Kendiliğinden gelişen kitle hareketine liderlik edecek komünist önderliğin olmadığı koşullarda Macar ve Polonya işçi sınıfı kahramanca dövüşse de Rusya'da işçi iktidarını yıkan bürokratik aygıtın karşısında tutunamayarak onbinlerce yiğit evladını feda ederek yenildi.

Aslında yaşananlar Troçki'nin tezini doğruluyordu. Devlet kapitalizminin yürürlükte olduğu Doğu Bolku ülkelerinde işçi sınıfı ne Stalinist boyunduruğu kabul edecek ne de Batı kapitalizmine geri dönüşü isteyecekti. İşçiler, özgürlüğü ve işçi iktidarı için savaşıyordu. 1953'te Berlin, 1956'da Polonya ve Macar işçileri, 68 baharında ayaklanan Prag proleterleri hep bunun kanıtları oldular. [Devamı...](#)

30 HAZİRAN 2006

7. SAYISI ÇIKTI!

MARKSİST BAKIŞ
LATİN AMERİKA'DAN FRANSA'YA...
Yeniden, Bir Kez Daha, Daha Güçlü

TEK YOL, DEVRİM
BAYKIR
KATAYUNA
HARABU

[Küreselleşme ve Ulus-Devletler](#)
[Marksizm ve Spor](#)
Devrimci Marksizm ve Sol

www.bolsevik.org

Zafere Kadar Sürekli Devrim

